

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra slovanských jazyků a literatur

Oddělení českého jazyka a literatury

Bakalářská práce

Českobudějovická mluva ve třech generacích

Vypracovala: Zdeňka Kinclová

Vedoucí práce: PhDr. Štěpán Balík, Ph.D.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Poděkování

Ráda bych poděkovala především svému vedoucímu práce, panu doktorovi Balíkovi za čas, který mi věnoval, odbornou pomoc a trpělivost. Dále děkuji všem svým respondentům a nakonec přátelům, kteří mě podporovali a byli nuceni odpovídat na dotazy týkající se mého jazykového výzkumu.

Anotace

Cílem této dialektologické bakalářské práce bylo zjistit, zda a jaké charakteristické rysy se objevují v běžné mluvě rodilých mluvčích pocházejících z oblasti Českých Budějovic. Součástí práce byl i popis jihozápadočeské podskupiny obecně. Zvláštní zřetel byl také věnován hláskoslovným, tvaroslovným a lexikálním rysům, jež jsou charakteristické pro východní část této podskupiny.

Práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou, která je věnována rozboru promluv, zaznamenaných nahrávkami příslušníků nejmladší, střední a nejstarší generace. Tento materiál jsem rozebrala z fonetického a morfologického hlediska.

Annotation

The goal of this dialectical bachelor thesis was to find out if characteristic features of specific dialectal group (jihozápadočeská podskupina) are possible to find in ordinary language of native speakers, who come from České Budějovice. The work is divided into two parts and starts with theoretical part. The practical part is then focusing on analysis of a recordings of a dialectal speech. These recordings were made with three generations (old, middle and the youngest). The material was analysed from fonetic and morfological point of view.

Obsah:

ÚVOD	5
1.1 Historie města	8
1.2 Památky v Českých Budějovicích	11
2 Dialektologie	15
2.1 Vývoj českého jazyka a dialektologie	17
2.2 Charakteristika dnešní češtiny	20
2.3 České nářeční skupiny	24
2.4 Charakteristika českých nářečí	27
2.5 Jihozápadočeská nářeční podskupina	29
2.5.1 Mluva v Českých Budějovicích a blízkém okolí	32
3 Fáze dialektologického výzkumu	34
4 Metodologie výzkumu	37
4.1 Nejstarší generace	39
4.1.1 Obecněčeský rozbor	39
4.1.1.1 Hláskoslovné jevy	39
4.1.1.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	40
4.1.1.3 Morfologické jevy	42
4.1.2 Jihozápadočeské rysy odlišné od obecněčeské skupiny	42
4.1.2.1 Hláskoslovné jevy	42
4.1.2.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	43
4.1.2.3 Morfologické jevy	43
4.2 Střední generace	45
4.2.1 Obecněčeský rozbor	45
4.2.1.1 Hláskoslovné jevy	45
4.2.1.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	46
4.2.1.3 Morfologické jevy	47
4.2.2 Jihozápadočeské rysy odlišné od obecněčeské skupiny	48
4.2.2.1 Hláskoslovné jevy	48
4.2.2.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	48
4.2.2.3 Morfologické jevy	48
4.3 Nejmladší generace	50
4.3.1 Obecněčeský rozbor	50
4.3.1.1 Hláskoslovné jevy	50
4.3.1.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	51
4.3.1.3 Morfologické jevy	52
4.3.2 Jihozápadočeské rysy odlišné od obecněčeské skupiny	52
4.3.2.1 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy	52
4.3.2.2 Morfologické jevy	53
4.4 Lexikální rozbor	54
ZÁVĚR	57
Seznam použitých zdrojů	59
PŘÍLOHY	64
Seznam příloh	65

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala analýzu běžné mluvy v Českých Budějovicích. Téma mi přišlo zajímavé kvůli tomu, že jsem se zde narodila a mám k Budějovicím a jižním Čechám celkově blízký vztah. Nejednou se mi přihodilo, že jsem se z důvodu neporozumění určitému výrazu nemohla domluvit, nebo dokonce v Jizerských horách, kde nebyla jiná možnost stravy, při pokusu o zakoupení *pikadoru*, málem zůstala celý den bez jídla. Maminka si občas dobírá dědečka za jeho výrazy a způsob mluvy, ale pak se sama shání po *klubalkách* aby pověsila prádlo. Často jsem se pozastavovala nad tím, jak kolem mě lidé mluví, ale nikdy dříve jsem nerozebírala řeč z hlubšího lingvistického hlediska.

Mým cílem bylo zjistit, zda a jaké znaky jihozápadočeské nářeční podskupiny, konkrétně její východní části, se v běžné mluvě Budějovičáků nacházejí a jaké ne. Pro výzkum jsem našla dvě respondentky z generace mého věku (ročník 1990), dále dva zástupce z generace věku mých rodičů a dva z nejstarší skupiny - ročník 1929 a 1935. Snažila jsem se výzkum vyvážit také genderově, ale mým hlavním zájmem bylo, aby nahrávání sami vyrůstali právě zde a také měli nejlépe všechny blízké předky v Českých Budějovicích. Rozhovory s nimi jsem zaznamenala na diktafon, a přepsala pomocí fonetické transkripce.

Práce je rozdělena na dvě části. Část teoretická se zabývá obecnými informacemi o městě, kultuře, historii a památkách Českých Budějovic. Další oddíl tvoří informace o dialektologii a jejím vývoji. Následuje charakteristika současného jazyka, rozdělení nářečí, konkrétněji jsem se rozepsala o jihozápadočeské nářeční podskupině a mluvě v Českých Budějovicích. V závěru teoretické části jsou popsány fáze dialektologického výzkumu a rady, kterými by se měl dialektolog při svém výzkumu řídit.

Část praktickou uvozuje metodologická kapitola, ve které jsem popsala průběh svého vlastního dialektologického výzkumu. Popis je rozdělen na část poznávací, přípravnou a analytickou. Přepsané rozhovory jsem zanalyzovala nejprve z fonetického a morfologického hlediska. Snažila jsem se vyhledat rysy jihozápadočeské nářeční podskupiny, konkrétně její východní části, ale zabývala jsem se také obecněčeskými výrazy. Při zpracování jsem se držela především publikace Ireny Bogoczové *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. Dále mi pomáhaly knihy

Nástin české dialektologie Jaromíra Běliče, *Vývoj českého jazyka a dialektologie* Františka Cuřína a *České nářeční texty* od Arnošta Lamprechta.

V přílohové části se nachází přepisy nahraných rozhovorů. Audio záznam samotných rozhovorů je na přiloženém CD. Dále jsou pro ilustraci přiloženy fotografie pořízené v Budějovicích během výzkumu.

1. Charakteristika Českých Budějovic

„Vysoké nebe strmí nad budějovickou rovinou, orámovanou modravou rouškou hraničních hor.

Nemůžeš se dosytit pohledu na její lyrickou krásu.

Mnohokrát už jsi ji viděl, ale pokaždé se ti zjevuje jinak: Jednou nápovědí své historie, jindy kouzlem své přírody, ale nikdy tě nenechá lhostejným...

Jak krásná byla blankytná křídla modráskova na květu třezalky, jak úchvatný pohled na krajinu, stulenou pod táhlou vlnou Kleti a Boubína“ (Bauer, 2011, s. 5).

České Budějovice jsou sedmým největším městem České republiky (Kovář, 2006) a největším městem Jihočeského kraje, ve kterém sídlí řada vysokých škol a jiných důležitých institucí z oblasti kultury či zdravotnictví. Významné postavení zde zaujímá Jihočeská univerzita tvořena sedmi fakultami nabízejícími přes 200 různých studijních oborů. Území města o rozloze 5,5 tis. ha je rozděleno do sedmi městských obvodů. Dle statistik Českého statistického ústavu mělo město v roce 2011 celkem 93,7 tis. obyvatel, což je přibližně 50% z celkového počtu obyvatel okresu a 15% z celkového počtu obyvatel Jihočeského kraje. Co se týče postavení v počtu obyvatel, jsou České Budějovice 8. největším městem České republiky (*České Budějovice v číslech 2015: Charakteristika města* [on-line]. [4-5-2016]).

1.1 Historie města

Vůbec první zmínky o Českobudějovicku sahají až do 7. století, kdy je na tomto území doložitelný první pobyt Slovanů. V 8. století vzniklo na ostrohu nad řekou Malší hradiště a následně ve století 10. bylo nahrazeno hradištěm Doudleby, jehož kostelík je považován za nejstarší jihočeskou svatyni (Kovář, 2012). Město České Budějovice začalo vznikat v roce 1265, na základě pokynu Přemysla Otakara II., po kterém je pojmenováno Českobudějovické náměstí. Přemysl Otakar II. zvolil toto místo pro založení města nejen z důvodů politických a hospodářských, ale také z důvodů obranných, které spatřoval v soutoku řek Vltavy a Malše, podél nichž nechal vybudovat hradby (*České Budějovice v číslech 2015: Charakteristika města* [on-line]. [4-5-2016]). Poslední Přemyslovci budovali v zájmu upevnění své moci poměrně velký počet měst a hradů. K osídlení Jižních Čech se ovšem dostali poměrně pozdě, a to v době, kdy velkou část tohoto území vlastnili Vítkovci, jež České Budějovice často napadali. K napadání města docházelo zejména v době, kdy nebyly dostavěny hradby. K hustšímu osidlování města začalo docházet až na přelomu 14. a 15. století, tedy v době, kdy zde bylo nejvíce řemeslníků a obchodníků (*Město České Budějovice: Z historie.* [on-line]. [cit. 4-5-2016]).

Ve čtrnáctém století České Budějovice často navštěvoval Karel IV., který zde uskutečňoval diplomatické schůzky s významnými osobnostmi této doby. Když navštívil město v roce 1364, neztotožnil se se vzhledem náměstí a nařídil zbourání masných a chlebných krámů, domů stojících uprostřed náměstí a ulice nechal vydláždit kamením. Velice známou postavou je Ondřej Puklice ze Vztuh, jež si i přes těžké dětství vybudoval mimořádné postavení. Jednak byl významným obchodníkem s vínem, kořením a látkami a také mu k majetku dopomohly výhodné sňatky. V 16. století se zde začala rozvíjet řemesla a městské hospodářství, s čímž byl spojen rozvoj vaření piva a budování rybníků. Vybudoval se Velký pivovar, který fungoval do 19. století (*Město České Budějovice: Z historie.* [on-line]. [cit. 4-5-2016]).

Z důvodu morové epidemie, jež zasáhla Prahu, se v Českých Budějovicích mezi lety 1529 až 1531 konaly čtyři zemské sněmy zaměřené především na vojenskou a finanční pomoc proti Turkům. Další zemský sněm se zde konal v roce 1614, kdy byly opět hlavním tématem finance. S Českými Budějovicemi je také spojeno jméno Budějovická Madona (obraz Panny Marie umístěný ve zdejším kostele), o které se

říkalo, že pomáhala lidem v neštěstí a nemoci. 19. století, neboli století páry, ovlivnilo život celé evropské společnosti. Lidé přestali žít v uzavřených společnostech, do popředí vstoupila technika a národní konflikty. Město se začalo velmi rychle rozvíjet a začaly se rozprodávat hradby, i když brány města se na noc stále zavíraly. To se ovšem změnilo po roce 1818, kdy se hradby začaly bourat a místo nich byl zřízen městský park. K rozvoji došlo také v oblasti dopravy. Byla zřízena koněspřežná železnice a mezi lety 1866 a 1892 se v Českých Budějovicích budoval železniční uzel. Pro 20. století jsou charakteristické lety balonem a s říjnem 1910 je spojeno jméno inženýra Jana Kašpara z Pardubic, který nad Budějovicemi předvedl několik krátkých letů. Ve třicátých letech bylo zřízeno letiště u Plané, které ovšem po dvouletém provozu zabrali nacisté. V roce 1945 město postihly dva nálety, jež způsobily škody nejen na majetku, ale i na životech (*Město České Budějovice: Z historie*. [on-line]. [cit. 4-5-2016]). Město mělo německý ráz již v 18. století, kdy v Českých Budějovicích vedle sebe žili jak Němci, tak i Češi. Hlavními nositeli byrokracie a ranné industrializace byli hlavně rakousko-německého původu. Němci žili převážně na Lineckém předměstí a ve vnitřním městě. Češi pak žili na Pražském předměstí. Co se týče židovského obyvatelstva, tak většina patřila ke společenství Němců. Nárůst česky mluvícího obyvatelstva souvisel především s budováním českých továren a rozvojem českého průmyslu, což českým zaměstnancům umožnilo vymanit se z germanizačního tlaku německých zaměstnavatelů a svobodně se hlásit k české národnosti. Začaly se budovat české školy, organizovat české politické spolky (v roce 1871 vznikl první Český politický spolek) a následně vznikaly jednotlivé politické strany, které byly koordinovány Národní radou Čechů českobudějovických. Němci začali zakládat obranné spolky (např. Deutcher Schulverein). Pro Čechy byla rozhodující 1. sv. válka, po které vznikl samostatný československý stát. Na počátku 20. století doznívaly ještě některé konflikty. Ve 30. letech ovšem nastal zlom a po skončení 2. světové války byli nacisté postaveni před soud, jehož následkem přišla většina z nich o práci. Z Českých Budějovic bylo tehdy vyhnáno kolem 6000 Němců (Sak, 2006, s. 572–574).

Současná podoba města byla tvořena řadu let a procházela dlouhodobým vývojem. Jádrem města byla původně jeho historická část, což je dnes vnitřní město, jež je ohraničeno tzv. Mlýnskou stokou. Město se postupně rozšiřovalo a po druhé světové válce se jeho součástí staly obce do té doby samostatné (Čtyři Dvory, Dobrá Voda,

Kněžské Dvory, Mladé, Nové Vráto, Pohůrka aj.) (České Budějovice v číslech 2015, 4-5-2016).

Židé v Českých Budějovicích

V roce 1341 povolil Jan Lucemburský usídlení dvou židovských rodin. Karel IV. v roce 1364 povolil usídlení třem židovským rodinám. Ty se usadily v Židovské ulici (ulice U Černé věže), kde byla následně postavena i synagoga. Židé se ve městě živilí především půjčováním peněz a obchodem a trpěni byli ve městě pouze z důvodu příjmu, který z nich měl panovník. Počet Židů se postupně navyšoval a na přelomu 15. a 16. století jich ve městě bylo kolem 100. Pro Židy byl kritický rok 1505, kdy byli obviněni ze spoluúčasti na údajné rituální vraždě křesťanského chlapce. Vina nebyla nikdy prokázána, ale i přes to byli Židé krutě mučeni a dne 12. 12. 1505 jich bylo sedm odsouzeno a upáleno na židovském hřbitově před Rožnovskou branou. Dalších třináct (včetně žen) jich bylo následně odsouzeno k trestu smrti utopením, což bylo vykonáno v noci z 29. na 30. 12. 1505. Židé, kteří ve městě zbyli, byli posléze vyhnáni, jejich majetek zabaven a synagoga se změnila v katolickou kapli. Zákaz usídlení Židů byl zrušen až v roce 1848 (Podlesák, 2006, s. 572–574).

1.2 Památky v Českých Budějovicích

Klenotem města je jeho historické jádro s množstvím cenných církevních i světských staveb. S gotickými, renesančními a hlavně pak barokními domy, s unikátně zachovaným podloubím. Jeho centrem je náměstí Přemysla Otakara II., které patří k nejkrásnějším a svou rozlohou 1 hektaru také k největším v České republice. Ze všech stran je lemováno barokními měšťanskými domy s loubími. V jeho středu se nachází barokní Samsonova kašna z 18. století a nedaleko kašny je v dlažbě zasazen tzv. bludný kámen, na jehož místě stávala ve středověku šibenice (*České Budějovice: Atrakce města* [on-line] [cit. 4-5-2016]).

Ve městě se nachází celkem 23 kostelů a kaplí. V Kněžské ulici se nachází bývalý kapucínský Kostel sv. Anny a Kaple Smrtných úzkostí Páně (*České Budějovice: Atrakce města: Kostely a kaple* [on-line] [cit. 4-5-2016]). Na Piaristickém náměstí se nachází nejstarší památka Českých Budějovic Dominikánský klášter s chrámem Obětování Panny Marie, který si i přes několik velkých požárů udržel původní gotickou podobu. Jedná se o velice cennou městskou památku budovanou v letech 1265 až 1380 jako součást budovaných hradeb. V klášteře žil řád dominikánů. Po husitských válkách jich zde zůstalo pouze třináct a po morové epidemii zde zůstal pouze převor Bursatorius, po jehož smrti klášter přešel z vlastnictví církve do správy města. K vysvěcení kláštera došlo v roce 1574 a o třináct let později se do něho vrátili dominikáni. Za Josefa II. byla v klášteře zřízena chlapecká škola a poté se instituce dosti střídaly (Pavelec, 2008, s. 3–5). V ulici Karla IV. se nachází Kostel sv. Rodiny budovaný v letech 1886 až 1888 pro místní sirotčinec. Po zkonfiskování kostela komunistickým režimem v 70. letech sloužil kostel dlouhou dobu jako sklad státního archivu a zpět na Děkanství sv. Mikuláše byl převeden až v roce 2013 (*České Budějovice: Atrakce města: Kostely a kaple* [on-line] [cit. 4-5-2016]). Na Pražském předměstí se nachází Kostel sv. Prokopa a sv. Jana Křtitele, postavený po roce 1204 (Lavička, 2016, s. 10). O Kostel Obětování Panny Marie, který je postaven na Piaristickém náměstí, se v nedávné době zajímali psychotronici, dle kterých se v kostele nachází nejvíce zemské a kosmické energie ze všech kostelů ve městě. Podle Pavla Kozáka je to způsobeno tím, že zde dříve existovala keltská svatyně, což se ovšem nikdy nepotvrdilo (Bauer, 2011, s. 29–30).

Významnou českobudějovickou památkou je barokní Samsonova kašna, která má v průměru sedmnáct metrů a je největší kašnou u nás. Tento objekt pochází z 18. století a nachází se ve středu náměstí Přemysla Otakara II. (*České Budějovice: Atrakce města: Kašny a fontány* [on-line]. [cit. 4-5-2016]). Její vznik je spojen s budováním městského vodovodu (Kovář, 2006, s. 24). Charakteristickým znakem kašny je vyobrazení zápasu mezi lvem a silným Samsonem, který dle biblické mytologie zvítězil nad Filištýnskými. Jeho síla byla ukryta v jeho dlouhých vlasech, které mu ustříhla jeho přítelkyně, a on byl následně poražen. Kašna se začala stavět v roce 1721 a velkou mušli, která je pod Samsonem přivezlo do města 62 koní (*České Budějovice: Atrakce města: Kašny a fontány* [on-line]. [cit. 4-5-2016]). Z účtů tehdejší doby je doložitelná cena kašny, která činila celkem 18 937 zlatých a 42 krejcarů (Kovář, 2006, s. 24).

Ve městě se nachází také několik muzeí, mezi něž patří například Muzeum cestopisné literatury, Muzeum energetiky či Muzeum koněpřežky, což je objekt původně sloužící pro potřeby železnice jako ubytovna pro drážní strážníky. Dalšími zajímavými objekty jsou Rabštejnská věž ze 14. století, hradební věž Železná panna a především pak Jihočeské muzeum, nacházející se v Dukelské ulici a orientující se zejména na přírodní a společenské vědy (*České Budějovice: Atrakce města: Muzea* [on-line]. [cit. 4-5-2016]).

V Českých Budějovicích se nachází také řada významných historických domů. Mezi nejznámější patří Masné krámy, původně sloužící k prodeji masa. Na náměstí Přemysla Otakara II. stojí barokní radnice postavená podle A. E. Martinelliho, na jejíž atice jsou čtyři sochy se jmény Moudrost, Opatrnost, Statečnost a Spravedlnost. Nejedná se ovšem o radnici původní, ta se nacházela v Biskupské ulici. Tato radnice byla postavena až v roce 1433. Řada domů je spojena s významnými historickými jmény. Jedná se například o Kneisslův dům, Lubasův dům, Puklicův dům, Rodný dům Vojtěcha Lanny či Wortnerův dům – Alšova jihočeská galerie (*České Budějovice: Atrakce města: Domy, vily a paláce* [on-line]. [cit. 4-5-2016]). Wortnerův dům byl původně ve vlastnictví židovské rodiny, což se v letech 1505 – 1506 změnilo a dům získali křesťané. Zhruba v polovině 20. století byl dům v dezolátním stavu a Okresní podnik bytového hospodářství chtěl provést rekonstrukci, která by vedla ke vzniku několika bytů. Tento projekt byl ovšem pro historickou hodnotu domu zavržen

a rekonstrukce byla provedena až v letech 1989 – 1992 Alšovou jihočeskou galerií, jež objekt koupila (Lavička, 2016, s. 49–51).

Zajímavým místem je Bludný kámen, který pokud podle pověsti překročíte po desáté večer, budete bloudit ulicemi města až do rána a nenajdete cestu domů (Kovář, 2006). Kámen je památkou spiklenců, jež byli popraveni za vraždu rychtáře (*České Budějovice: Atrakce města: Sochy, pomníky a pamětní desky* [on-line]. [cit. 4-5-2016]). Dle Hynka Klimka existuje pověst, jež říká, že se na místě bludného kamene propadl čert se záletnou dívkou, která toužila po bohatším nápadníkovi, než byl její milý a přislíbila svou duši ďáblu. Bludný kámen byl v nedávné době zkoumán psychotronikem, který zde nezaznamenal žádnou energii svědčící o magické moci kamene (Bauer, 2011, s. 9–10). Na Mariánském náměstí byl postaven Mariánský sloup jako poděkování za odvrácení moru, který zobrazuje Pannu Marii Budějovickou a dva ochránce. Na Senovážném náměstí je umístěn Pomník českým válečným letcům RAF, Na Sadech pak pomník básníka Otakara Mokrého, socha Přemysla Otakara II. a socha českého průmyslníka, loďmistra a stavitele Vojtěcha (Adalberta) Lany. Piaristické náměstí poskytuje pohled na Sousoší kalvárie od sochaře Josefa Dietricha. Na Husově třídě je umístěn památník Obětem 1. světové války a U Černé věže socha nadživotní velikosti biskupa Jana Valeriána Jirsíka (*České Budějovice: Atrakce města: Sochy, pomníky a pamětní desky* [on-line]. [cit. 4-5-2016]). Černá věž si tento název získala až po ztmavnutí vnějšího povrchu a opadání omítky koncem 19. století. Stavba začala být budována v roce 1548 a její původní funkcí byly především zvonice, strážní bod, reprezentativní složka města a do 20. století sloužila jako protipožární hláska. V posledním patře věži žil městský věžný se svou rodinou, jež zodpovídal za nepřetržitou strážní službu (Kovář, 2016, s. 56–59). S Černou věží je spojena řada přízraků. V noci se zde prý objevuje velký pes, kterému svítí oči či bezhlavý jezdec. Po věžním ochozu prý často chodíval kostlivec (Bauer, 2011, s. 50–53).

Na Pražském předměstí byl koncem 14. století postaven Špitálek Nejsvětější Trojice, jež po výstavbě městské nemocnice sloužil jako starobinec pro muže i ženy, později zde byly zřízeny samostatné byty určené pro dožití starých a nemocných osob (Lavička, 2016, s. 99–101).

Místopisný seriál Zmizelé Budějovice popisuje dříve významné objekty, které již ve městě nejsou. Jedná se například o Pražskou bránu, jež stála do roku 1867 na

konci Krajinské ulice. Tato brána byla součástí původních hradeb, její součástí byl padací most a vstup do města byl chráněn renesančním barbakánem. Zmizela také Židovská synagoga, kterou v letech 1887 a 1888 stavěl Alfons Werthmüller a jež byla zničena 5. 7. 1942 na rozkaz Davida, který se při útěku z města následně zastřelil. Zmizelé jsou také Ferdinandovy lázně, které nechal postavit Ferdinand Hrbek v roce 1887 a na jejichž místě nyní sídlí Konzervatoř České Budějovice (*Město České Budějovice: Budějovické proměny*. [on-line]. [cit. 4-5-2016]).

2 DIALEKTOLOGIE

Řeč je v lidské společnosti nejdůležitějším prostředkem, umožňujícím vzájemnou komunikaci, porozumění a existenci lidí vůbec a je v těsném kontaktu s myšlením, které je řečí vyjadřováno, což ovšem neznamená jejich totožnost nýbrž vzájemnou podmíněnost a jednotu (Cuřín, 1964, s. 7). Slovník základních pojmů z psychologie definuje řeč následovně: „Řeč je aktivita člověka realizovaná prostřednictvím jazyka a sloužící k dorozumívání a poznávání“ (Gillernová, 2000, s. 62). Dialektologie je pak dle Běliče (1972, s. 5) „odvětví jazykovědy, které se zabývá zkoumáním nespisovné mluvy (nářečí) a rozdílů v ní na území jednotlivých národních jazyků nebo i jazykových skupin.“ Současné nářečí se vyvíjelo po mnoho let a pro pochopení současného stavu je důležité poznání minulosti a pochopení tak národního jazyka jako celku v historickém kontextu spolu s odhalením příčin tohoto vývoje. Z uvedeného vyplývá, že pochopení stavů minulých vede nejen k porozumění stavům současným, ale i budoucím. Pro pochopení současné situace a struktury jazyka vůbec je ovšem důležité také poznání jazyka spisovného a jeho porovnání s jazykem nespisovným.

Bogoczová (2012, s. 106) definuje dialektologii jako lingvistickou disciplínu, která zkoumá dialekty. Slovo dialekt je odvozeno od řeckého „díálektos“, což znamenalo způsob řeči. Dialektologie je vědou zabývající se teritoriálními dialekty, zkoumá dialekty ve všech rovinách, a tedy nezkoumá dialekty sociální, jež jsou předmětem spíše stylistiky či lexikologie. Dialektologie zkoumá nářečí na určitém území či mezi určitou společenskou skupinou v celé struktuře. Dialekty mají vlastní název jednak z hlediska etnického (např. valašská podskupina) a jednak také z hlediska zeměpisného (např. prachatický úsek).

Dialekty jsou dle Bogoczové (2012, s. 107) rozdílné i systémově, což znamená, že na jednom území mohou fungovat teritoriální dialekty, jež patří k odlišným národním jazykům lépe než odlišná nářečí patřící ke stejnému jazyku.

Od slova dialekt je odvozený termín dialektismus, což je „prvek z jistého konkrétního dialektu nebo interdialektu, který se objeví mimo útvar, k němuž tradičně patří, zpravidla ve spisovném jazyce“ (Bogoczové 2012, s. 109), přičemž jeho přítomnost může být způsobena např. neznalostí spisovné normy či neexistencí daného výrazu ve spisovném jazyce. V případě, že jsou výrazy spojeny s konkrétním

prostředím (např. zemědělství) jedná se o etnografismus. O regionalismu pak hovoříme, pokud se výrazy objevují na určitém území (např. Praha). Dialektismy mají různé formy – dialektismy hláskoslovné, tvaroslovné, slovtvorné, lexikální, syntaktické a sémantické (Bogoczová, 2012, s. 110).

2.1 Vývoj českého jazyka a dialektologie

Lidská společnost se neustále vyvíjí a spolu s ní se vyvíjí i jazyk, jež má své kořeny v dobách, kdy vznikala primitivní civilizace. Cuřín (1964, s. 7–8) uvádí, že jazyk je v úzkém spojení s pracovním procesem a začal tedy vznikat v době, kdy se lidé potřebovali dorozumět při skupinových pracích. První české texty se objevují kolem roku 1300 (Křístek, 1951 [on-line]. [cit. 9-5-2016]). Postupně docházelo a stále dochází ke změnám slovní zásoby, mluvnické stavby a zvukové stránky. Vývoj žádného jazyka ovšem není izolovaný a jeden jazyk ovlivňuje jazyk druhý (Cuřín, 1964, s. 8–9). Co se týče zmiňovaného pracovního procesu, je tímto myšlena veškerá lidská činnost spadající do oblasti hospodářství, politiky, vztahů, kultury aj. Změny, k nimž v pracovním procesu postupně dochází, jsou pozvolné a pomalé, s čímž souvisí i pozvolný vývoj jazyka, který na toto reaguje, protože současný jazyk je výtvozem všech generací (Křístek, 1951 [on-line] [cit. 9-5-2016]).

Prvopočátek české jazykovědy spadá do roku 1533, kdy vznikla vůbec první mluvnice českého jazyka, na jejíž tvorbě se podíleli P. Gzela, B. Optát a V. Filomat (Křístek, 1951 [on-line] [cit. 9-5-2016]). Co se týče české dialektologie, předcházela jí literární tvorba (např. B. Němcová či K. Světlá), která byla psána lidovým jazykem tak, aby byla „čtivá“ pro všechny, tedy i pro ty, jimž chyběla odborná jazyková vybavenost (Bogoczová, 2012, s. 119–120). Dialektologie jako samostatný obor vznikla v polovině 19. století, kdy se autoři odborných publikací zaměřili na sledování jazykových rozdílů na území České republiky (Hlavsová, 1987 [on-line]. [cit. 9-5-2015]). Nejstarší českou dialektologickou publikací jsou *Základové dialektologie československé* (Bogoczová, 2012, s. 120). V uvedené publikaci je pojednáváno o třech základních nářečních skupinách (české, moravské a slovenské) a o řadě jiných, dosud v literatuře neuvedených. Literární a řečnický spolek Slavia působící ve 2. pol. 19. století, propojoval dialektologický a folklorní výzkum. Do této doby spadá také metodologická publikace *Navedení pro sběratele*, jejímž autorem je Jan Gebauer (Bogoczová, 2012, s.120).

Pro českou dialektologii je významný rok 1895, tedy rok, kdy proběhla Národopisná výstava československá, jejíž přípravu zorganizoval Vavřinec Josef Dušek, který vypracoval návod pro sbírání nářečního materiálu a také zřejmě vůbec první dialektologickou mapu Čech a také stať o řeči lidu v Koruně České a na

Slovensku, v níž uvádí dělení na skupinu českou/západní, moravskoslezskou/střední a slovenskou/východní. Mezi další Duškova díla patří *Hláskosloví nářečí jihočeských. Konsonantismus* (1894), *Vokalismus* (1897), *Hláskosloví – O změnách slabičných a kvantitě* (1908), *Kmenosloví nářečí jihočeských* (1902) a nedokončený slovník jihočeských nářečí. Významnou postavou, co se české dialektologie týče, je také Bohuslav Havránek, který je autorem knih *K české dialektologii* a *Nářečí česká*. Na kvalitu národopisné činnosti ve zmiňované době dohlížela akademie věd. Dialektologie, ač začala být uznávanou disciplínou, měla i své nedostatky, a to především omezení zájmu výhradně na venkov a pohled na dialektismy jako na něco nežádoucího (Bogoczová, 2012, s. 119–123).

Po skončení 2. světové války se na výzkum českého jazyka zaměřilo dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český, sídlícího v Brně, přičemž hlavním cílem této organizace bylo vydání nářečního atlasu. Mezi významné postavy poválečného období patří František Svěrák a Arnošt Lamprecht, kteří vydávali především regionální monografie. Poměrně bouřlivou reakci vyvolalo dílo Adolfa Kellnera *Východolašská nářečí*, v němž se diskutovalo o tom, zda české Těšínsko patří do Čech či do Polska, na což reagoval Karol Dejny v díle *Polsko-laskie pogranicze językowe na terenie Polski*. V 60. letech probíhalo dotazníkové šetření, jehož cílem bylo především zjistit, jaký dopad mělo dosídlování některých oblastí České republiky, jak vypadá běžný mluvený jazyk, jaké jsou sociální aspekty komunikace. Postupně se zájem o řeč stával komplexnějším a rozšířil se o jazyk v oblastech průmyslových, ve velkých městech a mezi migranty (Bogoczová, 2012, s. 123–126).

Sociologové v dnešní době poukazují na několik hlavních procesů sociální změny související se změnou a vývojem jazyka. Prvním procesem je modernizace, v níž je obsažen rozvoj techniky a vědy, industrializace, urbanizace, sekularizace a rozvoj byrokratických organizací. Dalším procesem je rozvoj masové společnosti, ve které dochází ke standardizaci nejen ve způsobu života, ale i v hodnotách a uvažování jednotlivých osob a na jejímž vzniku mají značný podíl masmédiá. Posledním procesem je globalizace, v rámci které se společnost rozšiřuje po stránce ekonomické, politické a kulturní (Daneš, 1997, s. 12–13).

Dle Daneše (1997, s. 13–14) má v dnešní době na vývoj jazyka významný vliv migrace obyvatelstva, což ve své podstatě neznamená pouze příchod lidí, ale i kultury.

Díky dnešní otevřené společnosti dochází k vyrovnávání dosavadních rozdílů, a tedy k jazykové homogenizaci a míšení jazyků. Daneš dále ve své knize zmiňuje termín substandardizace, což znamená vztah mezi jazykem spisovným a jednotlivými dialekty. Substandard dle něho znamená vše mimo normu, mimo standard. Dnes lidé hovoří převážně kombinovaným jazykem (např. čeština hovorově spisovná promíšená s prvky obecné češtiny). Češi při hovoru neuvítají češtinu spisovnou nýbrž smíšenou, kdy se dle Fergusona jedná o diglosie.

2.2 Charakteristika dnešní češtiny

Dnešní čeština se potýká s řadou změn, jež jsou způsobeny přelomem v hospodářském a sociálním životě. Jazyk je nástroj sloužící k dorozumívání, také je to ale výtvar společnosti, v němž se odráží aktuální hospodářské a sociální dění aktuálního období. Pokud se zaměříme na Českou zemi, k velkým změnám došlo po skončení 2. sv. války. V této době začalo logicky docházet i ke změnám v národním jazyce. Nejvíce se změny projevují ve slovní zásobě, která se rozvíjí a obohacuje o nové výrazy (Havránek¹, 1950 [on-line]. [cit. 10-5-2016]).

Lokální dialekty v Čechách postupně mizí a nahrazuje je interdialekt, který má základy v dialektu pražsko-středočeském. Jedná se o tzv. obecnou češtinu, používanou na území celého státu. V psaných textech je dnes používána čeština spisovná, která se užívá i v ústní komunikaci v oblasti školní, veřejné, politické, vědecké apod. Nejasná situace je pak v oblastech administrativy, neformálních diskusí, rozhovorů mezi vědci, odborníky apod. Např. lékaři či politici v praxi používají přirozeně češtinu spisovnou, v soukromém životě hovoří nespisovně (Daneš, 1997, s. 18–24). Trávníček poukazuje na fakt, že „spisovný jazyk je do velké míry útvar umělý, literárními díly ustálený, v mluvnických dílech kodifikovaný, a proto mnohem konservativnější než jazyk lidový“ (Trávníček, 1931). Trávníček (1931) hovoří také o bohatosti slovní zásoby jazyka spisovného, která převažuje nad jazykem nespisovným.

Daneš (1997, s. 16–17) ve své knize zmiňuje **tři rozdílné situace**: (1) situace, která očekává užití jazyka spisovného, (2) situace, v níž je přijatelné použití spisovného standardu i substandardu a (3) situaci, vyžadující užití nespisovné češtiny. Celkovou dynamiku dnešní češtiny definuje Daneš (1997, s. 17) následovně: „na rovině materiálové dochází k vyrovnávání či nivelizování v důsledku míšení na ose diatopické² (...), zatímco na ose diastratické³, zejména pokud jde o rozdíly generační, je dost zřetelná diferenciaci.“

V současné době je čeština výrazně ovlivněna angličtinou, na základě které vznikají stále anglicismy, a to jak spisovné, tak i nespisovné. Pro dnešní češtinu je typické užívání internacionalismů (cizí „učená“ slova), která jsou často spojena

¹ Zdroj je zde použit z důvodu ilustrace dobového myšlení o dialektech.

² Jedná se o lingvistické fenomény, který jsou v jazyce produkovány na základě geografického rozšíření

³ Jedná se o lingvistické fenomény spojené se socio-kulturní urovní mluvčích určitého jazyka

s chybnou výslovností (např. konsenz(us) bývá vyslovován [-sensus]). Řada změn dnes probíhá také u proprií, u nichž se jedná především o názvy výrobků či firem, jejichž tvorba je mnohdy velmi kuriózní. Také v oblasti frazeologie nastaly zajímavé a poměrně rychle se šířící inovace a podobně je tomu i u gramatické stavby, kdy se dnes často objevují slova, jejichž první složka je tvořena *eko-* nebo *bio-* (např. ekofarma či dnes rozšířené biopotraviny). Více se také po skončení 2. sv. války začaly objevovat akronyma neboli zkratky (např. USA či BBC). Změny probíhají také u přívlastků v postavení před rozvíjeným substantivem, u nichž není ustálen způsob psaní. Příkladem může být: D-vitamin; D vitamin; vitamin D (Daneš, 1997, s. 18–23).

Český jazyk v situacích dle Daneše a kol.

Jazyk politiky se v dnešní době drží hesla svobody projevu zaručeného ústavou ČR. Od politiků je vyžadována především otevřenost a schopnost poskytování přímých, srozumitelných a okamžitých odpovědí s tím, že jejich obliba u veřejnosti stoupá, pokud je jejich projev podáván na úrovni a pokud jsou schopni přednést takový projev bez předchozí přípravy. Co se týče jazykové úrovně politiků, je zřejmá jejich osobitost a profesionalita, což je důležité pro naplnění cíle samotného řečového projevu, kterým je přesvědčení posluchačů o svém názoru. Nejvýraznější stránkou řečového projevu politiků je lexikální stránka, kdy se hojně vyskytují termíny ekonomické a také slova, jež jsou spojována s významnými osobnostmi (např. slova V. Havla – *smysluplný, veledůležitý*). Mění se také frekvence slov a objevuje se nová metaforika (např. *patová situace, mantinely, odrazit se ode dna*). Důležité je také stránka neverbální, do níž patří nejen neverbální projev jednotlivých politiků, ale vystupování celé politické strany (loga, barvy, hesla aj.). Každá politická strana se ovšem svými projevy liší v závislosti na jejich činnosti (Hlavsová, 1997, s.26–41).

Ke změnám dochází také v **oblasti žurnalistiky**. Především, co se týče svobody slova, která není závislá na státu a politických stranách. Výrazné je pronikání zahraničních informací do českých médií, která se internacionalizují. V České republice však chybí etický kodex a tiskový zákon a úroveň našich masmédií je na poměrně nízké úrovni. Mění se jazyková úroveň, objevují se nové slohové útvary a sdělení se stále více zestručňují (Bartoš, 1997, s.42–65).

Mění se také jazyk vědy. Objevují se nové odborné termíny, vznikají terminologické slovníky a vzniká mezinárodní terminologie. Tato komunikační oblast

se ovšem potýká s řadou problémů, jež souvisí především se synonymy, s hranicí mezi profesionálním slangem a spisovnou terminologií a s vytvářením českých ekvivalentů, zejména pak k anglickým výrazům. Řada českých vědců při psaní odborných publikací nepoužívá češtinu. Důvodem může být touha po tom, aby pronikli do světa. Je tedy nutné, aby práci publikovali ve světovém jazyce (Daneš, 1997, s. 68–82).

V oblasti práva dochází především k přestavbě konceptuální soustavy právního systému. Mění se technika tvorby právních předpisů, dochází ke změnám ve stavbě právního systému (Kořenský, 1997, 84–85).

Co se týče **jazyka hospodářských dokumentů a písemností**, k největším změnám došlo po roce 1989, kdy se začala měnit neatraktivnost stylu administrativních písemností, který nyní dostává jednotný evropský tvar, vznikající v důsledku pronikání České republiky do Evropy (Kraus, 1997, s. 92–96).

Co se týče **oblasti managementu**, je kladen důraz na „schopnost aktivního naslouchání, techniky kladení otázek, interpersonálního vnímání a umění odhadnout partnera“ (Bozděchová, 1997, s. 100). Manažeři zpracovávají „návod“y, v nichž jsou popsány různé formy komunikace (např. při jednání) a zdůrazňováno je uvědomování si psychologických a logických zákonitostí. Velký důraz je kladen na začátek a konec komunikace a také na schopnost argumentace. Komunikace je v této oblasti velice důležitá, a ne každý ji ovládá v potřebné míře (Bozděchová, 1997, s. 97–104).

Pro **oblast počítačů** je charakteristická speciální slovní zásoba, jež postupně proniká do všeobecného povědomí. U nás je oblast počítačů poměrně novodobou záležitostí, která se ovšem velmi rychle rozvíjí. Tato komunikace je převážně verbální probíhající mezi počítačovými uživateli, multimediální uskutečňována např. prostřednictvím elektronické pošty a také umělá, kdy uživatel komunikuje se samotným počítačem. (Bozděchová, 1997, s. 105–111).

Jazyk literatury prošel změnou v 90. letech, kdy se zpřístupnila díla, jež byla v komunistickém režimu zakázána, a také se v dílech začala objevovat autentičnost prožitých událostí autora, který do textu promítá nejen svůj profesní, ale i osobní život. V dnešní době mizí jednotná časová perspektiva, vzrůstá role jazyka, který není chápán jako neúčastný nástroj, dochází ke stírání hranic mezi elitní a masovou literaturou (Čmejrková, 1997, s. 114–131).

„**Reklama** je jedním z nejagresivnějších žánrů novodobé komunikace“ (Čmejrková, 1997, s. 133), jejímž cílem je oslovit konkrétního zákazníka a prodat mu zboží. Čmejrková (1997, s. 137-138) hovoří o šesti funkcích reklamy, kterými jsou: funkce poznávací, emotivní, poetická, apelová, fatická a metajazyková. V jazyce reklamy jsou používány verše, aliterace a akronyma. Jedná se o jazykovou hru, v níž je využívána řada kalamburů jako např. frazeologismy. Setkat se můžeme také s použitím přísloví (Čmejrková, 1997, s. 134–136).

Jazyk pro druhé pohlaví popsala Čmejrková (1997) a zmiňuje se o rozdílech mezi jazykem mužů a žen. Nejzřejmější rozdíly jsou patrné ve fonetice, kdy ženy mají bohatší intonaci a střídají výšku hlasu dynamičtěji než muži. Ženy také více hovoří o sobě, o soukromém životě a vlastních zkušenostech. Jsou výmluvnější a jejich řeč je plynulejší (Čmejrková, 1997, s. 146–150).

2.3 České nářeční skupiny

V české republice se vyskytují čtyři základní skupiny nářečí a každá z nich obsahuje dílčí podskupiny a dále úseky. Subdialekty jedné skupiny se vzájemně určitými znaky liší, ale v základu mají mnoho společného. Základními nářečními skupinami jsou: nářeční skupina česká v užším slova smyslu, nářeční skupina středomoravská, nářeční skupina východomoravská a nářeční skupina slezská, přičemž rozdíly se vyskytují v souboru hlásek a jejich rozvržení, ve skloňovacích koncůvkách, ve slovesných tvarech a ve slovní zásobě (Bělič, 1972, s. 9–11).

Nářeční skupina česká v užším slova smyslu je skupinou tvořící základ českého interdialektu neboli obecné češtiny a je dále rozdělena na nářečí středočeská, jihozápadočeská, severovýchodočeská a jihovýchodočeská neboli českomoravská. Inventář souhlásek a krátkých samohlásek je stejný jako ve spisovné češtině a měkké *t'*, *d'*, *ň* se vyskytují hlavně před střídnicemi za starém *i* (Bělič, 1972, s. 217–220). Mezi specifické rysy **středočeské podskupiny** patří především tvar slovesa „být“ ve 2. os, kdy na západě je používáno *si* a na východě *seš*. Dále pak je typické zakončení sloves ve 3. os. pl., která jsou většinou zakončována *-ou*, *-eji*, *-aji* (např. *padaji*). **Jihozápadočeská podskupina** je charakteristická zejména používáním dlouhých samohlásek (např. *dlouh/dluh*), disimilací souhlásek (např. *pojte*), zakončování nominativu pl. maskulin na *i* (např. *chlapci*). Pro oblast **Domažlic** (chodský úsek) je typické zjednodušování výslovnosti a vynechávání *v* (např. *zjedavej* – zvědavý), dále pak prodlužování (např. *náše*), infinitivy (např. *volát*). **V oblasti Prachatic** je časté zakončování infinitivu na *-t'*. **V úseku doudlebském** je ve výslovnosti zřejmá progresivní asimilace znělosti (např. *tfíj*), respektování náslovného *o* bez protetického *v* (např. *okno*). Pro **severovýchodočeskou** podskupinu je pak charakteristické především občasné vynechání *v* před měkčícím *e* (*ě*) (např. *zjedavej*), obouretná výslovnost hlásky *v* (např. *prauða*), depalatalizované retnice v některých slovech (např. *pet* – pět), vynechávání náslovných souhlásek a neslabičných předložek (např. *šla doktoroj*). **V oblasti podještědské a podkrkonošské** je pro výslovnost typické *dl* vyslovovat jako *ll* (např. *sellák* – sedlák) (Bogoczová, 2012, s. 63–67).

Nářečí středomoravská neboli hanácká se dále dělí na nářeční podskupinu centrální, jižní, východní a západní. Co se týče inventáře souhlásek, je téměř totožný s inventářem v českém nářečí v užším slova smyslu, soubor krátkých samohlásek se

rozlišuje v počtu členů, kdy některá nářečí disponují s pěti členy a jiná s šesti či sedmi. Měkké *r*, *d*, *ň* se objevuje stejně jako v nářečí českém v užším slova smyslu. Sloveso „být“ má v 1. os. j. čísla tvar *sem* a je zachováno pomocné sloveso v 1. os. j. čísla i mn. čísla (např. *já sem tě slyšel*) (Bělič, 1972). Specifické rysy **centrálních dialektů** spočívají zejména v sedmičlenném systému krátkých samohlásek, což znamená, že k samohláskám *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, přistupuje široké *ê* (např. *čéstá peřêna* – čistá peřina) a za *u* je používáno široké *ô* (např. *kôře* – kuře) a dále pak v tříčlenném systému dlouhých samohlásek *á*, *é*, *ó* (např. *jednó* – jednou) (Bogoczová, 2012, s. 72–77). **Pro podskupinu jižní** je typický pětičlenný soubor krátkých samohlásek *i*, *e*, *a*, *o*, *u*, kdy se samohlásky za *y* a *u* vyslovované jako *e* a *o* vyslovuje původní *y* a *u* pouze v koncovních (...) (Bogoczová, 2012, s. 76). Ve výslovnosti se také objevuje protetické *v* (např. *vokno*). **Ve východní oblasti** se objevuje zdložené *ó* a *é* před *j* a *ň* (např. *bóji se*), chybějící náslovná souhláska *v* a *h* a častá výslovnost např. *iskra*. **V oblasti západní** se pak objevuje šestičlenný soubor krátkých samohlásek nebo pětičlenný systém. Objevuje se výslovnost např. *schořet* či *nes* místo českého *nesl* (Bogoczová, 2012, s. 76–77).

Nářečí východomoravská jsou rozdělena na podskupinu severní neboli valašskou, jižní neboli slováckou, západní úseky (hranický, kelečský a dolský) a jihovýchodní (kopaničářský). Téměř v celé oblasti je pětičlenný soubor krátkých i dlouhých samohlásek, pokud existují měkké retnice, tak se objevují pouze před střídnicemi za staré *i*, *ě*. Tvar slovesa „být“ je na většině území shodný se středomoravským *sem*, pouze jako sloveso pomocné. Ve významu existenciálním a ve funkci spony vládne tvar *su* (Bělič 1972, s. 265). **Pro valašskou podskupinu** je typické dvojí *i* (*í/y*, *í/y*) (např. *dalsy mu to?*), měkčené retnice *p*´ *b*´ *m*´ *v*´, občas se objeví přízvuk na předposlední slabice, také se objevuje výslovnost např. *Anna*, *kašša*. **V oblasti jižní** je častý pětičlenný soubor krátkých i dlouhých samohlásek (splynutí *y/y* do *ii*) či tvrdě zakončený infinitiv. **Západní oblast** je charakteristická tím, že dochází ke změně *aj naej*, odlišně se vyslovuje *i* a *y*, měkce se zakončuje infinitiv. **Jihovýchodní podskupina** je charakteristická tím, že *r* je vyslovováno i před *i* a *e* (např. *tri*) (Bogoczová, 2012, s. 85–87).

Slezská nářečí jsou rozdělena na část slezskomoravskou, která se dále rozčleňuje na podskupinu východní (ostravskou), západní (opavskou), jižní (frenštátskou), a část slezskopolskou (těšínskou). Soubor krátkých samohlásek má

většinou šest členů a co se týče souhlásek **t', d', ň**, vyskytují se ve větším rozsahu, než ve východomoravské a středomoravské oblasti (Bělič, 1972, s. 285–291). **Ostravská** oblast je typická hlavně tím, že po hláskách **č, ř, š**, a **ž** se většinou vyslovuje měkké **i**. Dále pak tím, že **aj** se mění v **ej** a výslovnost je zúžená (např. *polifka*). **Na Opavsku** se objevují slova jako např. *ptacy, čisty, sy* či *šyroky*. Oblast jižní (frenštátská) je pak vyznačována výslovností např. *seno, syvy, zyma* či *d'eti*. **Na Těšínsku** pak se objevují znaky polského jazyka, v němž se **g** mění v **h**, jiná je také realizace praslovanské metateze, např. *złoty* (Bogoczová, 2012, s. 97–100).

2.4 Charakteristika českých nářečí

Česká nářečí a nářečí na západné Moravě netvoří jednotu. „Hranice diferenčních znaků jsou tu velmi plynulé a často se tyto znaky vyskytují jen u nejstarší generace. Proto je obraz hranic mezi českými nářečnými mnohem matnější než v nářečích hanáckých, lašských a moravskoslezských“ (Cuřín, 1964, s. 175).

Hláskoslovné změny dle Bogoczové (2012, s. 65) Cuřína (1964, s. 175)

- Diftong *ou* za starší *ú*⁴: *s toudlectou hodnou tetou*,
- diftong *ej* za *y* a za *i* po *c*, *z*, *s*: *prej, mlejn, strejda, sejtko, cejtit, cizej chlap, zejtra, minulej tejden, ten samej*,
- *i* za *é*: *kiseli mlíko, jednoduchí šati, je to teplí, to je d'ivní, lítat, svímu bráchovi, s tídlectí druhí strani*,
- skupina *št'* za starší *šč*, které se zachovalo v nářečích českomoravských, hanáckých, moravskoslovenských a lašských: např. srov. české *ešt'e, štípat, št'áva* a moravské *ešče, ščípat, ščáva*,
- skupina *sh* se vyslovuje *sch*: (např. *na schledanou, schořet, schod'it, schňili*), ale v nářečí hanáckých, moravskoslezských a lašských je asimilace *sh - zh* (např. *na zhledanou, zhořet, zhodit, zhňili*),
- skupina *mň* před *e* (*ě*): *na mňesíc, pro mňe za mňe, do mňesta*,
- častá změna sykavek *s*, *z*, *š*, *ž* na *c*, *dz*, *č*, *dž* zejména po *n* a *ň*: *žencká, menčí, Hondza zas bondzoval, jendže*,
- náslovné *v* před *-o*: *na vobjet, vodmítnout, voblíbenej*,
- sjednocený *L* a *I* sg.: *vo/se starím/starim*,
- sjednocené tvary v prvním pádu v pl. u adjektivního skloňování: *ti velkí kluci, holki, vajíčka*,
- absence náslovného *-j*: *eště, menuje se*.

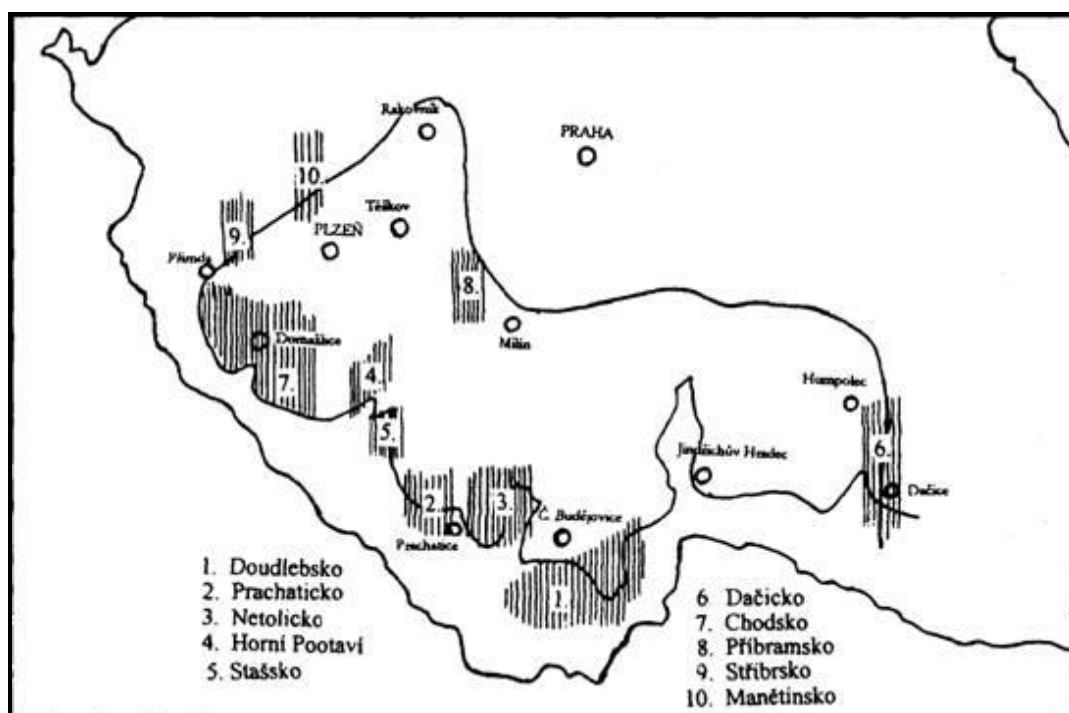
⁴Starší *ú* později nahrazenou *ou*, které bylo přijato spisovnou češtinou. Nářečním jevem je pouze náslovné *ou-* (např. *ouřad*).

Tvaroslovné změny dle Bogoczové (2012, s. 65) a Cuřina (1964, s. 176)

- Koncové *-jc* u 2. stupně příslovcí: *dolejc, častějč, vobičejnějc,*
- koncovka *-(a/e)ma* v I pl. všech mluvnických jmen: (s) *malejma d'etma, t'ema*
vostatňíma učitelama, třema cizejma firmama,
- vynechání *l* po souhlásce v muž. rodě 1-ových příčestí: (on) *pomoh, řek, aňi*
necek,
- sloveso „být“ se objevuje ve druhé osobě jedn. čísla ve tvaru „seš“,
- ve 3. osobě mn. čísla se používá koncovka *-aj, -ej*: *voni dávaj, házej, umňej,*
výjimkou je jihozápadočeská podskupina: *voni hází, umí, d'elají, nosí.*

2.5 Jihozápadočeská nářeční podskupina

Jihozápadočeská podskupina je tvořena oblastí východní, do níž spadá Příbram, Sušice a okolí, České Budějovice, Třeboň, Jindřichův Hradec, území jižně od Pelhřimova, Strakonice, Písek a Tábor. Úsek prachatický a úsek doulebský se nářečními znaky poněkud odlišují. V nejvýchodnější části je úsek třeštsko-dačický (vymezený městy Třešť, Telč a Dačice) a úsek jemnický. Západní část pak tvoří Rokycany, Plzeň, Klatovy a vydělený úsek manětínským, stříbrským a domažlickým (Bogoczová, 2012, s. 63).

Zdroj: Holub, 2000, s. 6. Jihozápadočeská nářeční podskupina. In *Genius loci Jižních Čech*.

Hláskoslovné změny dle Běliče (1972, s. 224–226) a (Bogoczová 2012, s. 66)

- Oproti češtině obecné se zde vyskytují zbytky *i* (*|| ej*) po ostrých sykavkách (např. *cítit, sítko, vozík*),
- v oblasti jižní a východní se v některých případech vyskytuje disimilace sykavek, polosykavek a zubnic (např. *bejzubej, zaplajte, pojte, poj tím, uj zas, babijce*),

- v měkčích úsecích jihozápadočeské podskupiny se objevuje náhrada -k- za -g- (např. *cikareta, akent, brikáda*),
- v některých úsecích se také vyskytuje *r* místo *ř* (např. *horejší, parez*),
- výslovnost *l, r* s redukovaným sousedím *i, í* (např. *p^olnej*),
- vyrovnání ve prospěch přehlasovaných podob v infinitivech (např. *tříst, zípst*), v min. časech (např. *tříš, zíblo*, a také *nažíl/nažel*),
- změna *e>a* (např. *fčala, čalo, žabro, řešato, jahla*),
- v některých případech se objevují dlouhé samohlásky (např. *kúš, plouh... sáze, pína, plíva...*), které se vyskytují také ve tvarech 2. p. mn. čísla (např. *vajíc, kuřát, semám*),
- v infinitivech se objevuje krátkost (např. *nest, pect, vest, sect*),
- v ojedinělých případech se vyskytuje nadměrné *ej, ou* (např. *dřejví, přejvoz, řejbek, touň, houř, roužnout*),
- objevuje se také výslovnost starého i pozdějšího *l, r* s původním samohláskovým prvkem nebo s epentezí samohlásky (např. *sälza | selza (-e), h^r(d)lička, umerlec/um^rlec/umirlec...*),
- také se objevuje výslovnost *mje* ve slabice mě proti většinovému *mňe* za (např. *mjesíc, mjesto*),
- v menších úsecích se také vyskytuje záměna *je* za *vje* (např. *sjet, ječnej*),
- objevuje se také kolísavá změna neznělé souhlásky ve znělou na mezislovním předělu před samohláskou nebo jedinečnou souhláskou, popř. před *v* (např. *pázt vofce*),
- změny *sč, sc, stř* v *chč, chc, chtr* (např. *ch^třecha*), *tř* (*stř*) v *kř* (*skř*), (např. *křílet*) a důsledné nebo časté *i-, í-* bez *j-* na začátku slova (např. *iskra*),
- zbytky rozložení výslovnosti původních palatálních retnic (před -i-) *bji pji mji vji fji* místo *bi pi atd.* (např. *pjivo, fotokraj^{ji}e, mjilej, raj^{ji}čka*)

Tvaroslovné změny dle Bogoczové (2012, s. 66), Cuřina (1964, s. 178) a Běliče 1972, s. 225–226)

- Charakteristické jsou podoby místních a rodinných jmen typu *Horazďojce*, *Bezděkojc*, *Bezděků*,
- typické je také vyrovnání koncovky 6. p. jedn. čísla muž. a stř. rodu měkkého sklonění rodových zájmen se skloněním tvrdým (např. *vo ňom*, *vo našom*, *f čom*),
- pro tuto podskupinu je také typická sestava koncovek *-ou*, *-í*, *-ají* (*-aji* / *-aj*) ve slovesných tvarech 3. os. mn. čísla (např. *nesou*, *kupujou*, *prosí*, *umí*, *volají*, *trpí*, *sází*),
- zachování rozdílu mezi tvary 2. a 3., 6. p. jedn. čísla žen. rodu tvrdého sklonění přídavných jmen a rod. zájmen (např. *s tí druhí (strani) X na tej druhej (straně)*),
- Ustrnulá adjektiva posesivní na *-ovo*, *-íno* pro všechny rody (např. *taťínkovo sestra*, *Davidovo svetr*, *sousedovo zahrada*, *sestríno d'ěti*),
- tvar *si* ve 2. os. jedn. čísla slovesa „být“ je ve funkci spony i osobního morfému ve složených formách min. času (*vid'el si to? česala si se?*),
- v jižní a východnější oblasti je rozdíl v rozkazovacích slovesech (např. *proš*, *vož*, *puš'ť*, *neježd'ě*, *vožte*, *prošte*, *pušte*, *neježd'ete/neježd'íte*),
- v 3. p. jedn. čísla tvrdých podst. jmen muž. život. rodu se objevuje *-u* (např. *g doktoru*),
- za zmínku stojí také míšení jmenných tvarů *mje* | *mně*, *tě* a *mi*, *t'i* a zčásti také *se* a *si* ve 2., 4. a 3. pádě,
- dochází také k vyrovnávání tvarů tvrdých rodových zájmen v nepřímých pádech mn. čísla, s měkkým skloněním (např. *t'ich*, *t'im*, *t'ima*) a tvary rozkazovacího způsobu v 1. a 2. os. mn. čísla na *-ime*, *-ite* u sloves, jejichž 2. os. jedn. čísla končí na *-i* (např. *pošli~~me~~*, *pomodli~~te~~ se*),
- užití n-ového participia (ve funkci slovesného přídavného) v pasivním tvaru – s v podobě s krátkým vokálem sufixu *-en* (např. *je vařeno*, *je pečeno*, oproti obecněčeskému *vařino*, *pečíno*),

- zakončení 1.p. mn. čísla substantiv rodu muž. živ. dlouhým vokálem *-í* (*vojáci, černoší, zedníci*),
- podoby ukazovacích zájmen často složené (*tenhle, tenhleten, tenhlencten, tendle tendleten, tendlencten*).

2.5.1 Mluva v Českých Budějovicích a blízkém okolí

Katedra bohemistiky Pedagogické fakulty v Českých Budějovicích uskutečnila v 90. letech výzkum nářečí v jihočeském regionu, z něhož vyplynulo, že stará generace (nar. 1900–1925) užívá stále tzv. „jihočeskou disimilaci zdvojených sykavek, polosykavek a zubnic uvnitř slov a na předělech slovních spojení, kdy první ze zdvojených souhlásek se mění v *-j-* nebo se dluží předchozí samohláska a *-j-* úplně mizí (...)“ (Janečková, 1997, s. 193). Co se týče střední generace (nar. 1942–1949), byla zjištěna menší přítomnost jihočeské disimilace a u nejmladší generace (nar. 1981–1982) se tato výslovnost téměř neobjevila. Podobně je tomu se slovem „*mě*“, které stará generace vyslovuje „*mje*“ (v úseku doudlebském se vyskytovalo také *mě*, ale vyslovované jako „*me*“), u generace střední je tento jev menší a převažuje celorepubliková výslovnost „*mňe*“ a stejně tak je tomu u generace nejmladší. V oblasti Doudlebska bylo výzkumem zkoumáno počáteční *o-* bez protetického *v-*, což se ukázalo jako jev typický pro starou generaci, u generace střední je proteze minimální, ale u generace nejmladší se objevuje, což ovšem může být způsobenou snahou hovořit spisovnou češtinou. Z asimilačních jevů mizí vyslovování *-ovi-* jako *-oji-* či *-oj-* (např. *kluci od Bezděkojc*). Přítomnost řady diferenčních souhláskových znaků a změny asimilovaného *g* v *h* ve spojení *kd-* (např. *hdo, hde*) je taktéž zřejmá pouze u staré generace. Generace střední a nejmladší používá *g-* (např. *cigareta*). U staré generace jsou zachovány rozdílné typy dlužení (např. *plouh, plíva*), které u střední a nejmladší generace mizí. Stará generace si zachovala nezdloužené *e, o* v základech slov pod přízvukem (např. *pero*). Generace střední má tendenci zkracovat koncové vokály (např. *domu*) (Janečková, 1997).

Co se týče samotných Českých Budějovic a blízkého okolí, jsou zaznamenány určité odlišnosti od obecné češtiny. Změny byly způsobeny hlavně samotným historickým vývojem, a především pak 2. sv. válkou. V této době zde po řadu let žili

vedle Čechů také Němci a poměrně dlouhou dobu byla běžnou mluvou v Českých Budějovicích právě němčina (někdy nazývána „budějovická němčina“), která byla potlačena až po 2. sv. v. Budějovickou němčinou hovořili Češi, Němci i Židé a byli označováni jako Budvajzři (Budweiser). Základem řeči byla nižší rakouská hovorová němčina obsahující české a moravské jazykové prvky. Řeč sice neměla psanou podobu, ale byla používána v německých školách, které navštěvovaly české děti. Na této řeči bylo zajímavé především to, že měla českou intonaci a některé české mluvnické prvky (např. *Wer kajnen Rúf nicht hat, kann ín auch nicht ferlírñ - Wer keinen Ruf hat, kann ihn auch nicht verlieren*⁵). Základem řeči tedy byla němčina, ovšem s gramatickými prvky češtiny. V současné době je v Českých Budějovicích používána tzv. městská mluva, jež je charakteristická pro všechna větší města a ve které se mísí spisovná čeština s teritoriálním dialektem, přičemž v Českých Budějovicích vychází běžná mluva z nespisovné obecné češtiny (Jaklová, Janečková, 2006, s. 168–168).

⁵ Kdo nemá žádnou pověst, nemůže ji ztratit.

3 FÁZE DIALEKTOLOGICKÉHO VÝZKUMU

Dle Bogoczové (2012) je dialektologický výzkum složen ze tří základních fází, kterými jsou fáze přípravná, fáze empirická a fáze analytická a poznávací, z čehož vyplývá, že jako u jiných výzkumů se postupuje od stanovení hypotézy po její tvrzení, nebo vyvrácení.

Fáze přípravná

Před samotnou realizací výzkumu je důležité stanovení cíle šetření, a tedy výzkumného problému (hypotézy), výzkumného nástroje, vzorku respondentů a výzkumného terénu (Bogoczová, 2012).

Výzkumník správně tuší, že předmět výzkumu, např. konkrétní jazykové společenství, není beztvarem masou a že brzy narazí na určité proměnné znaky (...), jež tuto „masu“ diferencují. Vzhledem k tomu, že není možné pracovat kompletně s celou populací, je důležité vybrat vhodný reprezentativní vzorek (Bogoczová, 2012, s. 132).

Před samotným výzkumem se provádí předvýzkum, v rámci kterého výzkumník ověřuje zvolené výzkumné nástroje a přichází na nedostatky, jako jsou např. nevhodně položené otázky (Bogoczová, 2012, s. 133).

Výzkum většinou provádí jednotlivec. Pokud se ovšem jedná o výzkum většího rozsahu, provádí ho výzkumný tým složený ze zadavatele, řešitele odborníka na danou problematiku, garanta vědecké úrovně výzkumu, koordinátora a případných dalších členů (Bogoczová, 2012, s. 133).

Fáze realizační

Zvukové záznamy autentických mluvených projevů informátorů jsou vhodným a osvědčeným nástrojem pro dialektologický výzkum, i když stejně jako ostatní metody, má i tato své nevýhody, které by měl dialektolog znát předem. Nevýhodou je jednak ostých respondentů a hlavně také snaha mluvit spisovně (udělat dobrý dojem), což je kontraproduktivní. Jednou z možností je chvíli s nahráváním počkat a nechat respondenta rozmluvit. Pomáhá také, když dialektolog s respondentem hovoří jeho nářečím nebo když je přítomna třetí osoba, pro respondenta známá (Bogoczová, 2012, s. 133–134).

Dialektolog by měl mít vše promyšlené předem (otázky, čas, prostředí aj.). Nehodí se otázky uzavřené, sugestivní, nabízející hotové odpovědi, přesahující intelektuální možnosti respondenta. Pro prostředí je vhodné zvolit tak, aby se respondent cítil bezpečně (Bogoczová, 2012, s. 134).

Po dokončení nahrávky je vhodné, aby si dialektolog napsal osobní údaje respondenta, které budou tvořit legendu nahrávky. Vhodné je zjistit pohlaví, věk, místo narození a místo trvalého bydliště, stupeň dosaženého vzdělání, místo odkud pocházejí rodiče respondenta, datum pořízení nahrávky a stručný popis prostředí. Nevhodné jsou dotazy týkající se jména či bydliště (Bogoczová, 2012, s. 135).

Fáze analytická

Při fonetické transkripci platí několik zásad, kterých je vhodné se při přepisování nahrávky držet. Slova se zapisují přesně tak, jak je respondent vyslovil, bez ohledu na pravopis. Text se nijak neupravuje, nestylizuje a výpovědi respondentů se nepřevádějí do vět. Pokud se jedná o textovou, syntaktickou či stylistickou rovinu, je možné použít tzv. polofonetický přepis, jež např. respektuje pravopisné měkké a tvrdé *i*, psaní *ú/ů* a *mě, vě, bě, pě* (Bogoczová, 2012, s. 147–148).

PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Při realizaci projektu jsem se držela výzkumného postupu popsaného Irenou Bogoczovou v publikaci *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. Tento teoretický postup sběru dat je popsán v závěru teoretické části bakalářské práce. Rozdělení na tři fáze – přípravnou, empirickou a analytickou, o kterém Bogoczová (2012) hovoří, uvedu v následující kapitole do praxe.

Fáze přípravná

V rámci přípravné fáze jsem prostudovala odbornou literaturu týkající se dialektologie, více jsem se k tomuto tématu přiblížila a postupně jsem upřesňovala výzkumný projekt, kterým bylo zjistit, zda se v běžné mluvě obyvatel objevují znaky nářečí typické pro danou lokalitu. Vzhledem k tomu, že žiji v jižních Čechách, zvolila jsem pro realizaci výzkumu oblast Českých Budějovic, přičemž výzkumný vzorek je tvořen celkem šesti respondenty ve věku mezi 25 a 87 lety. Moje rodina není tak početná, navíc její část pochází z Jihlavska, musela jsem proto respondenty hledat i jinde než mezi vlastními příbuznými. Ptala jsem se tedy přátel a zjišťovala, odkud pochází jejich předci a zda by byli ochotní nechat se nahrát.

Fáze empirická

Realizace výzkumu metodou nahrávání, a tedy částečně řízený rozhovor nahrávaný na diktafon, má stejně jako každá výzkumná metoda své nevýhody, mezi něž dle Bogoczové (2012) patří zejména stud respondentů při vědomí, že jsou nahrávání a také snaha respondenta hovořit spisovně, lépe, a tedy jinak než běžně, což může zkreslit výsledek. Bohužel kromě dědečka všichni nahrávání vzhledem k mému předcházejícímu pečlivému průzkumu a výběru vhodných jednotlivců o záznamu rozhovoru věděli předem, proto vždy chvíli trvalo, než se respondent uvolnil a rozpovídal se přirozeněji.

Fáze analytická

V této fázi jsem získané nahrávky autentických rozhovorů přepsala a zanalyzovala, přičemž jsem se držela stanovené normy, obsažené v knize *České nářeční texty* (Lamprecht, 1976) a dále mi v rozboru pomáhaly České jazykové atlasy, Etymologické slovníky, Slovník nespisovné češtiny a další publikace (uvedeno ve

zdrojích). Bylo nutné dodržovat pravidla transkripce, a tedy přepisovat hlásky tak, jak je slyšíme, bez ohledu na to, zda korespondují se spisovnou češtinou, či nikoli.

V transkripci tedy vždy užívám znaku *i* (*gdiš, abi, vibombardovali*), měkkost souhlásek *d'*, *t'*, *ň* značí háček nad souhláskou (*Bud'ejce*), zadopatrové n je označeno znakem *ɲ*, dlouhé ů/ú je jednotně značeno *ú*.

Ze syntaktického hlediska jsem nechala vše autenticky tak, jak bylo zaznamenáno v nahrávce, tudíž se v prepisech často vyskytují parazitní výrazy, opakování, nebo nedokončené výpovědi.

Nakonec jsem popisovala hláskoslovné a tvaroslovné jevy jihozápadočeské podskupiny. Pro lepší orientaci je daný jev označen číslem řádku, ve kterém se v přepisu nachází.

4.1 Nejstarší generace

Pro studium nejstarší generace, jsem si vybrala svého jedenaosmdesátiletého dědečka. Nahrávala jsem ho vícekrát při různých příležitostech – na návštěvě v nemocnici, u něho doma, nebo cestou v autě, vždy tak aby o tom nevěděl a jeho promluva byla co nejpřirozenější. Dědeček vždycky rád vyprávěl, mluvil hlasitě a doširoka gestikuloval rukama, věděl o všem, co se kde šustlo a vše si pamatoval. Z jeho způsobu řeči (*kamuflář, kapca, počta, vijetnamec, hacafrak, roužnout, tolik dřívího a uhliho...*) si občas dělá legraci maminka. Já dnes však pozoruji, že některé z oněch výrazů sama používá.

Druhou zástupkyní nejstarší generace byla osmdesátisedmiletá dědečkova sousedka ze Suchého Vrbného, kde vedle sebe po většinu života bydleli. Zná celou moji rodinu, podobně jako dědeček si vše pamatuje, má přehled o svém okolí a ráda vypráví. Nahrávala jsem ji v pečovatelském domě, kde posledních pár let bydlí a kde se podle vlastních slov cítí velice spokojeně. Měla obrovskou radost, když jsem se objevila, představila se a požádala, jestli si ji mohu nahrát. Nepoznala mě hned, protože jsem vyrůstala jinde a nějakou dobu jsme se neviděly, ale když zjistila, kdo jsem, s radostí mi vyprávěla příběhy pro mne zajímavé nejen z dialektologického hlediska, ale také pro mě osobně.

Oba dva se narodili a prožili celý život v Českých Budějovicích.

4.1.1 Obecněčeský rozbor

4.1.1.1 Hláskoslovné jevy

Diftong *ej* nahrazuje *i/í*

tejdle (10. ř.), *tejdletej* (14. ř.), *bejval* (29. ř., 45. ř.), *takovejdle* (32. ř.), *vozejk* (67. ř., 79. ř.), *to musí bejt* (104. ř.), *ženskejch* (182. ř.), *na tej Hlubokej* (266. ř.)

Diftongizace *ú* v *ou*

sout (2. ř.), *koupil housle* (8. ř.), *francouski, tou, Rakousku* (21. ř.), *dlouhím* (26. ř.), *mnou* (27. ř.), *sou* (34. ř.), *kous* (45. ř.), *nastoupit* (114. ř.), *kousíček* (125. ř.), *dlouho* (143. ř.), *tolik vnoučat* (171. ř.), *poušťel* (177. ř.), *ve dvoře sou* (82. ř.)

Úženi *é v í*

Uvaří políčku (88. ř.)

Absence náslovného *-j*

menoval (17. ř.), *eště* (15. ř., 23. ř., 156. ř.), *přídeme* (38. ř.), *menujou* (96. ř., 97. ř.), *menuje* (167. ř., 259. ř., 268. ř., 337. ř.), *menovaná* (174. ř., 252. ř.), *Vona de do práce* (79. ř.)

Protetické *v*

von (12. ř., 36. ř.), *vod něj* (25. ř.), *vosumnácka* (31. ř.), *vokráct* (41. ř.), *vodevřel* (44. ř.), *vodhat* (55. ř.), *vobjevila* (57. ř.), *vošetřoval* (61. ř.), *vokolo* (90. ř.), *vokna* (103. ř.), *vobracela* (190. ř.), *vodvezli* (303. ř.), *s takovou vokrasou* (26. ř.), *vokno* (44. ř.)

Skupina *sh* se vyslovuje *sch*

neschoda (59. ř.), *schánčlivej* (313. ř.)

Častá změna sykavek *s, z, š, ž* na *c, dz, č, dž*

ženckí (20. ř.), *vokráct* (41. ř.), *ženckou* (239. ř.), *mlačí* (73. ř.), *menčí* (147. ř.), *dvanást* (6. ř., 7. ř.), *osumaštiricátího* (1. ř.), *třištvrtě* (47. ř.), *štiri* (71. ř.), *štrnác* (89. ř.), *Štirice tisíc* (110. ř.), *Štiráku* (323. ř.)

Vynechávání hlásek, haplogogie a nedbalá mluva

já sem slela, že von je takovej (316. ř.), *se třea poflakovali* (37. ř.), *jesi* (40. ř., 63. ř.), *diš* (41. ř., 48. ř.), *Diť* (41. ř., 49. ř.), *ňeak* (47. ř.)

4.1.1.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Diftong *ej* nahrazuje *i/í*

celej svjet (6. ř.), *celej řetes* (29. ř.), *každej den* (15. ř.), *visokej, černej, heskej kluk* (20. ř.), *u známejch* (24. ř.), *zlatej metál* (25. ř.), *takle velkej metál* (26. ř.), *takovej*

nákej podobnej metál(37. ř.), *kerej mi to šil* (62. ř.), *minulej tejden* (71. ř.), *Pepík starej* (74. ř.), *přívěsnej vozejk* /79. ř.), *kovovejch sudú* (223. ř.), *z Novejch Hradú* (242. ř.)

Úžení é v í

V devjetadvacátím (1. ř.), *zlatího* (26. ř.), *něco takovího* (47. ř.), *ženckí* (20. ř.), *levní* (28. ř.), *drahí* (30. ř.), *jiní šuble* (38. ř.), *jakí je to* (41. ř.), *fšecho možní* (42. ř.), *to je jasní* (60. ř.), *u sví babičky* (121. ř.), *veškerí státní přispjefki* (138. ř.), *ňákí třidi* (164. ř.), *do panskí ulice* (165. ř.) *osumaštiricátího* (1. ř.), *kapesního* (23. ř.), *jasní* (60. ř.), *zlevněního* (77. ř.), *každího* (94. ř.), *Vrbního* (122. ř.), *ňákí* (82. ř.), *československí víri* (146. ř.), *takovím* (218. ř.), *novího* (319. ř.), *ňákího kluka* (100 ř.), *do Vrbního* (122. ř.), *f tom pjetačtířicátím* (127. ř.), *na bitovím* (150. ř.), *sedumnáctího kvjetna* (202. ř.)

Diftong ú v ou

poliklinikou (2. ř.), *takovou vokrasou* (26. ř.), *zlatou* (42. ř.), *harfistkou* (13. ř.), *kupujou* (42. ř.), *tebou* (43. ř.), *náhodou* (45. ř.), *najenou* (57. ř.), *poslední dobou* (58. ř.), *zajedou slepici* (88. ř.), *celou Hlubokou* (99. ř.), *diamantovou* (143. ř.), *tou dobou* (155. ř.)

Sjednocený L a I sg.

v devjetadvacátím (1. ř.), *s ňákím ameríkánem* (17. ř.), *f osumapadesátím* (125. ř.), *f tom pjetačtířicátím roce* (127. ř.), *f osumaštiricátím* (131. ř.), *ve dvaapadesátím* (140. ř.), *na bitovím úradě* (150. ř.), *v štiricátím osmím* (161. ř.), *v štiricátím* (161. ř.), *já žila takovím običejním manželstvím* (218. ř.), *f tom Vrbním* (267. ř.), *nejsou v dobrím* (314. ř.), *vona s řim bejvalím bila* (321. ř.)

Sjednocené tvary v prvním pádu v pl. u adjektivního skloňování

támleti (...) *lid'i (...)* *noví* (94. ř.), *veškerí státní přispjefki* (138. ř.), *jiní náboženství* (145. ř.), *ti prašskí holki taki sou šikovní* (172. ř.), *Prašskí holki* (225. ř.), *dvje takle kolmí ulice* (336. ř.)

4.1.1.3 Morfologické jevy

Koncovka (e/a/i)ma v sedmém pádu množného čísla

rodíčema (155. ř.), *čepicema* (182. ř.), *s něma v dobrím kontaktu* (346. ř.), *ze fšema* (347. ř.)

Koncové *-jc* u druhého stupně příslovčí

richlejc (120. ř., 140.ř.)

Použití koncovky *-aj, -ej* ve 3. osobě mn. čísla

Nemaj (330. ř.), *maj malího chlapečka* (343. ř.)

Vynechání *l* po souhlásce v muž. rodě *l-ových* přičestí

řek (63. ř., 180. ř., 230. ř., 238. ř., 310. ř.), *utek* (12. ř.), *kous* (45. ř.), *zakous* (46. ř.)

4.1.2 Jihozápadočeské rysy odlišné od obecněčeské skupiny

4.1.2.1 Hláskoslovné jevy

Krátkost v infinitivu

pect (258. ř.), *přivest* (259. ř.)

Skupina *mj* proti většinovému *mň*

mjel (9. ř.), *mjesta* (78. ř.), *mámje* (87. ř.), *zemjed'elská* (91. ř.), *mjela* (105. ř.)

Zbytky rozložení výslovnosti původních palatálních retnic (před *-i-*) *bji pji mji vji fji* místo *bi pi atd.*

pjije (104. ř.), *fotografji* (141. ř.), *akademjije* (162. ř.), *akademji* (336. ř.), *fjijaloví* (340. ř.)

4.1.2.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Zbytky *í* (|| *ej*) po ostrých sykavkách

musí (111. ř., 315. ř.), *cizích* (174. ř., 253. ř.)

Záměna *jc* za *ovi* u místních jmen

Hrdejc (15. ř., 16. ř.), *Budejcích* (16. ř., 322. ř.), *Budejc* (291. ř.), *budejckího* (324. ř.)

4.1.2.3 Morfologické jevy

Podoby rodinných jmen typu *Bezděkojc/Bezděků*

babički Kosařů bratr (50. ř.), *babička Kosařů* (50. ř., 185. ř.), *babičku Rosmanů si znala* (51. ř.), *babičku Kosařů* (51. ř.), *vibombardovali nás i Kosařů* (120. ř.), *Kosařů barák* (130. ř.), *za Kosařů* (134. ř.), *z babičkou Kosařů* (184. ř.), *s Kosařů rodinou* (187. ř.), *děda Rosmanů* (197. ř.), *babičku Rosmanů pamatuju* (236. ř.), *Majka Slámů* (270. ř.), *rodina Slámů* (271. ř.), *vedle sou Vrchotů* (271. ř.), *u Koutníků* (287. ř.), *rodina Koutníků* (288. ř.), *toho d'etka Rosmanů* (312. ř.)

Koncovky *-í, -ají (-aji / -aj)* ve slovesných tvarech 3. os. mn. čísla

chtěli devjet tisíc, že musí vizvednout (111. ř.), *Diť voňi to musí mít právně viřešení* (315. ř.), *A bidlí gde? - oni* (193. ř.), *hledají* (250. ř.), *přetpovídají* (350. ř.)

Zachování rozdílu mezi tvary 2. a 3., 6. p. jedn. čísla žen. rodu tvrdého sklonění přídavných jmen a rod. zájmen

U tí sem bil (4. ř.), *sin tí Vlasti* (7. ř.), *u tí hospůtki* (123. ř.), *vod tí mám dvjé* (177. ř.), *vedoucí tí katedri* (253. ř.), *s tí Prahi* (339. ř.), *se dožiju teť tí devadesátki* (350. ř.), *v tejdle múzickej škole* (10. ř.), *k tejdletej Vlastě* (14. ř.), *tej to patřilo* (57. ř.), *Tej tam přišli* (105. ř.), *f tej Americe* (207. ř.), *na tej fakultě* (248. ř.), *na tej Hlubocej* (266. ř.), *vo tej Majce* (272. ř.), *tej bude pjet* (327. ř.), *f tej druhej*, (336. ř.), *u svi babičky* (121. ř.),

Ustrnulá adjektiva posesivní na -ovo, -ino pro všechny rody

vípis d'edovo (22. ř.), *mámino sestra* (3. ř.)

Tvar *si* ve 2. os. jedn. čísla slovesa “být“ je ve funkci spony i osobního morfému ve složených formách min. času

ti si dělala (247. ř.), *ti že si řekla* (294. ř.), *abi si se přišla na ně do štiráku podívat* (334. ř.)

Zakončení 1.p. mn. čísla substantiv rodu muž. živ. dlouhým vokálem –í

a ti dvě kluč se vrhli na todleto (288. ř.)

Podoby ukazovacích zájmen často složené

Tenleten (7. ř., 67. ř.), *tejdletej* (14. ř.), *tendleten* (155. ř.), *tadleto* (7. ř.), *na tomletom* (22. ř.), *todleto* (22. ř., 35. ř., 60. ř., 76. ř.), *Takovidle* (64. ř.), *s tohodle* (65. ř.)

4.2 Střední generace

Pro střední generaci jsem se rozhodla nahrát rodiče své spolužačky Markéty, protože na rozdíl od mých rodičů oba pocházejí z Budějovic. Tatínkovi je 58 let a mamince 53. Aby byl projev přirozený, rozhovor vedla ona kamarádka a odehrál se v prostředí jejich nynějšího nového domova, který se nachází ve vesnici, vzdálené asi 13 km od Českých Budějovic. Tématem obou hovorů byly vzpomínky na mládí a doba studia obou respondentů.

4.2.1 Obecněčeský rozbor

4.2.1.1 Hláskoslovné jevy

Diftong ej nahrazuje í

obejvák (122. ř.), *nemněli gde bejt* (131. ř.), *vejplatu* (236. ř.), *vejletí* (237. ř.), *vimejšlel* (242. ř.), *mejdlo* (326. ř.)

Diftongizace ú v ou

troufám (6. ř.), *skoušeli* (11. ř.), *dlouho* (39. ř.), *uhádnout* (53. ř.), *vječinou* (39. ř.), *koupelnu* (104. ř.), *spousta* (111. ř.), *do hloupki* (125. ř.), *souset* (126. ř.), *šroubečká* (162. ř.), *posunout* (167. ř.), *kouzelním* (169. ř.), *nenastoupila* (214. ř.), *koupil* (236. ř.), *koukali* (342. ř.)

Absence náslovného -j

ešče (24. ř.), *menuje* (334. ř.), *menovala* (358. ř.)

Protetické v

votevřeno (26. ř.), *vod první* (32. ř.), *vohňičká* (38. ř.), *von* (45. ř.), *Vot šestí* (59. ř.), *vot řech* (68. ř.), *votpoledné* (86. ř.), *vopilce* (87. ř.), *vono* (100. ř.), *vobložit kolník* (112. ř.), *toho votpadu* (128. ř.), *voňi* (138. ř.), *vot* (141. ř.), *vomláčení* (149. ř.), *vodešli* (216. ř.), *voba dva* (237. ř.), *vostatní* (261. ř.), *vopravdu budou vobje* (286. ř.), *vodnesla* (298. ř.), *voddaloval to* (309. ř.), *vostříhat* (322. ř.), *vo radu* (329. ř.), *vosmi* (344. ř.)

Častá změna sykavek s, z, š, ž na c, dz, č, dž

hospocká (3. ř.), *v počtaře* (93. ř.), *vječinu* (3. ř.), *nejmenčí* (46. ř.), *menčí* (166. ř.), *nejvječí* (201. ř.), *rači* (206. ř.), *nejmlačí* (217. ř.), *štvrtek* (19. ř.), *štvrtá* (33. ř.), *štvřeční* (119. ř.), *pjetaštiricet* (128. ř.), *štirech* (300. ř.)

Vynechávání hlásek, haplologie a nedbalá mluva

vlasně (6. ř., 32. ř.), *takoiho* (9. ř.), *tai vlastně je* (18. ř.), *ňákej* (44. ř.), *diš* (48. ř.), *ňekerej* (64. ř.), *takoiho* (97. ř.), *kerím* (162. ř.), *ňákejch* (167. ř.), *ňákí* (170. ř.), *vocat'* (107. ř.), *vdicki* (257. ř.), *třea* (344. ř.)

4.2.1.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Diftong *ej* nahrazuje *i/í*

flaškovej Budvar (17. ř.), *ňákej Lacina* (44. ř.), *ten bil vihlášenej* (51. ř.), *ňekerej učitel* (64. ř.), *takovej malej stúl ňákej* (160. ř.), *hrozlivej babinec* (191. ř.), *šikovnej student* (205. ř.), *bil asi trošku cholerickej* (232. ř.), *je to příbuznej* (280. ř.), *pjeknej a hodnej chlap* (331. ř.), *fšelijakejch* (153. ř.), *ktorejch* (212. ř.), *mámínejch* (304. ř.), *s chitrejma lidma* (373. ř.), *se svejma* (287. ř.)

Diftong *ú* v *ou*

Pavlínou Jišovou (11. ř.), *sekanou* (20. ř.), *samostatnou* (34. ř.), *vjeci se stanou* (82. ř.), *aktualizujou* (147. ř.), *vrtáčkou* (159. ř.), *na visokou* (204. ř.), *obrofskou víhodu* (211. ř.), *na ňákou* (244. ř.), *celou* (238. ř.), *takovou přísnou* (361. ř.), *se kterou* (384. ř.)

Úžení *é* v *í*

noví písnički (11. ř.), *celí léto* (17. ř.), *bilo prakticki nemislitelní* (28. ř.), *To je jasní* (30. ř.), *takoví ti hri* (52. ř.), *bilo spádoví* (59. ř.), *Takoví vjeci* (82. ř.), *ovlivnění hospodou* (84. ř.), *pivo teplí* (93. ř.), *trámi holí* (113. ř.), *celí votpoledne* (118. ř.), *starí skříňe* (122. ř.), *Nekoneční* (130. ř.), *nádeňickí práce* (138. ř.), *různí kleště* (162. ř.), *holki bili rozd'elení* (194. ř.), *je to možní* (249. ř.), *ňákí pohári* (274. ř.), *žádní záchvati* (297. ř.), *richlí tempo* (373. ř.) *otevřino* (4. ř.), *širokím* (7. ř.), *studeního* (94. ř.), *takovího* (128. ř.), *policajta malího* (257. ř.), *víznamního* (377. ř.)

Sjednocený L a I sg.

v širok**ím** okolí (7. ř.), stoleček, na ker**ím** (161. ř.), takov**ím** způsobem (165. ř.), otočila kouzeln**ím** prstenem (165. ř.), Na tom sam**ím** místě (62. ř.), ve sv**ím** prostředí (186. ř.)

Sjednocené tvary v prvním pádu v pl. u adjektivního skloňování

bili tadi akce jako jako velik**í** (12. ř.), šli mlad**í** lid**í** na zábavu (23. ř.), takov**í** ti hri (52. ř.), něker**í** předm**ěti** bili v Jeron**ímce** (79. ř.), Takov**í** v**je**ci se stanou (82. ř.), tadi bili star**í** skř**í**ňe (122. ř.), vobrofsk**í** hald**í** hl**í**ni se vrš**í**li (127. ř.), n**á**k**í** jin**í** zed**ň**íc**í** d**ě**lali (142. ř.), kde bi se dali dát klad**í**fk**á** a r**ú**zn**í** kleš**ť**é (162. ř.), bili takov**í** ti krásn**í** telata (262. ř.)

4.2.1.3 Morfologické jevy

Koncovka (e/a/i)ma v sedmém pádu množného čísla

se třem**a** lid**ma** (91. ř.), za t**ě**ma dveř**ma** (351. ř.), obložit ti tr**á**mi hol**í** rač**í** n**ě**ak**í**ma prkn**ama** (113. ř.), rod**í**nam**a** (270. ř.)

Koncové -jc u druhého stupně příslovcí

richle**jc** (120. ř.), pozd**ě**jc (198. ř.)

Použití koncovky -aj, -ej ve 3. osobě mn. čísla

maj (279. ř.)

Vynechání l po souhlásce v muž. rodě l-ových přičestí

řek (253. ř.)

4.2.2 Jihozápadočeské rysy odlišné od obecněčeské skupiny

4.2.2.1 Hláskoslovné jevy

Krátkost v infinitivu

vlest (171. ř.)

Zbytky *í* (|| *ej*) po ostrých sykavkách

cítím (284. ř.)

4.2.2.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Zbytky *í* (|| *ej*) po ostrých sykavkách

nosí (344. ř.), *cizích* (178. ř.)

Záměna *je* za *vi* u místních jmen

v Budějích (12. ř., 73. ř.), *Buděje* (58. ř., 59. ř., 302. ř.)

4.2.2.3 Morfologické jevy

Charakteristické jsou podoby rodinných jmen typu *Bezděkojc/Bezďěků*

navedli sme Zdenu Hambergrú (45. ř.), *Franta Dudú* (126. ř.), *Roman Doleželú* (376. ř.)

Koncovky *-ou*, *-í*, *-ají* (*-aji* / *-aj*) ve slovesných tvarech 3. os. mn. čísla

ti fčeli ... s těch úlú a jak nosí ten pil (344. ř.)

Zachování rozdílu mezi tvary 2. a 3., 6. p. jedn. čísla žen. rodu tvrdého sklonění přídavných jmen a rod. zájmen

do tí dobi (297. ř.), *přešli do tí třeří třídi* (363. ř.), *s tí třídi* (374. ř.), *s tí dobi* (383. ř.), *f tej dobjé* (6. ř., 353. ř.), *f tej prvni* (360. ř.), *f tej Bárófce* (364. ř.)

Tvar *si* ve 2. os. jedn. čísla slovesa “být“ je ve funkci spony i osobního morfému ve složených formách min. času

žák řekl učitelce „*Smazala si tabuli*“ (55. ř.), *diš si projevila zájem, že bi si mohla votloukat vomítku* (117. ř.), *Mňela si tam kamarádi?* (189. ř.), *ti si mňela dva bráchi* (209. ř.), *Co si dostala k Vánocum?* (291. ř.)

Dochází také k vyrovnávání tvarů tvrdých rodových zájmen v nepřímých pádech mn. čísla, s měkkým skloněním

u t'ich máminejch rodičú (304. ř.), *s t'ich úlú* (344. ř.), *se t'ich fčel bát* (345. ř.)

Zakončení 1.p. mn. čísla substantiv rodu muž. živ. dlouhým vokálem –í

A za to dicki určité mohli ostatní klucí, ne? (42. ř.), *no chudáci klucí* (191. ř.), *přihodi co vivád'eli klucí gdiš bili malí?* (224. ř.)

4.3 Nejmladší generace

Pro nejmladší generaci jsem vybrala dvě dvacetipětileté kamarádky, obě narozené a vyrostlé v Českých Budějovicích, stejně jako jejich rodiče. Jedna ovšem strávila 5 let na studiích v Plzni a druhá žije již téměř rok v irském Dublinu, kam se přestěhovala za přítelem. Nahrávky proto provedla má kamarádka, která k nim měla v té době blíže. Hovor se točil kolem aktuálních událostí a vzpomínek na poslední zážitky z výletů či festivalů. Jedna z nahrávek byla pořízena v irské kavárně a druhá v budějovickém bytě, kam se respondentka po ukončení studia v Plzni vrátila.

4.3.1 Obecněčeský rozbor

4.3.1.1 Hláskoslovné jevy

Diftong ej nahrazuje í

tři tejdni (48. ř.), *ochomejtali* (62. ř.), *přemejšlí* (87. ř.), *přikrejt* (94. ř.), *rejži* (119. ř.)

Diftongizace ú v ou

spoustu (58. ř.), *šťouchnul* (69. ř.), *stoupnul* (69. ř.), *koukal* (73. ř.), *domlouval* (80. ř.), *koupí* (84. ř.), *fstoupili* (95. ř.), *sednout* (96. ř.), *spousta indů* (110. ř.), *nekouří* (143. ř.)

Úženi é v í

to bilo i možná díl (3. ř.)

Absence náslovného –j

menuje (38. ř., 61. ř.), *dou tam fšichni* (99. ř.), *eště* (129. ř.)

Protetické v

vodjela (26. ř.), *von sé vochomejtal* (56. ř.), *votáčela* (35. ř.), *vodrodila* (36. ř.), *voňi* (43. ř.), *vobčas* (44. ř.), *vod pohledu* (70. ř.), *Vokno* (72. ř.), *vodešel* (75. ř.), *vodnesl* (85. ř.), *vo zem* (100. ř.)

Vynechávání hlásek, haplologie a nedbalá mluva

vlasně (2. ř.), *přide* (3. ř.), *kerej* (29. ř.), *ňákej* (69. ř.), *takoi* (83. ř.), *bueš* (90. ř.),
je to tai votom (108. ř.), *jesi třea* (50. ř.)

Skupina *sh* se vyslovuje *sch*

scháňel (79. ř.)

Častá změna sykavek *s, z, š, ž* na *c, dz, č, dž*

vječinu (47. ř.), *nejvječí* (89. ř.), *štvrt* (111. ř.), *štvrték* (127. ř.)

4.3.1.2 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Diftong *ej* nahrazuje *i*

Banát bil dobrej (2. ř.), *Lukáš je dvoumetrovej* (17. ř.), *pracovní pobit, kerej* (29. ř.), *celej život* (48. ř.), *takovej andrgraundovej křest* (63. ř.), *on je zotpovjednej* (66. ř.), *ňákej debil* (69. ř.), *budeš nosit bosej pješki* (90. ř.), *bubínek takovej nejakej* (102. ř.), *přibjech hodnej* (129. ř.), *zacpanej Dablin* (132. ř.), *minulej vikend* (132. ř.), *tipickej* (146. ř.)

Diftong *ú* v *ou*

Cestou (6. ř.), *najednou* (11. ř.), *pro celou farmu* (33. ř.), *sou to takoví* (39. ř.), *oňi jedou* (46. ř.), *přes celou* (47. ř.), *potřebujou* (54. ř.), *svíčkovou* (55. ř.), *poslední dobou* (74. ř.), *oňi žijou* (107. ř.), *rovnou* (114. ř.), *nabjeračkou* (118. ř.), *vod'eodolou* (138. ř.), *na druhou* (142. ř.)

Úženi *é* v *i*

bilo to jako skvjelí (6. ř.), *takoví netradiční spomínki* (9. ř.), *bilo dost d'ivní* (13. ř.), *f'ipní bilo* (18. ř.), *Blbí bilo* (22. ř.), *Bilo to přesně tak šílení* (30. ř.), *Norsko nádherní* (31. ř.), *celí dni* (32. ř.), *zamrzlí jezero* (32. ř.), *rúzní cestofki* (43. ř.), *určítí případi* (45. ř.), *je řeškí se domluvit* (45. ř.), *maj to naplánovaní* (48. ř.), *podobní parádi* (53. ř.), *hrozní paskvili* (54. ř.), *starího* (62. ř.), *samizdatoví kniški* (83. ř.), *ženckí* (96. ř.), *zajímaví* (104. ř.), *ve velkím červením* (14. ř.)

Sjednocený L a I sg.

bidlel ve velkím červením típíčku (14. ř.), *Celím řim večerem provád'el Čuňas* (63. ř.), *na nákím višetřeňi* (140. ř.)

Sjednocené tvary v prvním pádu v pl. u adjektivního skloňování

to bili dobrí típci (7. ř.), *sou to takoví historickí, krásní hoteli* (39. ř.), *rúzní cestofki nám posílaj* (43. ř.), *na ně čekaj svičkoví s knedlíkamá* (52. ř.), *Všichňi sou náki vistreslí* (140. ř.)

4.3.1.3 Morfologické jevy

Koncovka (e/a/i)ma v sedmém pádu množného čísla

řema řeskíma masníma jídlama (51. ř.) *přet řema tíkama* (121. ř.), *fšema tadiřema lidma* (65. ř.), *kapelama* (6. ř.), *dokladama* (22. ř.)

Vynechání l po souhlásce v muž. rodě l-ových přičestí

Řek (77. ř.)

Použití koncovky -aj, -ej ve 3. osobě mn. čísla

Maj (41. ř., 48. ř.), *posílaj* (42. ř., 54. ř.), *nedávaj* (49. ř.), *začínaj* (49. ř.), *dod'elávaj* (51. ř.), *čekaj* (52. ř.), *ud'elaj* (63. ř.), *uct'ívaj* (105. ř.), *vizdvihávaj* (106. ř.), *staraj* (116. ř.), *daj* (137. ř.)

4.3.2 Jihozápadočeské rysy odlišné od obecněčeské skupiny

4.3.2.1 Morfologizované jevy hláskoslovné povahy

Zbytky í (|| ej) po ostrých sykavkách

dorazí (52. ř.), *musí* (66. ř.)

Záměna *jc* za *vi*

Budejce (123. ř.), *do těch Budejc* (91. ř.)

4.3.2.2 Morfologické jevy

Charakteristické jsou podoby rodinných jmen typu *Bezděkojc/Bezděkú*

u Vodráškú na biře (71. ř., 72. ř.)

Koncovky *-í, -aji* (*-aji / -aj*) ve slovesných tvarech 3. os. mn. čísla

gdiš uš jako fakt nemůžou tag dorazí (52. ř.)

**Zachování rozdílu mezi tvary 2. a 3., 6. p. jedn. čísla žen. rodu tvrdého sklonění
přídavných jmen a rod. zájmen (např. *s tí druhí (strani) X na tej druhej (straně)*),**

křest tídletí deski (63. ř.), *kus tí omáčki* (118. ř.)

Ustrnulá adjektiva posesivní na *-ovo, -íno* pro všechny rody

Šejnovo maminka (125. ř.), *Šejnovo taťinek* (144. ř.), *taťka Šejnovo* (140. ř.)

**Tvar *si* ve 2. os. jedn. čísla slovesa “být“ je ve funkci spony i osobního morfému ve
složených formách min. času**

Ti si u Vodráškú prodával (72. ř.)

Zakončení 1.p. mn. čísla substantiv rodu muž. živ. dlouhým vokálem *-í*

klucí (112. ř.)

4.4 Lexikální rozbor

Na základě metody přímého pozorování, o kterém hovoří Bogoczová (2012), jsem provedla několik nenahrávaných rozhovorů, nebo jsem zaznamenala z každodenní komunikace určité odlišnosti mezi mluvou v Českých Budějovicích a mluvou „odjinud“. Nepodařilo se mi všechny výrazy doložit a dohledat v odborné literatuře, ale odvažují se podle výsledků vlastního bádání tvrdit, že jde o regionalismy. Pokud byly některé z jevů zaznamenány v nahrávkách, je na ně odkázáno v závorce za daným výrazem.

- *cmunda* (bramborák) (Hugo, 2009, s. 117),
- *čurík* (vepř) (Balhar, 1999, s. 463 – 464),
- *faldovky, fald'ata* (gumovky, holiny),
- *hapina* (starší jízdní kolo, příp. auto),
- *klubalky* (kolíčky na prádlo) (Holub, 1995, s. 38),
- *kolečko* (trakař),
- *kolíčko* (pilulka, lék),
- *kolostav* (stojan na kola) – viz Příloha č. 4,
- *krocnout* (zabít někoho),
- *lokáč* (díra v silnici naplněná vodou/ velká zřidkakdy vysychající louže) (Holub, 1995, s. 26)
- *pentilka* (mikrotužka),
- *pikador* (párek v rohlíku) – viz Příloha č. 5 (Hugo, 2009, s. 260),
- *přijdu dýl* (ve smyslu přijdu později),
- *příklopec* (poklopec),
- *pulina* (ženské přirození, příp. hanlivé označení pro ženu),
- *pak se s toho zberchala drobet no* (nejst. generace 69. ř.),

- *roužnout* (rozsvítit) rožnout (Hugo, 2009, s. 299),
- *soletky* (slané tyčky),
- *šorna* - šornovat (lopata na sníh – odhrnovat sníh lopatou),
- *zberchat se* (vzpamatovat se),
- *zelnáky* (zelné placky) – viz Příloha č. 6,
- zpěvná intonace,
- Mít prdel jako Čtyři dvory - frazeologismus odvozený od názvu části města.

Germanismy:

- *ajzipoňáka* (nejst. generace 24. ř.),
- *flaškovej Budvar* (stř. generace 17. ř.),
- *hacafrak* (pracovní kabát) (Hugo, 2009, s. 135),
- *lajntuch* (prostěradlo) (Hugo, 2009, s. 194),
- *loch* (sklep) (Hugo, 2009, s. 201. Holub, 1995, s. 29. Holub, 1992, s.17),
- *lumpové* (stř. generace 226. ř.),
- *má koló, dvje taški, ruksak* (nejst. generace 79. ř.),
- *mašírovala* (nejst. generace 67. ř.),
- *na tom funuse* (nejst. generace 72. ř.),
- *No púvodně tam bil ponk* (stř. generace 158. ř.) (pracovní stůl) (Hugo, 2009, s 271),
- *šajska* (podprsenka) (Hugo, 2009, s. 323),
- *škatuli* (nejst. generace 35. ř.),
- *šnuptychl* (kapesník) (Hugo, 2009, s. 335),

- *špršle/šprušle* (příčky žebříku) šprušle (Hugo, 2009, s. 340; Holub, 1995, s. 31),
- *šrajtofle* (peněženka) (Hugo, 2009, s. 341),
- *šuple, šuplík* (zásuvka ve stole) (Hugo, 2009, s. 349),
- *Tři štichi sem tam mňel.* (tři stehy), (nejst. generace 56. ř.),
- *v múzickej škole* (nejst. generace 10. ř.),
- *vajlink/vajdlink* (kára, přípojný vozík za auto),
- *vercajk* (pracovní nářadí) (Hugo, 2009, s. 373).

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo podat zprávu o zachovalosti nářečních jevů v Českých Budějovicích, které se řadí do východní části jihozápadočeské podskupiny. Zaměřila jsem se na fonetický přepis promluv zástupců tří generací pocházejících z Českých Budějovic, rozebrala je v praktické části práce nejprve z obecněčeského hlediska a poté se pokusila najít znaky typické pro jihozápadočeskou podskupinu.

Z hláskoslovných změn obecné češtiny jsem našla ve všech třech generacích například úžení *é* na *í* (*polítku*), nebo výslovnost *sh* jako *sch* v rovnoměrném zastoupení u všech tří generací. Také diftongizace *ej* za *í* (*mlejn*) probíhá na zkoumaném území, ovšem v nižším zastoupení v případech *ej* za *í* po ostrých sykavkách. Náslovné *v* a absence náslovného *j* se v promluvách také nachází, avšak oba tyto jevy se nevyskytují absolutně.

Z tvaroslovných změn obecné češtiny je k nalezení koncové *-jc* u 2. stupně příslovcí (*richlejc*) u nejstarší a střední generace, ovšem v generaci nejmladší se nenachází 2. stupeň příslovce vůbec, nelze tedy porovnat. Ve všech třech generacích je zastoupeno užití koncovy *-a/e/íma* v 7. pádě množ. čísla u všech mluvnických jmen (*s těma vostatňíma dětma*). Stejně tak tomu bylo s vynecháním *-l* v 1-ových přičestích v mužském rodě (*on pomoch*). V každé generaci jsem zaznamenala nedbalou mluvu, vynechávání hlásek, haplogonii. Oproti původnímu předpokladu, jsem v žádné z promluv nenalezla ani jednou použité sloveso být ve 2. os. jedn. čísla ve tvaru *seš*.

Z nářečních znaků typických pro jihozápadočeskou oblast se zachovalo v každé generaci užívání zbytků *í* místo *ej* po ostrých sykavkách (*cítit*). V žádné z promluv jsem nezaznamenala vyrovnání koncovky 6. p. jedn. čísla muž a stf. rodu měkkého sklonění rodových zájmen se skloněním tvrdým (*vo ňom*), ovšem metodou přímého pozorování jsem ji zaznamenala poměrně často u nejstarší generace. V každé generaci se objevily slovesné tvary 3. os. mn. čísla s koncovkami *-ou -í -ají*, ovšem obecněčeský rozbor potvrzuje, že nebyly pravidlem. Obecněčeská koncovka *-aj -ej* se v těchto případech vyskytovala nejvíce v nejmladší generaci u respondentky, která strávila v nedávné době 5 let v Plzni. V nejstarší a střední generaci se objevil výskyt krátkosti v infinitivu (*vlest*). Ve všech generacích se vyskytl tvaroslovný jev užívání dlouhého *-í* zakončujícího 1. p. životného mužského rodu v množ. čísle. Ovšem v každé generaci se jednalo pouze o výraz

klucí, navíc ho bylo použito i ve variantě s krátkým *-i*. Pouze v nejstarší generaci se dochovaly tyto jevy: použití výslovnosti mě jako *mje* (*mjesta*), ovšem nebylo pravidlem, oba nejstarší respondenti užívali stejně tak variantu výslovnosti *mňe*. Dále se vyskytl hláskoslovný jev rozložení výslovnosti původních měkkých retnic (*fotografjije, napjije*). Stejně tak pouze v nejstarší generaci byly zaznamenány složené podoby ukazovacích zájmen jako *tendlencten, tohlencto*, ovšem myslím, že zrovna tyto tvary se v oblasti Českobudějovicka vyskytují celkem běžně, stejně jako n-ové participium v pasivním tvaru v podobě s krátkým vokálem – *je pečeno, vařeno* oproti obecněčeskému *pečino, vařino*. Tvrdé tvary rodových zájmen v podobě s měkkým skloněním (*tich*) se vyskytly ve střední generaci. Tvar *si* ve druhé osobě jedn. čísla, min. času (*ti si bila*) byl zastoupen v promluvách všech tří generací, nejčastěji v nejstarší. Stejnou hojnost jsem zaznamenala u zachovávání rozdílu mezi 2. a 3. a 6. p. jend. čísla žen. rodu tvrdého sklonění přídavných jmen a rodových zájmen (*s tí druhí třídi X o tej druhej třídě*). Častý a dalo by se říci typický byl výskyt rodinných a místních jmen typu *Budějce, Hrdějce, Dudů, Koutníků*, stejně jako ustrnulá podoba přivlastňovacích adjektiv typu *dědovo kolo, Šimonovo maminka/tatínek*.

České Budějovice, město jazykově ovlivněné dlouhým soužitím s Němci, následkem kterého se v dané oblasti užívá mnoha germanismů, jinak nejsou místem s výrazně vyhraněným dialektem, jako například sousední Doudlebsko, avšak z výzkumu je patrné, že některé nářeční jevy jsou i v dnešní době stále živé, ač se nejčastěji vyskytují mezi obyvateli starší generace.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BALHAR Jan, JANČÁK Pavel. *Český jazykový atlas*. Praha: Academia, 1997. ISBN: 978-80-86496-68-9.

BALHAR Jan, JANČÁK Pavel. *Český jazykový atlas*. Praha: Academia, 1992, ISBN: 978-80-86496-67-2.

BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas*. Praha: Academia, 1999, ISBN: 978-80-86496-1.

BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas*. Praha: Academia, 2002, ISBN: 978-80-86496-8.

BALHAR, Jan. *Český jazykový atlas*. Praha: Academia, 2005, ISBN 978-80-200-1339-3.

BARTOŠ Jaroslav. *Jazyk žurnalistiky*. In *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. [Sborník]. (ed).

DANEŠ František et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

BAUER Jan. *České Budějovice - Tajemná metropole Jižních Čech*. Praha: Regia, 2011. ISBN: 978-80-87531-04-4.

BĚLIČ Jaromír. *Nástin České dialektologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972.

BĚLIČ Jaromír. *Přehled nářečí českého jazyka (s mapkou)*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978.

BOGOCZOVÁ Irena. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2012. ISBN 978-80-7464-033-9.

BOZDĚCHOVÁ Ivana. *Jazyk počítačů*. In *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. [Sborník]. (ed). DANEŠ František, BACHMANNOVÁ Jarmila, et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

CURÍN Jan, et al. *Vývoj Českého jazyka a dialektologie – Učebnice pro pedagogické fakulty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1964.

ČMEJRKOVÁ Světla. *Jazyk literatury*. In Český jazyk na přelomu tisíciletí. [Sborník]. (ed). DANEŠ František, et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

ČMEJRKOVÁ Světla. *Jazyk pro druhé pohlaví*. In Český jazyk na přelomu tisíciletí. [Sborník]. (ed). DANEŠ František, et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

ČMEJRKOVÁ Světla. *Jazyk reklamy*. In Český jazyk na přelomu tisíciletí. [Sborník]. (ed). DANEŠ František, et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

DANEŠ František. *Jazyk vědy*. In Český jazyk na přelomu tisíciletí. [Sborník]. (ed). DANEŠ František, et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

DUŠEK V. Josef. *Kmenosloví nářečí jihočeských*. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka pro vědy, slovesnost a umění, 1902.

HLAVSOVÁ Jaroslava. *Jazyk politiky*. In Český jazyk na přelomu tisíciletí. [Sborník]. (ed). DANEŠ František, et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

HOLUB Zbyněk. *Genius loci jižních Čech*. České Budějovice: Katedra bohemistiky Pedagogické fakulty JU, 2000. ISBN: 80-7040-426-4.

HOLUB Zbyněk. *K hláskoslovné, tvaroslovné, slovotvorné a lexikální stránce nářečí na Českobudějovicku II*. In Jazyk a řeč jihočeského regionu I [Sborník]. (ed). JAKLOVÁ Alena, et al. České Budějovice: Katedra českého jazyka Pedagogické fakulty JU, 1992.

HOLUB Zbyněk. *K problematice genia loci v lexikální rovině jazyka na Doudlebsku*. In Jazyk a řeč jihočeského regionu IV [Sborník]. (ed). JAKLOVÁ Alena, et al. České Budějovice: Katedra českého jazyka Pedagogické fakulty JU, 1995.

HOLUB Zbyněk. *Úvod do České dialektologie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1993.

HUGO Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. Praha: Maxdorf, 2009, 501 s. ISBN 978-80-7345-198-1.

JAKLOVÁ Alena, JANEČKOVÁ Marie. Jazykové zvláštnosti. In Encyklopedie Českých Budějovic. [Sborník]. (ed). kolektiv autorů, České Budějovice: Nebe, 2006. ISBN 80-239-6706-1.

JANEČKOVÁ Marie. *Vývoj nářečních jevů v jihočeském regionu*. In Český jazyk na přelomu tisíciletí. [Sborník]. (ed). DANEŠ František, et al. Academia, nakladatelství AV ČR, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

KOVÁŘ Daniel. *Černá věž*. In Slavné stavby Českých Budějovic [Sborník]. (ed). KOVÁŘ Daniel., AUGUSTIN Martin, et al. Praha: Foibos books, 2016. ISBN: 978-80-87073-84-1.

KOVÁŘ Daniel. *Zmizelé Čechy – Českobudějovicko*. Praha: Paseka, 2012. ISBN 978-80-7432-257-0.

KOVÁŘ, Daniel. *Budějovický poutník aneb Českými Budějovicemi ze všech stran*. Praha: Baset, 2006. ISBN: 80-7340-089-8.

LAMPRECHT Arnošt. *České nářeční texty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976.

LAVIČKA Roman. *Kostel sv. Prokopa a sv. Jana Křtitele*. In Slavné stavby Českých Budějovic [Sborník]. (ed). KOVÁŘ Daniel., et al. Praha: Foibos books, 2016. ISBN: 978-80-87073-84-1.

LAVIČKA Roman. *Špitálek Nejsvětější Trojice*. In Slavné stavby Českých Budějovic [Sborník]. (ed). KOVÁŘ Daniel., et al.. Praha: Foibos books, 2016. ISBN: 978-80-87073-84-1.

LAVIČKA Roman. *Wortnerův dům*. In Slavné stavby Českých Budějovic. [Sborník]. (ed). KOVÁŘ Daniel., et al. Praha: Foibos books, 2016. ISBN: 978-80-87073-84-1.

MACHEK Václav. *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010, 866 s. ISBN 978-80-7422-048-7.

OUŘEDNÍK Patrik. *Šmírbuch jazyka českého – Slovník nekonvenční češtiny 1945 – 1989*. Praha: Volvox Globator, 2016. ISBN: 978-80-7511-231-6.

REJZEK Jiří. *Český etymologický slovník*. Praha: Leda, 2015. ISBN:978-80-7335-393-3.

SAK Robert. *Češi a Němci*. In Encyklopedie Českých Budějovic. [Sborník]. (ed). kolektiv autorů, České Budějovice: Nebe, 2006. ISBN 80-239-6706-1.

ŠÍPEK Jiří, *Řeč*. In Slovník základních pojmů z psychologie. [Sborník]. (ed). GILLERNOVÁ Ilona, et al. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 2000. ISBN: 80-7168-683-2.

TRÁVNÍČEK František. *Spisovná řeč a nářečí na škole. Osnovy a praxe*. Státní nakladatelství v Praze, 1931.

Elektronické zdroje

České Budějovice v číslech 2015: Charakteristika města. [on-line]. [2015]. [cit. 4-5-2016]. Dostupné z: < <https://www.czso.cz/documents/11256/33666090/cb15char.pdf/370e63f4-e6c4-4856-a007-1031c2d6a966?version=1.1>>.

České Budějovice: Atrakce města. [on-line]. [cit. 4.5.2016]. Dostupné z: <<http://www.inbudejovice.cz/atrakce/>>.

České Budějovice: Atrakce města: Domy, vily a paláce. [on-line]. [cit. 4.5.2016]. Dostupné z: < <http://www.inbudejovice.cz/atrakce/domy-vily-palace/>>.

České Budějovice: Atrakce města: Kašny a fontány. [on-line]. [cit. 4.5.2016]. Dostupné z: < <http://www.inbudejovice.cz/atrakce/kasny-fontany/>>.

České Budějovice: Atrakce města: Kostely a kaple. [on-line]. [cit. 4.5.2016]. Dostupné z: < <http://www.inbudejovice.cz/atrakce/kostely-kaple/>>.

České Budějovice: Atrakce města: Muzea. [on-line]. [cit. 4.5.2016]. Dostupné z: < <http://www.inbudejovice.cz/atrakce/muzeum/>>.

České Budějovice: Atrakce města: Sochy, pomníky a pamětní desky. [on-line]. [cit. 4.5.2016]. Dostupné z: < <http://www.inbudejovice.cz/atrakce/sochy-pomniky-pametni-desky/>>.

HAVRÁNEK Bohuslav. Dnešní čeština. *Naše řeč* [on-line]. 1950, roč. 34. [cit. 10.5.2016]. Dostupné na: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4154>>.

HLAVSOVÁ Jaroslava. Počátky české dialektologie. *Naše řeč*. [on-line]. 1987. roč. 70 [cit. 9.5.2016]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=6684>>.

KŘÍSTEK Václav. Pracovní proces a vývoj jazyka. *Naše řeč*. [on-line]. 1951. roč. 35 [cit. 9.5.2016]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=4211>>.

Město České Budějovice: Budějovické proměny. [on-line]. [22.3.2013]. [cit. 4.5.2016]. Dostupné na: <<http://www.c-budejovice.cz/cz/mesto/o-meste/stranky/promeny-budejovickych-ulic.aspx>>.

Město České Budějovice: Z historie. [on-line]. [27-10-2011]. [cit. 4-5-2016]. Dostupné z: <<http://www.c-budejovice.cz/cz/mesto/o-meste/stranky/historie.aspx>>.

Další zdroje

PAVELEC Petr. *Dominikánský klášter v Českých Budějovicích – Stručný průvodce*. České Budějovice: Tiskárna Josef Posekaný, 2008.

PŘÍLOHY

Seznam příloh

Příloha č. 1 Přepis nejstarší generace

Příloha č. 2 Přepis střední generace

Příloha č. 3 Přepis nejmladší generace

Příloha č. 4 Fotografie - kolostav

Příloha č. 5 Fotografie - pikador

Příloha č. 6 Fotografie - zeliřáky

Příloha č. 1 Přepis nejstarší generace

První promluva

1 *Na práci jeli v devjetadvacátím roce do Francije. Tam bili do osumaštiricátího roku. A*
2 *vrátili se spátki do Čech. A jedna céra žije, bidlí naproti přet poliklinikou takle jak je sout.*
3 *..né teta, mámino sestra. Ta bidlí f těch panelákách takle přet soudem, neš zahibáš na*
4 *polikliniku po pravej straňe naproti geodéziji ti paneláki, tam bidlí. U ti sem bil je to asi*
5 *mňesíc sem se bil na ní pod'ivat na Zdeňku. Ta zná asi deset řečí. A Tonča ta bila f Praze to*
6 *bila druhá sestra její, ta jich znala dvanást, jo, ta d'elala ve skloeksportu pro celej svjet.*
7 *Dvanást řečí. A tadleta Vlasta ta jich zná deset. Tenleten sin tí Vlasti...*
8 *To bil Bohoňek. Venca. Mislim že Václav, ano Vašek. Táta mu koupil housle, von si vožral*
9 *hubu, lehnul na ňe. A k Mírovi, Míra mjel ve škole v d'ivadle teda mňel pučovnu. Ve škole v*
10 *tejdle múzickej, tak mu pučil housle pro začátečníki. Poudal čoveče ten na ňe zahrál jako*
11 *pámbúch. A housle za stofku teňkrát.*
12 *No a pak se utek, bil ve Franciji, spátki. Francouski umňel, protože to von mluvil*
13 *francouski fšechno. Tak tam se seznámil s tou harfistkou a vodjeli do toho Irska. Gde tam*
14 *je já nevím, já sem, chťel sem jít k tejdletej k Vlast'e, diť vona nebila doma, bila si u céri*
15 *ňegde vedle. Ta chod'ila g babičce ešče každej den pro jízdenku do Hrďejc. Vona d'elala v*
16 *Buďejcích a do Hrďejc jezďila.*
17 *Bohoňek se menoval, diž přijeli, vona ho mňela z vojákem s ňákím ameríkánem po válce.*
18 *Né, voňi se vrátili do Čech a tam se vrátil do Ameriki ne to bila armáda. No a vona si tadi*
19 *vzala ten d'elal na leťišti támlé.*
20 *Visokej černej kluk. Heskej. Heskej kluk. Ťi říkám ženckí po ňem blázňili.*
21 *No v Rakousku ňegde. Ďeda pocházal z Verglu. Já sem tam bil no. Bil sem tam teňkrát na*
22 *faře na tomletom, jesli bi mi ud'elal vípis d'edovo jo, rod'inu a todleto. To sem tam bil za*
23 *komunistú ešče, brzi. A voňi chťeli třista šilinkú a já mňel dvacet šilinkú kapesního, tagže.*
24 *A bil sem tam u známejch f Inzbruku jó, ajzipoňáka jednoho ke kerímu sem jezďil a to, jo to*
25 *sem si nemoch dovolit chťit vod ňej. Von teňkrát babičce koupil jak má ten zlatej metál, na*
26 *dlohím řeteze, zlatího France Józefa s takovou vokrasou, takle velkej. Máma ho má. Tak*
27 *ten mi von koupil, to sme koupili v Itáliji, jel se mnou do Itálie do Šterclinku, tam sme to*
28 *koupili. Tam mi to koupil. A to teňkrát to stálo za to, tam bilo levní. Stálo šescet šilinkú*
29 *celej ten řetes. No teňkrát to bilo málo a dneska bi to stálo hodňe. Vosumnáct, bejval dve*
30 *koruni padesát bejvával, ale teť už je to jinak a potom dneska zlato je drahí. To je*
31 *vosumnácka zlato to neňi štiriadvacítka, to je vosumnácka, nej nejkvalitňejší zlato. To*
32 *řekňi ať ti ho ukáže máma, no. Ťi ho ukáže má ho, takovejdle metál. No já nevím, dal sem*
33 *jí to mámňe.*
34 *To sme bili koupit u zlatníka f tom Šterclinju, u talijána. Voňi sou dobitci. Von ti přinese*
35 *škatuli viberte si a todleto, jenomže tam máž možnost jít do baňki, diš to koupíš a nechat si*
36 *to ovjeřit, jestli je to osumnácka, nebo štrnácka, nebo co to je, jo. A von mňe povídá,*
37 *vibráli sme jeden takovej ňákej podobnej a von povídá mi skočíme s ťim do baňki teťkon a*
38 *přídeme to zaplatit. Noooo nooo nooo vodnes to, přines jiní šuble, tam sme vibráli todle.*

39 Šel do banĳi s ťim, j sem tam poĳkal f krmu, ťel sem, banka bila vedle, ťel tam, pŕiťel že
40 je to vosumncka a bilo. ťescet ťilink. Tam fťsude jim na zpad'e. Banka ťi ovjer jesi je to,
41 jak je to zlato, diť neviť. I teŕ no. V bance. N n, zlatnik ťe mže vokrct. Diŕ teŕ mť na
42 Lanofce mž banku zlatou. Lid kupujou zlato, ťrbro, platinu, fťsechno moťn. To je banka.
43 J si dojd pro penze sjedu s tebou dolu jo a koupim kafe.
44 Zaklepal sem na vrata, klepal sem na vokno,nigdo neťel tak sem vodevŕel dveŕe a psa sem
45 mnel na sobje. pes mne povalil, kous mne do nohi a dibi bejval von nhodou nebil venku a
46 nevodvolal ho - pes poslech - tak mne zakous, tak mi ťel po krku. N, ceduli tam nemneli
47 viť, pes, pozor pes nebo neco takovho,nic no. Anic. Za tŕiťtvŕŕe roku asi nebo tag neak.
48 Jo to j uť si nepamatuju. Diť sme prodvali ti viťťne. j no toviŕejo. Ti viťťne nahoŕe, diť
49 sme prodvali. N. No babiĳki bili ti viťťne, diŕ to m, po tomle po d'edovi, po strejdovi ne.
50 A strejda to bil babiĳki Kosaŕ bratr ne. Babiĳka Kosaŕ, ĳili, ale ti si neznala? Babiĳku
51 Rosman si znala, babiĳku Kosaŕ si znala ne? No prosimŕe babiĳku Rosman si neznala?
52 Moji mmu. No a babiĳki mmu. N, no tak ta. N tej to patŕilo, ta teda vocaŕ pochzi a
53 dostali sme to diť strejda zemŕel tak to dostal. N z Brusniho. A dostali sme to mi. Mma.
54 No a ĳŕĕli sme to prodat, protoŕe co s ťim? Ti viťťne nahoŕe pŕed lesem takle pŕed naťim
55 tam. No tak sem tam ťel na ten vodhat a todle se mi stalo. Za asi za tŕiťtvŕŕe roku najednou
56 sem musel. Coŕe? N to je jenom na toml, tadikl. To neni vid'et ani uť tadi. Tŕi ťtichi sem
57 tam mnel. A asi za tŕiťtvŕŕe roku se mi najednou vobjevila virťka takle, no a že to je
58 lupenka. No a bil sem u doktora. Von mi povdal helejte zaťil ste posledn dobou nkej
59 stres?mŕŕ nebo neschoda v domcnosti, v rodne, nebo svadba, nebo neco neakej stres
60 proťe. J povdam no zaťil, todleto kousnut psa. Nj tak to je jasn, povdal. J, no to
61 nemť hnet, hnet se ťi to neud'el. To sem bil u toho doktora, kerej mne voťetŕoval f
62 Prachaťicch kerej mi to ťil. A ten mne pozval na kontrolu i. N a diť se mi todle stalo, tak
63 mi ŕek to je ťim. Budete mt polizanici.nigdo to u ns nemnel. Von se mne ptal, jesi to
64 mnel negdo z rodini, nebo jesli todlet a nemnel.nigdo. Takovidle problmi. A von ŕikal,
65 to je tutovje s tohodle. To je tutofka.
66 No a co j bilo? Vona je po voperaci ze srcem a proťe slab jo a sotva choďila, nemohla
67 choďit, tak j dali vozejk takovej tenleten. Tam s nim maťrovala dicki po dvoŕe, takle po
68 tom chodnĳku a to. A todle sme tam sed'eli v ten ptek a vona povdali sme a najednou
69 vona zstala koukat. Takle. A hotovo. Pravd'epodobne infarkt nebo co, no pak se s toho
70 zberchala drobet no a v ned'eli si ŕekla, abi j vodvezli do nemocnice. No bila tam teŕkon v
71 ned'eli bi to bili ťtiri ned'ele, bi to bilo co tam bila jo. No a minulej ve stŕedu nebo gdi sme
72 bili na tom funuse tam a je pŕiĳ no. Sedumde - stejne star jako Vlasta. V sedum mnesc
73 mlaĳ. Dene sme k nim choďme tam furt k nemu na kafe rno ve vosum hoďn. No a choď
74 tam cra a sin tam choď a Pepik starej ten vaŕ dicki. A Cimlofka ta je nemoťn, ta je ta je
75 nemoťn, ta je hele m nekam jedm, vrtme se sptki, uť vol, gde sme bili jo. Pŕesne v f
76 kolik sme jeli, f kolik sme pŕijeli a todleto. A gde sme bili a jesi sme bili negde j nevm co
77 nakupovat, nebo co vona v vo fťsem, gde je co zlevnenho jo. No a Vlasta j ŕik, gde ste
78 bili nebo tak? To se s n bav? N, na pl hubi, na pl hubi. A pŕĕtŕcrem pŕijela z mjesta
79 vona, to m kol, dvje taťki, ruksak a eťťe pŕvjesnej vozejk. Vona de do pŕce rno jede
80 brzi pŕvm vlakem do pŕce, f pl ťestej a f pl destej je doma s pŕce jo. Co tam mže

81 *ud'elat já nevím. No na štiri hod'ini ne? Prej podle čistoti je placená. Podle čistoti. No a*
82 *gde uklízí? Co je vodárna, tag vevnitř ve dvoře sou někí d'ílňi. Tam chodí uklízet. Jo. A*
83 *přefčirem bila v Hipernovje a to už jí Vlasta už jí potkala v devjet hod'ín v Hipernovje jo,*
84 *tagže co tam vona může ud'elat za todle za čistotu to nevím. Kupovala si padesát*
85 *Margotek! Margotki, čokoládi. Padesát jich koupila. Vona to sežere. Sin jí nadává jo, ten*
86 *má teřko nákou mileňku tam Vjeru a bila řehotná a přišla vo to. Von už to dal do tohodlé*
87 *do do internetu, že bude mít céru, nó a vona vo to přišla. Jo. Bidlí tam. Mámje nadává,*
88 *protože máma támle jí zajedou slepici, na silňici, tag vona jí veme uvaří polifku, nebo*
89 *něco, todleto. Sežere štrnác dňí, tři ned'ele má něco v ledňici, tak si pak ud'elá vobjet jó.*
90 *Neňi háklivá. Kolig je jí? Nó čoveče, vokolo sedumdesáťi, vona je visokoškolačká,*
91 *zemjed'elská, vona d'elala v je zed dé a todleto nó a vona je chitrá, ale neňi jeden človjek,*
92 *kerej bi prošel vokolo jejího, její zahradi, diž vona je tam. A vo nás nemluvila, diš sme tam*
93 *bili za tebou? Takí. Co říkala? No že váz vid'elá jo. Jirka diš tam přijedé, nebo něgdo jó,*
94 *tak to proš'e fšechno. Každího vispovídá, co de po ulici a fšechno ze fsi, fšechno ví!*
95 *Fšechno ví. Támleti a támleti a to a diš, diš se tam nasťehovali lid'í tam pod Vlastou dóle,*
96 *noví - Jak se menujou? Vlasta říkala já nevím. Zebrala kolo a jela se tam zeptat jak se*
97 *menujou. Nemožná. Fšechno ví, fšechno todleto nó.*
98 *Ona má jednoho? Dva. Ten jeden bidlí nad ní f tom statku jo. A ten má schizofreničku. Tam*
99 *je každou chvíli je tam sanita. Dělá tam bordel, řve tam na todleto, na celou Hlubokou a. A*
100 *céra, jeho céra ta utekla, ta je v Brně něgde. Nó a mňela někího kluka, tam k němu utekla a*
101 *bili tadi a vona mňela záchvat a dal ručički prič. Rozešli se, tak teř vona tam něgde bidlí,*
102 *něgde pracuje v Brně. Tadi nechce vůbec bejt. Máma to je, to je blázen. Každěj každou*
103 *sobotu, ned'eli meje vokna. Na kafe má pripravíno už vot pátku vod večera v hrnečku jo a*
104 *píje ho třeba dopoledne v ned'eli, nebo jak, to musí bejt todleto. Cimlofka ta má slepice u*
105 *ňich. Mjela tam osumdesát králíkú. Ti dala prič. Tej tam přišli, jak tam má slepice, tak tam*
106 *přišla na hňízdo potkanú. Tak co s řím jó. Stáňa řád'il. Ten je po infarktú, ale búchvígde,*
107 *ale vid'íž ho furt na bopku sed'ět a kouřit. Jednu za druhou jó. To proš'é, toe jeho. Mámjé*
108 *loňi nepopřál k narozeňinám. Něc. Aš asi za štiri dňi jo. Vnuk, Kuba, ten hraje na*
109 *harmoniku, tomu koupila harmoniku, něgde za štirice řísíc, nebo co vodňekat' s Francíje,*
110 *přes internet, no a nakonec jí vraceli, no a peňíze nedostala spátki! Jo. Štirice řísíc, eš'e*
111 *cht'eli devjet řísíc, že musí vizvednout eš'e padesát řísíc, abi dostali peňíze a todleto, tak je*
112 *vizvedla, poslala mu devje řísíc eš'e, čili do padesáťi řísíc. A nedostala aňi korunu. Dala to*
113 *krimínálce a ve Francíji támle něgdo, neví gdo. A vnuk jí taki nepopřál, nó a teř si chodí k*
114 *ňí pro auto, protože neska, neska má nastoupit do nemocňice v Jindřichovím Hratci na*
115 *přepášku jo. Tak cht'el, abi ho tam táta vodves a táta má auto rozbití, že mu to nejde, no a*
116 *tak Mařena mu pučila její auto. Tak tam jede protoe to bude asi na dva dňi, nebo na tři*
117 *dňi, že tam bude v nemocňici a...*

Druhá promluva

118 *Bil na dráze, maminka gdiš se vdala bila v domácnosti já sem se narodila brzi po svadbje.*
119 *nó žili sme, přišla válka, válku sme přežili, přišel pjetačtřicátěj rok a vibombardovali nás.*
120 *Nás i Kosařů.*
121 *No diš sem se narodila tak už stavjeli ten dům. A narodila sem se teda u sví babički ale*
122 *bila sem tam jenom asi púl roku a sťahovali sme se tam do Vrbního. Tenkrát to Vrbní*
123 *nebylo tenkrát to bili eště Buďejovice. Ta silnice co de k nám a u tí hospůtki se zahibá, tak*
124 *polovička tí silnice, pravá, bili Buďejovice, ta druhá polovička bilo Suché Vrbné a*
125 *kousiček dvje ulice nat tím už bilo Mladí. Mladé. A f osumapadesátím roce potřebovali*
126 *Buďeovice abi bilo víc obivatel, tak to fšechno sloučili pot obec Suché Vrbné.*
127 *A ftom pjetačtřicátím roce nás teda ti Američaňi vibombardovali náš dům dostal přimí*
128 *zásahi, mi sme bili zasipaní a Kosařum a Rosmanum teda se ten barák rostřás. Ten mňel*
129 *takovídle d'iri prasklini tak se musel taki zbourat jó protože nám to vzalo takle jako púlku a*
130 *sklepi zůstali no tak se boural náž barák a Kosařů taki. No nákej čas sme bidleli v nájmu.*
131 *Ne né sou to dvě baráki s podobními místnostmi jo. nó a f osumaštřicátím roce sme se*
132 *sťahovali spátki. a dopadlo to tak, že po válce se zjiřilo, že ta ulice bi bila taková d'ivná jo*
133 *tak tam utvořili takovou skupinu lidí kerí se začali starat vo to, že bi se moch ten ti baráki*
134 *co bili poškození znova obnovit. No tak choďili tak za otcem a za Kosařů tak dlouho, aš*
135 *teda se uvolili, že teda se to postaví znova. a bilo to jako sřim, že stát na to přispjeje.*
136 *Třěřinu že dá stát, třěřinu že dá font národní obnovi kterej f té dobje egzistoval a třěřinu že*
137 *zaplaťi majitel, nó, tak se na to otec podepsal teda. No a přišel osumaštřicátěj rok, zruřili*
138 *font národní obnovi, zruřili veřkerí státní přispjefki a ten dluch sem doplácela eště já.*
139 *4.06 no ale fšechno sme přežili, ve dvaapadesátím roce sem se vdávala, vzala sem si*
140 *hodního chlapa, támhle mám ho na fotografiji. bila sem s ěim padesát osum let. tadidle*
141 *dóle. to sou pravnoučata todleto. osumapadesát let sme spolu bili. eště dva roki tak sme*
142 *slavili diamantovou. nó bohužel, nevidřel tak dlouho, nó. Vdávala sem se na radňici v*
143 *Buďejovicích, protože sem se vdávala ve dvaapadesátím roce gdi už kostel nebil zrovna*
144 *žádanej jó a navíc sme mňeli každej jini náboženství. Já sem bila katolička a muj muž bil*
145 *československí víri. A mímu mužovi se do kostela moc nechťelo, nó tak sme mňeli svadbu*
146 *teda na radňici no doma sme mňeli takovou menčí hostinu a cera se nám narodila ale aš*
147 *po devěti letech, protože já sem ftom domňe na kterej sem plařila ten dluch nemohla dostat*
148 *svuj bit, protože bitú bilo nedostatek, tak se sem chťel přistěhovat chlap s prořivína a tak*
149 *dlouho na radňici na bitovím úřaďe aš teda mu dali ten bit kterej bil u nás volnej. No ale*
150 *von se potom nechťel visťehovat, jó. Mňeli sme asi řtiri biti kerí aš teprve jeho sin se*
151 *dostal prostředňictvím volejbalu, von bil vikonej volejbalista a bil zamňestnanej f praze na*
152 *ministerstvu nó a tak jak to tag bejvá mu řegdo s toho ministerstva pomoch, že teda dostali*
153 *náhradňí bit a že teda ten sin trval na tom abi vopravdu se vodstěhovali. No f tom baráku*
154 *sme žili s rodičema nó. Mi bili f prvňím poschod'í a tendleten bil f přizemí. Nó mezi tou*
155 *dobou to sem vám eště neřekla.*

156 7.20 Po jedenácti letech po mne se narodil bratr a to byla taková ňeaká no, omilem se to
157 stalo. no ale neska je to chlap žijící na Floridě f Americe, je tet' momentálně tadi, tak sem
158 si mислеla, že to je on ta nášťeva, no ale sem ráda, že si to ti.

159 Nó a tak ňeak sme to fšechno přežili. Já choďila do gymnázija tadi v Buďeovicích liceum,
160 štiricátím osmím se maturovalo, mínus osum, štiricátím. To gymnázijum tam co je dnešní
161 opchodňi akademije, v Husovej třídě. Bilo to Gimnázijum Jani Zátkové, říkali tomu liceum
162 aš teprve pak se to přemenovalo na gymnázijum nó a potom gymnázijum zrušili a dali to
163 ekonomce tu budovu jó a museli se tam ešče ňákí třídí přistavjet, tak je tam takovej, diš se
164 zahne z husovi jako do panskí ulice jó, no tak tam je takovej přístavek, ten tam za nás
165 nebil.

166 9.20 Hele co d'elá, co ten malej, no jak se menuje bratr? Michal! Jak ten chlapeček?... Tak
167 toho já znám. A má to z jednou ženckou?... Tak já znám toho nejstaršího a to sem vid'ela i
168 tu mámu jeho. A jak má Hanka tu rodinu? Prosimťe jak vona tak nemocná a vona má dva
169 kluki?

170 11.10 A Zdenek? Co tomu říká d'eda Zdenek, diš má tolik vnučat? Aš pojeděš k nám, teda
171 k Rosmanum, tak řekňi abi ti ukázali... nó to je šikovná holka, ale ti prašskí holki taki sou
172 šikovní. Já mám f Praze dvje vnučki a máma jejich učí na lékařskej fakultě v Motole, bila
173 menovaná vedoucí cizích jaziků na té fakultě, ale hnet jí taki d'ekan přihlásil na doktorát,
174 tak pracuje na doktorátu.

175 12.30 A támle nahoře, to je moje rodina, to je moje cera, moje dvje vnučki a zeť. No jen tu
176 ceru a vod tí mám dvje vnučki a vod těch dvou vnuček mám tři pravnučki. A na nás poušťel
177 diš začalo pršet. Cera má postavenej domek

178 13.19 A začalo pršet a holki z garáže vitáhli kolobješku, kolo, kočári a začalo pršet no a
179 fšichňi sme se rozbjehli domu. A d'eda přišel a řek: „Co si vi mislíte, vi vitaháte fšechni
180 vjeci a vůbec to neuklidíte!" - a já mu povídám: „Co ti na nás budeš poušťet hrůzu,
181 podívej se kolik nás ženskejch tadi je. Sedum! Mi ťe umlátíme čepicema!" No cera, její
182 dvje vnučki já a tři pravnučki.

183 15:30 A vona je v Netolicích, nebo gde? Tam já sem taki bila. Ešče z babičkou Kosařů. Nó
184 babička Kosařů votud' pocházela, Evi babička, babička Cilka. Nó a jednou sme se tam jeli
185 vlakem podívat, do Netolic, no já uš aňi nevím, jak to fšechno bilo, alé... Nó a bili sme tam
186 tagže vim taki gde to jako jé. No prostě s Kosařů rodinou sem spjatá. Zнала sem Mařenku,
187 znala sem Libušku, znala sem Míru, babičku Cilku, strejdu Mařeje. Babička Cilka bila
188 pracovitej človjek. Ta mňela tu zahrátku, jako Eva. Eva to taki má a Eva říká, diť bi se
189 babička vobracela v hrobje dibi vid'ela, že já to neudržuju. Taki škoda, že ten Mirek tak
190 vodešel no. Nó, její manžel bil muzikant v d'ivadle, dobře hrál, nó jenomže bohužel, stalo
191 se...

192 Nó a bidlí f tom štiráku jo, no já vim, tam já sem bila, tak to vim. F tom biťe teda jo, pořát
193 sou f tom jednom. Já sem tam bila diš tam mňela takovej ten heskej sekretář, jak Jirka
194 poslal z Německa. Nevím jesi ho, Eva to chťela vimňeňit.

195 Z Jirkou já taki sem zadobře, nó ten diš přijel, tak na mňe zazvoňil, jak se mám a pak sme
196 spolu kecali... Né d'eda tadi bil dvakrát Rosmanů, nó ale hnet zezačátku, ale já sem tadi
197 spokojená, já tadi nejsem jako vodložená. Já sem sem chťela, abich nevotravovala Terezu,

198 *a nebo Hanġku. Hanġka je moje cera, Tereza je moje vnuġka, ta co tam bidlí no, a pak máme*
199 *Elišku a ta je f Praze. A ta má dvje holki.*

200 *1:42 A já sem řekla jó jen mi to viřit, já se tam klidně votst'ehuju. Osumdesát sedum let mi*
201 *bude. - Kdi máte naroznenini? - Sedumnáctího kvjetna. Ale já vo tom nemluvim, já to nechci*
202 *slavit... Nó Eva je. Né Libuška bila, máma bila, babiġka teda, bila si vo štiri roki starší neš*
203 *já. Nó a Eva, Hanġka se narod'ila f ġervnu a máma tvoje se narod'ila náġ na podzim. A naše*
204 *holki sou fšechni v listopadu, pudou do školi f sedmi letech. Ta jedna uš chod'í do první*
205 *třídí a teť pudou teda ti dvje, ale taki aš f těch sedmi.*

206 *3:15 Bratr muj, ten má kluka f tej Americe, alé ešće se narod'il ten kluk ve Švicarsku, gde,*
207 *kam vlasně utek a tam si vzal nó, její púvot bil z Ruska, alé narod'ila se tadi, ale matku*
208 *mňela Rusku. Nó a bohužel zemřela na rakovinu plic, šlo to hrozně richle. Nó a ešće spolu*
209 *se votst'ehovali na tu Floridu. Je to tak, říkám to dobře? No jó. Ne ne ne ne ne. Z Martou*
210 *šel na tu Floridu. Taki ne. Z Martou šel do Švicarska. Né, ve Švicarsku si našel tu ġešku*
211 *teda kombinovanou s tím. Bila to krásná ženġká ale chlastala. Kouřila, chlastala a*
212 *nakonec zemřela na rakovinu plic. A von tam s tím chlapeġkem, taki zase z náġkou ženġkou*
213 *se s'ehoval na tu Floridu a pak za ním přijela Bud'ejoviġaġka, tu si vzal, no a je s ní*
214 *dodnes... Nó tu co si teť vzal, tu tam dostal jako legálně, protože si jí vzal.*

215 *5:33 - A gde se s ní poznal? - Tadi v Bud'eovicích, vona je Bud'eġaġka. No po revoluci*
216 *dicki přijel, nó a pak se vzali no. Ten mňel takovej veselej život, naproťi tomu co já žila,*
217 *takovím običejním manželstvím. Nó jó, nešťastní to nebilo, to né. Ċeda bil hodnej chlap, to*
218 *vám řekne d'eda Rosmanú a Jirka táta taki ten ho znal.*

219 *6:19 Muj muš celej život d'elal f pivovaře a nígdo ho nevid'el vipít pulitr piva. V Budvaru.*
220 *A bil tam takovou váženou osobností. Von bil přes stroje jó. On bil púvodně viuġenej*
221 *strojní zámeġník, pak si ud'elal prúmislofku, no a f tom pivovaře vod začátku začal no aš*
222 *nakonec ud'elal ten vístaf toho piva do těch kovovejch sudú.*

223 *7:07 Ot koho máte ten pohlet z Modravi? To mi poslali, bili na dovolenej holki na ližích.*
224 *Prašší holki.*

225 *7:28 No babiġka bila zlatej ġlovjek. Hodná, klidná, trpjelivá, to d'eda bil víbušnej jo, ale*
226 *taki nemúžu říc nic špatního vo něm. Dicki sme se dobře domluvili. Taki sme spolu vipili*
227 *pár těch kartonġkú vína jo. To uš von bil sám, tak ho dicki přines pojte nalejem si skleničku.*

228 *8:23 Nó a d'eda tam bil donedávna. Nó tak babiġka zemřela, tak asi tři roki bil d'eda sám,*
229 *nó a pak teda přišel a řek Helejte se, já tam mám, schvalujete mi to? Já sem řekla no tovíte*
230 *že jo! Bez ženġkí bejt nemúžete a já sem bába pro vás tadi žádní štěstí f ulici neud'eláte. No*
231 *a pak se seznámila s tou paňí no a akorát tam mňel problémi s tím jejím sinem. Ešće žije*
232 *ten sin? ...*

233 *9:17 Já vim von mi to viprávjel a ta paňi taki. Von má náġkou nemoc a rát se napíje žejo. A*
234 *d'eda bil takovej impulzívní chlap, tomu nebilo zařeško dvakrát třikrát dojít do mňesta. A*
235 *bila s ním dicki sranda. Nó nó. I babiġku Rosmanú si pamatuju. Jako babiġku, mamiġku*
236 *d'edi. Ta neňi živa už dlouho. A ti bratři jeho to fšechno já znala. No Jirku jó, Jirka ten,*
237 *10:42 já ho dicki žeňila, říkala diť nemúžete takle zústat, a von řek: No tak najd'ete*
238 *takovou ženġkou jako ste vi. A já sem poudala, no to biste si dal a no tak sme vedli takoví*
239 *debati no. A s tátou, diš tam jezd'il do skleňiku, no tak sme taki prohod'ili, no ale jinak sme*

282 *řím náměstkem a přivít ho a von to byl potom jeden z nejlepších vedoucích. No, nejlepší*
283 *vedoucí. Dostal tam bit zhradem k tomu že teda na tu prodejnu nastoupil, na Hradech no a*
284 *narodili se mu ti dvje děti. A tu jeho ženu sem viděla asi jednou, tu bych asi nepoznala.*
285 *24:10 A je zdravá ta Haňka?... No já viděla toho... A Michal bidlí gde? A má místo pjekní?*
286 *A co dělá Michal? A jó von je tam na Dobrej Vodě. U Koutníků. 26:27 No to bili to bila*
287 *rodina Koutníků, ti s tátou dělali jako inspektoři a ti dvá kluci se vrhli na todleto. Mi sme*
288 *tam mňeli prodejnu, voňi tu prodejnu votkoupili, uđelali tam skladi, to já vim. Jenže sem*
289 *nevjeděla jestli to dělá eště teř.*
290 *27:30 Vi ste rodina. Dvje děti sou z Hradú a dvje děti sou z Buđejc.*
291 *28:05 A Haňka je u táti taki zamňesnaná?*
292 *28:50 No děda diž vo tobje mi něgdi viprávjel, tak říkal ta bi cestovala, říkal něgde bili na*
293 *dovolenej a ti že si řekla, dědo tam mi vobstarej místo tam já pudu.*
294 *Ale zdá se mi, že Jitka bi mňela mít tu rodinu.*
295 *Tak kolikrát je táta dědou?*
296 *31:37 No tak takovej je život no. Já sem posloužila vobjema rodičum, tátovi, mamijce, no*
297 *pak manželovi, manžel na to jak byl užasně fuňkční, f tom pivovaře, tak přestal potom*
298 *choďit do práce, uš jako dúchotce dělal jo, začal zapomínat, musela sem mu choďit*
299 *naproťi k trolejbusu, abi trefil domu. Aldzhajmr. A ten konec byl strašně špatnej. Eště že to*
300 *netrvalo moc dlouho.*
301 *33:00 A bit děda nechal, nebo ho zlikvidoval?... No ale z nábitkem. ... Hele mňe*
302 *visťehovali fšecho a vodvezli to tam k plinárne do toho zbjerního dvora a hnet si to lidí*
303 *koupili. Já to musim říc Tereze až bude z dědou mluvit. Diť polovička baráku je jeho. Tak*
304 *jen mu řekňi že mu skazuju, ať se domluví s Terezou jak to tam dovezli. ... Co bi*
305 *kontroloval.*
306 *35:25 Ale tak ho budou bolet kolena a von přestane. No a co s řím bude dělat, diť von uš*
307 *se tam nevrátí. Diť bi nemoch choďit do toho poschodí. 37:00 No to sem si nemislela na*
308 *ňej! No tak na mámu ať máma ho přemluví. ... Jednou sem se dostala s tátou do takovi*
309 *řeči, dibi tam bidleli a von řek s Kosařkou aňi za řic! S Kosařkou aňi za řic! No jo diť*
310 *děda se s ři kuli topeňi pořát hádal. ... Tagže tadi teř ve řtiráku bidliš u rodíčú.*
311 *39:19 Škoda že ho nevidím dětka Rosmanú, já bych mu něco řekla. Já bych mu něco řekla.*
312 *To se ale dřivim, že von byl takovej schánčlivej na peňíze, že to ješťe nepronajal. No a Eva*
313 *dolejši bi ti nepomohla? Ne, taki nejsou v dobrím, já vim, že to tam bilo takovi. Diť voňi to*
314 *musí mít právně viřešení ten to spoluvlasňictví.*
315 *41:38 To já sem nemislela, že děda je takovejdle, já sem slela že von je takovej*
316 *volnomišlenkář. No tak Jitka na řej má působit, máma.*
317 *43:00 Hele a jak jezďi Jitka na tu Hlubokou, autem? Jo. A von je autoopravář ten její?...*
318 *Jo vona má novího muskího? Jo tak to já nevim! A s řech Netolic je? A bidlí kde? A jak je*
319 *to dlouho, co se rozešla s tamřim uš dlouho? A kde se s řim seznámila? A je mlačí. No tak*
320 *řtiri roki nehrajou roli. No ale vona s řim bejvalím bila dlouho. Já uš sem jí neviděla. A*
321 *vona je zamňesnaná tam něgde? Jo jo s tátou je, jo. Máma je v Buđejcích. A děda je v*
322 *Hlubokey u Borovan a máma s tátou sou ve řtiráku.*

323 46:15 .. To je biskupská zahrada jo. To je vod vopravdu známího buďejckího malíře
 324 Šustr. Šustr. Vona bejvala taki. Jenom jeden čas jí nechali votevřenou a zase to tam lidí
 325 plundrovali.
 326 47:00 Pjekná holka si. Pjekná holka. Ale ti moje holki taki budou pjekní. .. Andula, tej bude
 327 pjet v listopadu, Johaňe bude šest a Emňe bude osum. Ta je támle ta Ema. To je vod holiče,
 328 vona tak nechodí jo, vona nosí culiki, ale voňi jí to takle. Já ti to pučim. A vobje dyje
 329 ud'elali skouški do Chínova d'eckího zboru. Nemaj na to čas. No máma nemá na to čas je
 330 vozit samozřejmňe že to přijali jo, ale voňi co začnou, tak fšude se uplatní. Přišli gymnasti,
 331 támleta Ema ud'elala párkrát hvjzdu, angažovali jí, abi choďila do gymnastiki. Začala
 332 pískat flétnu na skoušku, vono jí to de tak píská flétnu, co veme do ruki, jesi jí to bude
 333 držet, no tak bude dobře. No Johana taki neni. Aš tu budou v leťe, tak ti musim říct, abi si
 334 se přišla na ňe do štiráku pod'ivat. Rodiče sou ve šti.. a dostala bi si se tam tím spúsobem k
 335 Akademíji vjet a pak jako cesta do Stromofki a sou tam dyje takle kolmí ulice, tak f tej
 336 druhej, na konci. Ta ulice se menuje U stromofki. No nebo se z Hanjou domluvíme a
 337 Hanja te pro tebe přijede autem, cera moje, no. A ti jezdiš autem? A tak von něco táta
 338 koupí. No, von si zas koupil auto? No já pamatuju diš mňel naposlet s tí Prahi s toho Á Á
 339 Á, takoví modrí auto misim že. A máma má to fíjaloví? No řekňi, že na tátu moc ráda
 340 vspomínám, že s nim bila legrace no mámu sem vlasňe vid'ela vodmalička. ... Nó já tam
 341 nemůžu, protože mňe se ťeško chodí já mám todle koleno voteklí a ťeško se mi chodí do
 342 schodú a ten dolejší bit je pronajatej. ... Jo já to nevím. Manželé ňákí, maj malího
 343 chlapečka, ale já je nevid'ela. Mi se nejvíc stíkáme na zahrad'e u našich ve Štiráku. Tam
 344 voňi přijedou a tam se vidíme. Máma nám dicki uvaří, jo, tak tam sme. No ale ve Vrbním
 345 sem taki už bila ňekolikrát, to jó. To jako nezanevřela sem na ňe, já sem s ňima v dobrím
 346 kontaktu, ze fšema.
 347 53:10 Ale já diš mám bejt upřimná, tak mňe je tadi tak dobře! Že aňi nemám ňák zájem
 348 ňekoho nafšťevovat, to sem ráda diš přídou za mnou.
 349 53:30 Jesi se dožiju teť tí devadesátki, voňi mňe furt, voňi mi přetpovídaji dlouhou
 350 budoucnost, já sem jinak zdravá, zdravej človjek, ale mám holt zachvácení kloubi no,
 351 ramena mňe bolí, krčňi páteř, kolena, ruce.
 352 54:26 Hele musíš mi prominout, já si vodbjehnu. Hele já sem ti mohla ňeco uvařit, kaf.
 353 né? Já sem taki hostitel. Hele tadidle je Blesk, já to neberu, ale dostalo se mi to do ruki. Je
 354 tam ten černoč s ťech básňíkú, Mireček, pod'ívej se na straňe osumnáct. Já to nechávám
 355 že si Hanja to přečte. Na straňe osumnáct je to. Je ředitelem televize a je boháč. Vo
 356 fšechno přišel diš tam bila válka. osumnácka. A vid'íš na to? Jó? Dištak já mám támle
 357 lampičku. Né né to bi bilo špatní dibich se nezvedla, to já se přidržim...

Příloha č. 2 Přepis střední generace

První promluva

- 1 Tak taťi, copak d'eali tví rodiče?
2 *Moji rodiče. Tak otec bil nástrojař. Ďlal ve Straňanech v takovej malej továrně. Virobne*
3 *spíš. A maminka bila hospocká. I gdiš jako hospoda bila psaná na ní, alé vlasně vječinu*
4 *času tam bil táta. Pracoval. Maminka tam bila přes poledne. To bilo dicki otevřino f*
5 *poledne i a potom večer a táta tam choďil večer a máma f poledne. Á hospoda bila*
6 *vihlášená, f tej dobje vlasně to naši mňeli hospodu třicet let a bilo to si troufám říct jako*
7 *asi možná i nejlepší hospoda tadi v širokím okolí. Se sem sjížďelo hodně lidí. Jezďili sem*
8 *třeba tenkrát hodně frčeli písničkáři, to bila taková trošku forma protestu. Jezďili sem,*
9 *Žalman tadi mňel chatu á tak sem jezďil já nevim bil tadi Vabi Daňek tadi bil, Nohavica,*
10 *spoustu, spoustu písničkářů, Nezmaři, Žalman tadi vlastně tadi d'elali desku, f poledne*
11 *choďili na pifkó a skoušeli si noví písničky a s Pavlínou Jišovou a no a bili tadi akce jako*
12 *jako velikí. Písničkáři gdiš skončili v Budějčích, tak se fšichňi sebrali a jelo se vlasně na*
13 *Stropňici a tadi se pařilo aš do rána.*
- 14 2:10 A jakí ste mňeli v hospoďe pivo?
15 *No pivo tadi bilo Samson, protože za Bolševika to bilo tak, že bilo Bolševik určil kam, gde*
16 *kterí pivo se bude točit. Bili jako rajóni, nebo oblasti, gde se prostě musí točit Samson,*
17 *tagže tadi bil celí léto Samson, ale k tomu bil flaškovéj Budvar, kterej se dal nějakým*
18 *spůsobem protekcí protekcí získat. A bilo to i takoví jako i pro ti chataře, tai vlastně je*
19 *spoustu chat, tagže i pro ti chataře tam dicki ve středu přiváželi uzeňini, ve štvrtek*
20 *chlebíčky, sekanou, sulc, tlačenkou z výrobní z Besedňice, tagže to choďili jako přes léto*
21 *spoustu lidí si tam choďilo kupovat jídlo, anebo i večer na jídlo. Sme virábjeli vlastní*
22 *utopence, já sem krájel cibuli. To mi docela šlo. No tak bilo jako hodně, hodně se toho tadi*
23 *prodávalo a fak sem jako lidí choďili i třeba šli mladí lidé na zábavu a po zábavje šli tadi*
24 *ešťe na jídlo. I tohle se d'elo.*
- 25 3:42 A to ste bili třea i přes svátky přes Vánoce přes
26 *Nó votevřeno bilo prakticki každej den. Mimo pondělí teda, tag bilo votevřeno každej den*
27 *a skoro neegzistovalo za tu dobu, abi se něgdi zavřelo, nebo abi došlo pivo. To bilo*
28 *prakticki nemislitelní. Gdiš došlo f sobotu pivo, tak v neděli brzo ráno se vzala Škodofka a*
29 *tam se naložili tři sudi a v neděli uš se zase točilo. To jako neegzistovalo že bi něgdi došlo*
30 *pivo. To vůbec to. V dobrej hospoďe něgdi nedojde pivo žejo. To je jasní.*
- 31 4:23 No á gdiš si třeba choďil do školi, tak jakí to bilo?
32 *Nó do školi sem choďil vlasně vod první do pátí do Říмова to bila jenom dvoutřítka. V*
33 *jednej třídě bila první a druhá a v druhé třídě bila třetí štvrtá pátá a dicki diš tam třea*
34 *bili ti tři třídí, tag dvje třídí dostali samostatnou práci á ta jedna s jednou třídou něco*
35 *d'elala učitelka. Nó tam sme jezďili autobusem a domu sme choďili, buť sme jeli*
36 *autobusem, nebo se choďilo pješki a tenkrát vlasně jako vůbec se neřešilo víceměně, gde ti*
37 *d'eti sou tagže sme se třea poflakovali dvje tři hodňini cestu spátki a rúzně sme d'elali rúzní*
38 *vjeci. Sme šli spátki, sme si d'eali vohňički a uš moc si aňi nepamatuju, co fšechno sme*

39 *d'elali ale vim, že vječinou nám to trvalo doz dluho, neš sme došli domu. Až dicki hlat náz*
40 *zahnal domu.*

41 5:37 A prováděli ste taki ňákí

42 *Alotria mislíš? Nó, takí, určitě, určitě. - A za to dicki určitě mohli ostatní klucí, ne? - Nó*
43 *jasně, tam to sme mňeli vibraní lid'i ve fsi, kerí dicki se nechali viprovokovat a to bil vlasně*
44 *nad hospodou, jak je ten statek, tak tam bidlel ňákej Lacina a tam dicki sme navedli Zdenu*
45 *Hambergrú, abi tam hod'il kamen do vrat, to bila rána, von dicki spolehlyje vilít ven, mi*
46 *sme se rosprchli, ale Zd'ena vlasně bil nejmenčí, tak umňel nejmiň uťikat, tag dicki Lacina*
47 *si vibrál jehó, bježel za ňim, cestou si sundaval sakó, protože bi ho asi uplňe nedohnal, tak*
48 *potom na ňej to sako hod'il, von se do ňej zamotal, spadnul a pak dostal pár facek nó diš*
49 *spadnul, von ho chiťil nó a - A vi ste to sledovali s povzdálí - Nó mi sme to zdálki sledovali*
50 *nó. Mi sme se rosprchli na fšechni strani a jako Zdena ten dostal skoro vždicki no, ten...*
51 *Ten bil vihláš, nebo vihlášeney, ten bil, von se nemoch naučit, že učitelce se viká, tak*
52 *učitelce asi ve třetí tříde tikal á tam bilo jak se d'elali taková ti hri, že dicki šel ňegdo na*
53 *chodbu, meziťim se ňeco f tej tříde zmňenilo a ten do přišel mňel uhádnout, co se vlasně*
54 *zmňenilo, tak učitelka ňeco umazala na tabuli a on „Nó ták tak Zdeno, tak co se tadi*
55 *zmňenilo?“ - „Smazala si tabuli.“ a to bila přísná, ta ředitelka, ta Šenkířová, to bila hodně*
56 *přísná učitelka. - A aňi tak jí nevikal. - Nó pak ňeak časem asi jako uš jó, ale dluho mu to*
57 *trvalo, neš začal učitelce vikat no.*

58 8:06 Taže to bilo ot první do pátí třidi á pak si chod'il do Buďejc?

59 *Vot šestí sem jezďil do Buďejc do Maťice no. To vlasně zase bilo spádová, ta spádová*
60 *oblast tadi Maťice školská. Ta funguje dodnes vlasně. Asi to fuŇguje i tak neska. I diš ti*
61 *malotřítki ňegde se zrušili, uš jako neňi to. Ale v Řimoyje mislim si, že do třetí třidi, nebo*
62 *do štvrtí, že to tam je pořát. Jako škola je tam pořát teda. Na tom samim místě. A v Maticí*
63 *bili přísnější?Přísnější. Jak kerej, tak tam už bilo hodně učitelú žejo, tak jak kerej no, tak*
64 *ňekerej, ňekeri bili přísnější, ňekeri miň no. Matikář Blažek, ten bil takovej přísney. Ten*
65 *dicki jako se zajímal, co d'elaji rodičé a diž bili, diš mňeli prasé, nebo ňeco mohli dát,*
66 *vajíčka nebo ňeco, tak nemňeli problém a gdo mu ňic nedával, tak na toho, ti trošku dusil*
67 *no ti lid'i, kerí jako mu ňic nenabídlí nó. ká protekce Nó, to d'eal viložeňe programoyje, to*
68 *takle jako d'elal že, že se snažil vot t'ech. Dicki bilo první otázka, jako co d'elá táta? co d'elá*
69 *máma? a máte slepice? A nesou vám? Nó nó tak to uš, to uš tak ňág jako čekal, že, tak spíš*
70 *mňeli, jako spíš nabízeli ti, co neprospíváli žejo, já sem mňel známki docela dobrí tak jako.*
71 *Sem mňel dicki jedňičku nebo dvojku z matiki, tagže jako docela. Mi sme vajíčka dávat*
72 *nemuseli mňel sem dvojku teda jako. Dibi bili vajíčka, tak bi to bila jedňička určitě.*

73 10:18 No a po Maťici si tadi nebo v Buďejcích teda chod'il

74 *Pak sem chod'il na gimpl v Jírofcofce, štiri ro vlasně začalo to v Jeronímce, gde je neska*
75 *pedák, tam tam bil gimpl gdisí a pak se vlasně ňeak po prváku, neo po druháku se s'ehoval*
76 *gimpl z Jeronímki do Jírofcofki. Nó a pak sem vlasně zase chod'il do Jeronímki na pedák.*
77 *Tam vlasně bila pedagogická fakulta a potom, potom vlasně na pedák, na pedák ten bil*
78 *vlasně v Jeronímce a f Dukelskej - V Dukelskej je pořát. - v Dukelskej je pořát, v*
79 *Jeronímce taki. No a kolem se chod'ilo se přecházelo, protože ňekteri předmňeti bili v*
80 *Jeronímce, ňekteri v Dukelskej a přecházelo se kolem Koňička a často jako ten nasáváci*

81 *tlak, jako spúobil, že sme se tam zasekli a už se třeba nedošlo nó. Něgdi stalo třeba.*
82 *Takoví vjeci se stanou prostě.*
83 11:41 *Nó a diš si bil teda malej, diš se vrát'im, ták jak ste slavili Vánoce?*
84 *Vánoce no tak normálně. Stromeček, večeré, dárečkí. A ešče to bilo samozřejmně ovlivnění*
85 *hospodou, protože i na Štedrej den bila bila votevřená hospodá žejó, tagže já sem šel s*
86 *tátou do hospodí votpoledné, nó a maminka zatím ozdobila stromeček a připravila dárkí a*
87 *večeří a fšechnó a táta diž vihnal vopilce, tak se šlo domu večeret. A bilo narváno i o*
88 *Štedrim dnu? Narváno nebilo, narváno né. To chod'ili tak ti místní jako, ale tak já nevím*
89 *třea těch pjet, sedum lidí, to moc lidí nechod'ilo jako. To bilo v zimně a v zimně vůbec*
90 *jako, to nebili chataři tadi na chatách, tagže to tam bilo dicki málo lidí jako, tam sed'el*
91 *táta se třema lidma třeba žejo. Musel zatopit, rosvítit, uklid'it, připravit.. No takle to bilo.*
92 13:02 *A d'eda pil i v hospodě teplí pivo?*
93 *Nó táta pil pivo teplí něgdi já nevím přesně, ale už diš sem bil malej, tak v pocta'e se nigdi*
94 *nenapil studeného no, tagže on pil i to pivo si tam hřál na kamnech i potom, gdiš přestal*
95 *bejt hospockej a chod'il tam jako host, tak i tenkrát vlastně mu hřáli pivo žejo tagže.*
96 *Spomínám dicki si to tam nalil, pak šel jako gdiž bil jako hospockej, tak si to tam nalil do*
97 *takoiho hrnce, natočil, nalil do toho hrnce a pag něco šel d'elat a meziřim opčas se něgdi*
98 *se i převarilo žejo to pivo, nebo s'e bilo teplí. Vono teplí pivo neňi uplně dobrí no jako.*
99 *Ťech človjek nevipije osum. To ne to ne to ne. Tak táta toho zas aš tolik moc nevipil nigdi*
100 *úplně že bi. Tak vono nemůžeš pít a k tomu bejt host'inckej žeo, to nejde.*
101 14:18 *A mňeli ste něakí zvířata?*
102 *No mňeli sme dicki kočkí. Kocouri vječinou, něgdi i kočki vlasně. A zezačátkú vlasně diš*
103 *sem bil malej, tak mňeli naši prase, kozu sme mňeli taki, kúzlata. Prase to si pamatuju*
104 *úplně jenom matně teda. To bilo tam, co máme te' koupelnu. Takže ste tai mňeli chlífki*
105 *tam bil chlívek nó no. Kozu sme mňeli. Slepice samozřejmně. Slepice ti mňeli volnej víbech*
106 *fšude, tagže fšude - i vevnitř? - né, vevnitř né. No ale bili na dvoře žejo, kurňik bil tam*
107 *vlasně co je neska d'ílna, tagže tam jako vocat' ti slepice višli na dvůr žejo a fšude prostě.*
108 *Slepice fšude serou, tagže jako to bilo, se človjek musel trošku vihibat tomu... Slepíčincum*
109 *no. Psa sme nigdi nemňeli. Ne. Ale kočku dicki.*
110 16:03 *Můžeš viprávjet o tom, co d'eláš na zahradě a*
111 *Na zahradě? No tak te' sme dođelávali rekonstrukci, tagže tadi je práce ešče spousta, ešče*
112 *bude žejo ešče musíme dođelat na pergole kuchiň a vobložit kolník, tam obložit ti trámi*
113 *holí rači něakíma prknama a no a d'eláme dřevo žejo, dřevo je třeba, topíme dřevem, tagže*
114 *je třeba připravit dicki strašní množství dřeva. no tak ted' deseti kubíků dřeva na zimu je*
115 *třea připravit.*
116 16:56 *Můžeš povídat o tom, jak probíhala ta rekonstrukce tadi*
117 *Rekonstrukce, ta začala fúnoru dva tisícé třináct, diš, diš si projevila zájem, že bi si mohla*
118 *votloukat omítku, tak mamka ti šla pomáhat, tak ste tam bušili celí votpoledne do zdí,*
119 *ud'eali ste asi dva metri štvěreční, no a pak sme na to najali chlapíka, kerej a ten mňel*
120 *samozřejmně zbiječku, žejo, že to šlo mnohem richlejc. No a muselo se to fšechno připravit*
121 *žejo, museli sme se zbavit spousti vjecí, fšechno, fšechen tai to bilo plní nábitku žejo, tadi*
122 *bil obejvák a žejo i ložnice, starí skříňe, tagže jako tak se vlasně. To sme prakticki nič*

123 *nevihodili. Fšechno se podařilo buť prodat, nebo nebo zadarmo někomu dát, tagže sme*
124 *vasně nič jako viložeňe, že bi se něco vihodilo, tó to se nevihodilo. Nó a pak začal, žejo*
125 *začalo se v ložňici, začalo se vomítki dolu a začalo se kopat do hloupki a to nám tai vlasně*
126 *pomáhal ešće Franta Dudú, souset no. S Michalem a že se vršili za barákem jenom s toho*
127 *vivozu vobrofskí haldi hlíni. Se zdálo, že prostě tadi budujem něákej bunkr, nebo něco*
128 *takovího a celkem sem to vlasně počítal jenom tí hlíni a toho votpadu bilo asi pjetaštiricet*
129 *ávijí se vivezlo, to tam ešće teť znovu něco je žejo, ale to už jich bude pár, ale asi to bue tak*
130 *padesát ávijí bordelú se vivezlo do pískárni žejo. Strašní. Nekoneční. Nó to sme tai vlasně*
131 *nemňeli gde bejt, žejo, tagže sme museli postavit na zahradě tu minichaťičku, abi bilo*
132 *vúbec gde tadi třea přespát, nebo aspoň se schovat diš přšelo, nebo protože uvňitř bila*
133 *stavba, žeo několik let, nó a. Nó pak to postupně šló a šló aš aš sme se vlasně*
134 *nastěhovali... Letos je šestnáct? Tak sme se nastěhovali, to tai budem už dva roki? Tři?*
135 *Né. Už sme tai bili dvoje Vánoce, tagžé na v prosinci dva tisícé štrnáct sme se nastěhovali.*
136 *Určíte. Tak to zas tag dlouho netrvalo to vlasně bilo ten vňit, ti vňitřki vlasně rok a púl,*
137 *nebo rok a třištvrťe, coš vlasně to sme čekali na zedňiki dlouho naše žejo, protože sme*
138 *nechtěli viužívat nádeňickí práce, voňi nemňeli zrovna moc co na práci, ale to sem se*
139 *dozvjedel aš pozdějš, že vlasně f tu dobu asi mňesíc bili doma, že vlasně nemňeli co d'elad*
140 *vúbec jo. Ale neřekli nič jo. Jako dibi, dibi řekli prostě jó, že to mohlo bejt richlejc, no tak*
141 *a potom dostali ňákou, ňákou zakásku a a pak sme na ňe vlasně vot já nevím dubna čekali*
142 *do července sme na ňe čekali aš. Meziťim teda d'elali ti betoni ňákí jiní zedňici, áe dobře to*
143 *ud'eali no. A ti tadi, naši zedňici tadi mňeli jakobi stavebňí dozor. Sou tam vlasně na*
144 *mapách cézet, jak je ta panoramatická mapa, ta ta satelitňí, tak tam sou vlasně zedňici,*
145 *zrovna je tam votřiskaná chalupá, jeich auto, jak tam pracujou a to, tak je to tam je to je*
146 *zé, fčera sem se d'ival ze srpna, srpna štrnáct. Že sou tam zvječňení, neš se budou inovovat*
147 *fotki tam, nebo voňi to asi časem jako, nevím jesli to aktualizujou něák potom, asi časem*
148 *jó. Tagže bi to človjek nepoznal, fak jako je to bilo dost jiní neš to bilo. Diš to nebila*
149 *fasáda vlasně bilo to na vohláčení vohláčení vomítki zvenku, tagže tam kus kamení, kus*
150 *zd'i, kus tvárňice, žejo jako celí. Střecha už bila nová, tak to bi fak človjek nepoznal. Fšude*
151 *haldi šterku, ešće tam bili na dvoře ti dlažd'ice, jak sme je potom společně vindavali. Tak*
152 *ešće f srpnu dva tisícé štrnáct vlasně bili ti betonoví dlažd'ice na dvoře. Spousta haldi*
153 *borderlu, to vúbec nevím, fšelijakejch vjecí, to vúbec nevím, kam sme to fšechno mohli dát.*
154 *Jó, že sme, skladovací prostori, na ti sme moc nemisleli, tagže kam sme to fšechno mohli*
155 *dát, to vúbec netušim teda, kam to zmizelo.*

156 23:01 No a tadi v baráku po tí rekonstrukci máš konečně svojí d'ílnu, tak jak to tam..
157 *Nó d'ílnu, von je to takovej malej prostúrek, gde to nárad'i je nahňácaní na, neňi tam*
158 *úplnej pořádek nó ale, musím ešće spoustu vjecí. No původně tam bil ponk a ponk se*
159 *syjerákem a z vrtačkou a se stojanem a takovej starej ponk ten sme nakonec nechali pot*
160 *kolnou a tam bi se dal jenom takovej malej stúl něákej, nebo něco jako ponk, nebo takoví*
161 *takovej stoleček, na kerím bi se dalo, kde bi se dalo dali dát já nevím ti klíčé a klad'ífká a*
162 *různí klešťé a šroubečkí a prostě fšechno to co človjek potřebuje mít na chalupje, tak že bi*
163 *se to tam ňák postupně dalo no, ale tam se dala ta skříň, že sou tam schodi na púdu žejo, v*
164 *zimně se tam dáva sut se zelím, ešće tam bil, ešće tam ešće bilo, ešće tam bilo něco na zimu,*

165 *ňákí kitki tam bili na zimu, tagže je to tam ucpání takovým způsobem, že jako nejmenčí*
166 *prostor, co co je, a to mňel bejt ešče menčí, protože ešče vlastně podle architekta se mňela*
167 *ešče ta zeť f přecíni posunout vo něákejch púl metru jo, tagže bi tam nebil vůbec prostor, to*
168 *bi bil uplňe nič. Schodi na púdu. No tak ňekudi se na tu púdu jít musí, žejo to jako tam*
169 *nevilítneš jen tak, že bi si otočila kouzelním prstenem a bila na púde, to, to nejde. To sme*
170 *pak museli řešit pro kočku, ne jako vles pro kočku, protože sme dřív bili fšude ňákí d'iri,*
171 *ňákí ňákí otvori, kudi se tam dalo vlest, ale gdiš se to zrekonstruovalo, tak se vlasňe*
172 *fšecho tohleto ucpalo, tagže bil problem, co, kudi se kočka dostane na púdu, abi mohla*
173 *bejt venku, abi mohla spát na púde, žejo protože v noci, přez noc jí nenecháváme doma.*
174 *Sme jí museli koupit dvířká a musela se naučit používat sklápjecí dvířka. Ale vona je*
175 *chitrá, vona to brzo pochopila.*

Druhá promluva

176 Kam si choďila do školi?
177 *Tag do první třídi sem začla choďit do Nerudofki a tam sem choďila jenom do první a do*
178 *druhé třídi a potom sem šla do Jírofcofki, gde bila tenkrát škola z rošířenou víukou cizích*
179 *jazikú. A mňeli sme vod třetí třídi sme mňeli ruštinu a vod páti třídi sme mňeli angličtinu.*
180 *Což bilo tenkrát jako v Bud'eovicích jediná škola, gde vlasňe nás bilo asi dvacet. Ne dvacet*
181 *vlastně na angličtinu a asi pjetadvacet na ňemčinu. No a protože to bilo stará škola, tak*
182 *sme tam ešče mňeli topilo se f kamnech a na chodbách bili vílefkí z vodou, bila to taková*
183 *stará krásná škola. A potom vlasňe. To bila vlasňe záklatka a potom gdiš mi sme tam*
184 *končili, tak tam začla bejt, se s toho uďelal gimpl. A f současní dobje sme tam, ešče sme*
185 *tam bili vlasňe jakobi f osmičce a uš tam bil gimpl, kterej je tam dneska, vlasňe uš furt.*
186 *Tagže sem plinule přešla na gimpl do Jírofcofki, tagže sem bila ve svim prostředí, že sem*
187 *to tam krásně znala fšecho, á tam sme vlastně, no ano, štíři roki sme si tam užívali super*
188 *života.*
189 1:41 Mňela si tam ňeakí kamarádi ve škole?
190 *Mi sme bila taková srandovní třída, protože nás tam bilo asi vlasňe bilo asi jenom sedum*
191 *klukú a šestadvacet holek, tagže to bil takovej babinec hrozlivej - no chudáci klucí - a ešče*
192 *ti kluci bili takoví hodně podivní, že bili jeden bil cvok, druhej takoví jakože i t'ech šest*
193 *klukú tvořilo tři parti, jakože vlasňe nebili schopní držet pohromad'e. No a ti holki bili*
194 *rozďelení samozřejmňe jak to ždicki bejvá že holki si utvoří svoje skupijki, gde sou*
195 *oblíbení ňákí vítci tagže. Mi sme mňeli víhodu, že sme sed'eli f první lavici, protože sme*
196 *přišli pozd'e hnet na první viučující den, tagže sme sed'eli f první lavici celí štíři roki, u*
197 *katedri, tagže to bila taková legrace, protože sme bili samozřejmňe šatnáři, tagže sme*
198 *mohli choďit na hod'ini pozd'ejc a pak sme bili placená nápovjeda, protože sme vlasňe*
199 *všem napovídali a dostávali sme za to dicki ňákí svačini a bombóni a jakože se nám to*
200 *tolerovalo, protože fšichňi vjed'eli, že sme za to dobře placení, tak profesori nás celkem*
201 *nechávali bejt. No a vlasňe nejvječí moje kamarátka bila. Bila Vjera, která sme spolu*

202 *sed'eli fak poct'ivje ti štiri roki a dodneška sme f kontaktu a jeden z mích nejvíc*
203 *nejoblíbenějších, nejmilejších lidí, kteří mám.*
204 *3:20 Nó a potom jakože sem. Vječina lidí šla samozřejmě na visokou školu a já sem*
205 *tenkrát mňela pocit, že nejsem tak strašně šikovnej student, abich na visokou školu šla, tak*
206 *sem se rozhodla, že pudu rači pracovat, pak mňe to samozřejmě mockrát mrzelo, protože*
207 *sem zjist'ila, že spousta lidí kteří mňeli daleko horší známki, než sem mňela já, tak na*
208 *visokou školu šli a mňeli se asi a možná, že se nemňeli líp než já.*
209 *3:56 Tak a ti si mňela dva bráchi?*
210 *Jo. Mňela sem dva bráchi, kteří bili vo jedenáct a vo třináct let starší, tagže sem mňela*
211 *obrofskou víhodu, že sem mňela, gdiš mi bilo třeba pjet šest, tak sem mňela krásní*
212 *bodigárdi, kterejch se fšichňi báli. Oňi mňe chráníli, protože mňe milovali a já je. Tagže*
213 *gdiš mi něgdo ublížil, tak oňi nastoupili a vimlátili celou fšechni lumpi kteří tam bili, tagže*
214 *se mňe fšichňi báli. Né mňe, báli se mňe ublížit, abi náhodou nenastoupila rota a*
215 *nevimlátila, nezmlátila je. Tagže no a bráchové potom vlasně, protože bili starší, tag diš já*
216 *sem potom bila vječí, tak kluci vodešli na vojnu postupně nó a gdiš se vrátili z vojni, tak se*
217 *voženi. Tagže sem zase bila nejmlačí teta široko daleko, protože jak mi bilo deset gdiš se*
218 *klukúm narod'ili d'eti, tagže sem bila oblíbená teta, protože dicki gdiš přišli na nášťevu,*
219 *coš bilo pravidelne vdicki na narozeňini a na svátki, tagže sem hlídala štiri neteře a*
220 *sinofce, protože sem je dostala samozřejmě na starost no a potom vlasně diš sem se vdala*
221 *já, tak sme zústali bidlet u našich, protože sme nemňeli gde bidlet a tam se nám narod'ila*
222 *Barunka, tam sme bili pjet let no a pak sme našli bidlení a nast'ehovali sme se do*
223 *Mánesofki a tam už se nám narod'ila Marketka.*
224 *5:52 á třea něakí přiholdi co vivád'eli klucí gdiš bili malí?*
225 *No kluci protože bili vod sebe dva roki, tak bili samozřejmě strašně zlobiví a bili to*
226 *lumpové. Dneska bi bili hiperaktivní a dostali bi práški na sklidnění, ale tenkrát bili jenom*
227 *strašně zlobiví, tagže táta je třískal asi hodně, protože pravidelne rozbijeli zasklení dveře a*
228 *pravidelne gdiš se prali, tak to bilo vždicki s něakím skoro úrazem. Ten mlačí ten zlobil víc*
229 *než ten starší, ale táta ho mňel asi rači si mislim, protože je to dodneška je to takovej*
230 *milovanej uličník, že ho milujou úplne fšichňi, že mu človjek fšechno otpustí, protože je to*
231 *prost'e takovej milej rošťák. Mislim si, že že asi k tomu staršímu bilo teši si najít cestu,*
232 *protože bil takovej asi trošku cholerickej, bil asi trošku víbušnej a nebil takovej taktik a*
233 *diplomatik jako ten mlačí.*
234 *7:12 A tahali t'e třea někam? Balili na tebe holki?*
235 *No spíž mňeli, jako ten starší, ten vlasně jako mňe hrozně miloval, tagže gdiš ten se se*
236 *mnou fšude chlubil, a vlasně jako za svojí první vejplatu mi koupil panenkú a bral mňe*
237 *sebou na vejletí, chod'ili a to bilo vlasně pravda, že voba dva jakože sme třeba chod'ili do*
238 *bazénu a jakože že tenkrát sme chod'ili večer vod osmi a nesmňeli tam, tam smňeli jenom*
239 *d'eti já nevím jenom vod patnácti a mňe tenkrát bilo nákejch deset a voňi si vimisleli*
240 *historku, že sme přijeli aš já nevím ze Strakoňic, a že prost'e jako bi mňe museli nechat*
241 *něgde sed'et venku, abi mohli voňi jít plavat, tag vim že mňe tam tenkrát protáhli no.*
242 *7:58 Zdenek strašně lhal vždicki, ten si vždicki strašně vimejšlel, ale bila to strašná sranda,*
243 *že nigdi nikomu neublížil, vždicki to bilo že si z někoho d'elal šprtouchlata. Nejvíc si*

244 pamatuju, že mne ukecal k tomu, že že sme volali na nákov liňku informací, ano to bila
245 informační liňka a on mne donuřil, to mne bilo asi deset uř a on mne donutil, abisme tam
246 volali, abich se zeptala jesli neví, gde je moje maminka. Já sem řiřlala jako malí d'řře a
247 jakože ta paňi mi to uvěřila a řikala mi potom řlišela, jak se tam Zdenek chechtá vedle
248 telefonu, tak mi rozlobeňe řekla: „Zeptej se holčičko toho, gdo ři tam napovídá.“ no ale
249 jako vřdicki jako mne nevim jak je to možní, že mne ukecal ke řřemu, co si vimisled. No a
250 gdiř si se ptala na to, jestli na mne balili holki tak to né, ale protože to dicki brali tak jako,
251 nebo Zdenek to bral jakože trest, že mne musí mít sebou, nebo trest, jakože kámen na noze,
252 řnicměne musel si mne sebou vzít a pamatuju si řnekolikrát, že sem s řim bila na jeho
253 randeři a že mne vřdicki zaparkoval pod řákim stromem a řek tadi počkej já se za chvíli
254 vrátim a vjedřel, že ho neprásknu, žejo že sem potom jako řikala, že sem bila s řim na
255 prochásce a že řigdi řic neproved. Ale bilo řnekolig holek, kteří sem, vo kterich sem vjedřela
256 skoro řřechno, protože sem, to mne vlasňe musel sebou brát na rande no, nebo jesli mne
257 tam naši posilali jako policajta maliho, abich řečo vizvjedřela to nevim. Sem se vdicki do
258 kařdí ři jeho holki zamilovala, protože mi přišli jako řrašňe přimoví ři holki, protože
259 samozřejmňe gdiř holka stojí o kluka, tak se řrašňe snaři, kort vo takovřho, jako je Zdenek
260 žejo, to je prostě, kařdá bila nejhodňejři a potom jakože. No a pak si našel Mařeňku, která
261 uř tak jako mi nepřiřla, že je tak řrašňe super jako ři vostatňi, protože bila uř taková
262 vářná, taková zotpovjedná. Tamti přeřřim bili takoví ři krásní telata hloupacatí nó a s tou
263 je dodneřka. Uř asi stopadesát let.

264 10:22 Tagže velká rođřina a jak ste slavili Vánoce řřeba?

265 No táta pocházal, vlasňe mňel ři sourozence, tagže tam to bila řak veliká rođřina. A bilo
266 zvikem, že hodňe hodňe drželi pohromade, tagže se řjždřeli všichňi řtiri bráchové, plus
267 spousta bratranců, jednou za rok g babiřce na prvňi vikent, prvňi neđřeli ř červenci, gdi
268 bila velká pouř a tam se řjždřelo řrea řřicet, padesát řidři, tagže jako vlasňe táta trval na
269 tom, nebo trval, prostě z jeho strani bil poput k tomu, že i na řřechni narozeňini, svátki,
270 Vánoce se voba dva bráchové z rođřinama řjždřeli k nám a vlasňe táta bil úplňe celej
271 řřasnej že i ř tom panelákovim řři plus jedna je tam řákejch patňacet řidři a to bil řřastnej
272 jag blecha, že sou tam řřichňi pohromade. Máma bila taki samozřejmňe řřasná, ale pro ři
273 to znamenalo vařeňi a vařeňi a vařeňi, protože museli bejt samozřejmňe polifki a přeřkrmi
274 a hlavňi řidřlo a řákej dōrt a řákí poháři, tagže to vřdicki gdiř tam řřichňi bili, tak to bilo
275 super a gdiř vodeřli, tak bila máma utahaná jak koře, protože prostě toho bilo hodňe, ale
276 bilo to jako krásní no. Že sme se vřdicki řřichňi seřli a jakože aspoň pravidelňe prostě já
277 nevim desetkrát do roka sme se vidřeli, coř bilo řkyjelí no. Jako je pravda že řrašňe
278 důležití, diř ta rođřina drží pohromade, protože je to jako se řřim, že gdiř si vibírář svoje
279 kamarádi, tak sou ři podobní, maj řečo podobňiho, stejňiho, jako mář ři, můžeř si řřict s
280 tebou uř mluvit nechci, ale diř je to přibuznej, tak musíř tolerovat řřechni jeho vadí, nebo
281 vjeci kteří ři na řem vadí, tak musíř to kousnout, protože je to tvuj bratránec, je to tvoje
282 prostě kref a jako stojí to za to to kousnout prostě protože přece jenom krevňi pouto je
283 hodňe silní no, mňelo bi to tag bejt. Tagže teřka gdiř gdiř začinám bejt v roli babiřki, tak
284 cířim jak hrozňe potřebuju, abi moje d'ři a jejich d'ři abi drželi pohromade, protože si
285 mislim, že to tak je řřavňi. A chřřela bich, abi nám to vidřželo, abisme se mohli ředi

286 *scházet fšichňi a jako umim si i přetstavit, že tadi vopravdu budou vobje moje ceri se*
287 *svejma mužskejma, se svejma d'etma, a že te sem budou jezdit rád'i, a že to tadi prost'e*
288 *bude takovej ten bot, bot, gde budeme fšichňi pohromad'e a budem tu moct bejt a bude se*
289 *nám tadi líbit no.*

290 *13:30 Gdiš se ještě vrát'im k t'em Vánocum, gdiš si bila malinká, ták třebá, co maminka*
291 *vařila a jaks jí pomáhala a co si dostala třeba jako nejlepší dárek, co si pamatuješ, gdiš si*
292 *bila maliňká?*

293 *Nó gdiš sem bila malňká, tak já sem mňela strašnou víhodu, že sem široko daleko bila*
294 *jediná holčička, že fšude bili samí kluci, tagže já sem bila asi trošku rozmazlovaná, ale né*
295 *moc, protože zase tím že sem mňela ti bráchi, tak voňi jako nechťeli mít rozmazleního*
296 *fracka doma, tak tak třeba gdiš sem zlobila, tak mňe posadili na skříň, a gdiš jako*
297 *nesundali mňe do tí dobi, neš sem se uklidňila, tak jako žadní záchvati vsteku si mislim, že*
298 *sem aňi mít nemohla, protože bich to okamžiťe vodnesla. No a gdiš na ti Vánoce, gdiš sme*
299 *bili, tak abich pravdu řekla, tak si asi Vánoce úplňe, jako diš sem bila malá, tak si je asi*
300 *úplňe nepamatuju. Pamatuju si, že sem dostala asi ve třech ve štirech ňákou chodící*
301 *paneňku, ale to jenom proto, že je na fotkách, jinak si jí asi úplňe nepamatuju, ale jakože, a*
302 *tím že máma mňela rodiče blíska Buďejc, tak sme vlasňe, jako mám takovej pocit, že i na ti*
303 *Vánoce, že sme jako vili fšichňi pohromad'e, ale spíš tak jako diš sem bila malá, tak asi u*
304 *tich máminejch rodičů, jako fak nespomínám si, jakože bich si pamatovala jako ňákou, jak*
305 *si človjek pamatuje jako ňákí fotky, jakože s t'ech Vánoc, tak je to, tak jako nemůžu říc, že*
306 *bich si pamatovala konkréťní jako.. Jako mámňe sem pomáhala pořád žejo, protože sem*
307 *bila taki takoví to živi d'íte a milovaní d'íte, tagže sem s mámou vařila, pekla, furt sem jí*
308 *pomáhala, to jakože pořát, ale jako musel bejt kapr samozřejmňe. Kapr se salátem i gdiš*
309 *fšichňi frňnali, fšichňi ňigdo ho nechťel a jako ždicki táta jet strašňe pomalu, voddaloval to*
310 *neš se pude k tomu stromečku a nesmyslně si předával drugej, třeťí řízek, přestože určíte uš*
311 *taki nemoch, ale jakože bich aňi si nepamatuju, že bisme dodržovali ňeakí vánoční zviki,*
312 *jakože, jako vůbec, jako fak si to vůbec nepamatuju. Že bi Vánoce bili ňečim specifickí jako*
313 *nemůžu říct. Ale jako bilo to tím, že asi jakože si mislim, že sem mňela takoví jako hodňe*
314 *šťastní d'ectví, že sem bila takoví to široko daleko fak milovaní d'íte. Strejda s tetou, strejda*
315 *jako přestože mňel dva svoje kluki, tak já sem bila holčička, tagže asi tisíc fotek mám,*
316 *protože mňe foťil von, protože on mňe miloval žejo. Jako d'eda, mámi taťinek, ten taki žejo,*
317 *mňel štiri vnuki, štiri kluki, štiri raubiře a jako já sem bila jeho miláček viť že prost'e dicki.*
318 *Si pamatuju voňi nemňeli ledňičku teňkrát, tak jakože si pamatuju v zimňe, že kupoval*
319 *nanukáč a zakopával ho do sňehu, abi mi vidržel a von se samozřejmňe rostek žejo,*
320 *protože nebil takovej mrás, ale tagže sem. Bo diš sem si spomňela, že, d'eda krásňe*
321 *maloval, krásňe spíval, tak pro mňe vimejšlel písňički, maloval mi pohátki a jakože to bil*
322 *takovej. Nebo diš sem si spomňela, že s'e chci vostříhat vlasi, tag d'eda fšeho nechal a šel*
323 *mi vostříhat vlasi, protože prost'e jako vždicki mňel pro mňe čas, vždicki bil takovej jeden z*
324 *nejlepších lidí, kteří sem v živoťe mňela to štěstí potkat no. Na toho. Ten bi tu mňel bít,*
325 *bejt víckrát takovej človjek, protože ten bil fakt strašňe šikovnej, strašňe hodnej, fšechno*
326 *umňel, jakože šil doma, vařil mejdlo, vařil samozřejmňe ňákou, pátil kořalku a jako ud'il,*
327 *chital ribi, ud'il ribi, holubi choval, jako takovej fšeumňel, jakože léčil lidi. Vid'íš, možná,*

328 že po něm budeš doktorka, protože von celou vesnici taki léčil. K němu se chodili radit a
 329 vařil mastičky různé a napravoval lidi. Jako ten bil, jako fšichni chodili k němu vo radu.
 330 Hrál d'ivadlo. Jakože ten bil takovej fak jako a ešte to bil pjeknej chlap. Jakože to bil
 331 takovej trošku cikán vipadal, ale ale bil strašně pjeknej a hodnej.
 332 18:17 Ten mňel na chalupje d'ilnu vit'? Že tam mňel takovou jako truhlář...
 333 Nó ano, ano taki umňel jako d'elat z dřevem a to viřezával takoví ti, takoví ti, no, jak se to
 334 menuje, ti přeslički takoví ti na to předeňi ti stojánki a to bilo on ud'elal ale fag jako
 335 fšechno on bil fak strašně šikovnej, jakože prostě fak mámu učil šit žejo jakože prostě.
 336 Babička nešila naše, d'eda jó. Jako mislim si, že mámne ušil prvňi šati jakože takovej fak
 337 úplně strašně šikovnej, nó a já sem s ním vždicki ráno chod'ila na ribi, protože chod'il
 338 samozřejmne ráno, mňel lodičku u řeki a vždicki ráno, ešte za tmi, já sem s ním chod'ila na
 339 žížali vždicki a to gdiš sem se vzbudila babička ešte spala, tak já sem jí utekla, u'íkala sem
 340 za d'edou na ribi a dicki on tak strašně krásně voňel tím dřevem a tou hlinou takoví jakože
 341 to bilo takoví to hrozně se k němu dobře čuchalo. A vdicki choval fčelički, tagže proto se
 342 třeba nebojim fčeliček, protože prostě to bili, to sme vdicki z d'edou na ně koukali, mňel
 343 takovou stoličku pot tou hruškou jag je f Plavje, vona uš tam možná neňi. Tak sme koukali
 344 na ti fčeli ze vzdálenosti já nevím třea vosmi metrú, jak vilítáváj s toho, s řich úlu a jak nosí
 345 ten pil a tenkrát mne vůbec nenapadlo se řich se řech fčel bát, že sme vdicki chod'ili dovnitř
 346 do toho fčelínu, nemňeli sme žádní rukavice, žádněj ten klobouk, nič a šli sme se pod'ivat,
 347 jestli fčelički na jaře přežili a jak to, tam to taki krásně voňelo, to je taki taková ta krásná
 348 vosková vůně. M tagže d'eda. Ale umřel hrozně brzo no, to mne bilo nákejch, von umřel v
 349 roce sedmdesáttri, tagže mi bilo deset, tagže si pamatuju taki tak jako, že si pamatuju, že
 350 sem bila ve škole a najednou zaklepal mislim Zdenek tenkrát přišel a já diš sem ho vid'ela
 351 za řema dveřma, tak sem bila strašně pišná, protože sem řekla brácha za mnou přišel do
 352 školi a on mi přišel řic, že d'eda umřel, tagže to bilo takoví, takoví smutní no. Ale protože
 353 sme mňeli víbornou paňi učitelku, a vona zrovna f tej dobje jí umřel manžel, tak sme spolu
 354 plakali, jakože vždicki gdiš vid'ela, jak sem smutná, tak vdicki mne chitla a jakože to a
 355 plakali sme spolu a vona řekla já vim jak je ři řeško, mne je taki zle. Taki sem mňela kliku
 356 na učitelki. Taki sem mňela přima učitelki.
 357 21:09 A jakí třea ešte si mňela učitelki?
 358 Sme mňeli f prvňi tříd'e sme mňeli takovou a vid'íš uš si taki nespomenu, jak se menovala.
 359 Ale to bila taková stará paňi, hrozně hodná, taková že to bila fakt taková máma, babička,
 360 taková ale vona mislim si, že nám umřela hnet f tej prvňi tříd'e, že sme mňeli takoví jako, že
 361 sme si na ní zvikli, zamilovali sme se do ní, no a pak nám tam dali takovou přísnou,
 362 takovou přísnou paňi, tu si aňi nepamatuju. Rači. Ta nebila. To bila taková ta rázná, co
 363 jenom dávala domácí úkoli a nechválila a to. A pak sme vlasně gdiš sme přešli do tí třetí
 364 třidi na tom f tej Bárofce, tak tam sme mňeli tudletu paňi učitelku Zemanovou, vo které sem
 365 mluvila, že sme spolu plakali. Nó, pak uš si mislim, že sme nemňeli dobrí učitele, že to bili
 366 takoví. Mňeli sme víbornou vlasně Rusku, to sme mňeli Varvalu Jančevu, tu sme mňeli na
 367 rušřinu a na d'ejepis a s tou bila aspoň sranda. Nebila to dobrá jako kantorka, ale bila s ní
 368 sranda a milovala nás, protože zase sme, náz bilo ve tříd'e dvacet a s toho bilo sedum holek
 369 a třináč klukú, to bilo úplně jinak, neš to bilo na tom gimflu a ešte navíc to bili samí chitři

370 *d'eťi, protože to bil v'ibjer, gde se vlasňe vib'iralo kv'uli ř'em jazik'um, tagže to bilo takov'í, že*
371 *fakt ř'sichňi mňeli jedňički, dvojki, tagže se tam hodňe richle ućilo, že tam jakože, že f*
372 *potstaře gdo mňel trojki snat nemňel ř'igdo jako na visvjećen'í, že to bilo vopravdu jakože*
373 *hodňe, hodňe richlí tempo a jako s chitrejma lidma s chitrejma d'etma je vždicki dobr'í bejt,*
374 *to je jiná zábava, chitrá zábava, tagže tam dodneška vlastňe s tí ř'ídi, jako sou to docela*
375 *ř'sechno docela jako ř'ikovňi lid'í. ř'reba Julijus Lukeř bil vlasňe spoluř'ák ze záklatki, a*
376 *spousta jako Roman Doleželú vlasňe d'elal muziku, neska je ř'egde f Americe a ř'iv'í se tam*
377 *muzikou jakože, ten jeden kluk, ten zase d'elá v'íznamňiho manařera v ř'ákej ř'v'ícarskej*
378 *farmaceutickej firmňe, tagže jako fakt docela ř'igdo si mislim že tam, jako samozřejmňe*
379 *ř' nekolik doktorú, asi pjet možná, coř tenkrát nebilo úplňe, že bi na tu med-, možná i víc,*
380 *tagže jakože fak, je málo lid'í jakobi s tídlet'í záklatki tam nemá visokou ř'kolu, coř jako bil*
381 *hodňe hodňe velikej na tenkrát, tenkrát nebilo, protže žejo, dneska visoká ř'kola, visokou*
382 *ř'kolu má skoro kařdej, tenkrát jako už gimpl nebil tak obviklej, tagže jako to bilo, tagže to*
383 *bilo super, tagže tam bil skvjelej kolektif, dodneška si mislim, že i vo hodňe lidech vim s tí*
384 *dobi. No a vlasňe i tam sem choď'ila uř na záklatku s tou Vjerou, se kterou sem pak bila na*
385 *tom gimplu, tagže to bil takovej celořivotň'í muj soupeťňík. No akorát že teřka se vid'et*
386 *nemůřem, protože má ř'árliv'ího chlapa a nepouřť'í jí v'úbec ven no. Tagže uř na kafe*
387 *nepudem. Staćí.*

Příloha č. 3 Přepis nejmladší generace

První promluva

1 Tak mě třeba řekni, jak spomínáš na ten Banát.
2 00:30 Banát? Banát bil dobrej. Banát bil dobrej nápad hlavne. .. Bili sme tam vlasne loňi?
3 Je to loňi? Loňi žejo. Mňe uš přide že, že uš to bilo i možná díl. Aňi nevim gdo s tím přišel
4 tenkrát, já vim, že Lukáš o tom mluvil vlasne pořát, že bisme tam mňeli jakože jet, já sem
5 tenkrát furt nat tím tak jako mávala rukou že to bude kravina a nakonec, nakonec sme se
6 rozhodli že pojedem a bilo to jako skvjeli. Cestou tam sme jeli autobusem s kapelama
7 Cháska a FruFru. Cháska bili dobrí, to bili fag dobrí típci noo a jinak
8 A jak vlasne spomínáš na frontmena?
9 Anó! Frontmen s Cháski, na toho mám dost takoví netradiční spomínki, gdiž vlasne
10 přetposlední noc začlo pršet, mi sme šli s Lukášem dříf do stanu s tím že uš sme to zabalili
11 a asi po hodíne spáňku nás zbudil šramot a najednou se u nás ve stanu objevil típek,
12 dredař, slekl se skoro donaha, lehl si ke mňe, objal mňe kolem pasu a mňel se ke spáňku,
13 což bilo dost d'ivní, tak sem ho zbudila s tím že teda taghle asi ne, že f tomletom stanu
14 nebidlí, což se dalo docela snadno poznat zhledem k tomu že bidlel ve velkím červením
15 típičku hned vedle nás a né to se s tím fag nedalo splést. Já sem mu chvilku visvjetlovala že
16 teda ten stan neňi jeho, pak to začlo štvát dost Lukáše, tagžé se zvedl, s tím že Lukáš je
17 dvoumetrovej žejo, tak tíпка to zjevne trošku vid'esilo, tagže pak konečne pochopil že
18 vlasne jako u nás nemá co d'elat, vihnali sme ho a fřipní bilo že sme slišeli hnetka vod
19 stanu vedle gde spala kámoška žejo, tagže se nakíbloval k ní, ona ho teda taki vihod'ila.
20 Fřipní to bilo ráno diš sme se ptali Cháski, zbitku kapeli gde vlasne je á oňi o něm vúbec
21 nevjed'eli a našel se aš ňegdi g večeru s tím že bjehal prostě po Banátu f trenírkách nemňel
22 kalhoti nemňel ňic. Blbí bilo to že f kalhotech mňel opčañku z dokladama a s pasem tagže
23 to vipadalo že se nedostane do Čech ale gdiš sme pak balili stan tak se našťestí fšecho
24 našlo a překvapivje skoro fšecho u nás ve stanu...
25 3:47 mohli ste ňejak cestovat?
26 Takí. Bila sem v norsku ná čtíři mňesícé. Mmm vodjela sem tam s tím že vlasne diš sem
27 nastupovala do páťáku bakaláře a fšichňi mluvíli o erazmech a fšichňi hrozne ňekam chťeli
28 ject tak já sem hrozne chťela ject taki, akorádže sem furt jakože na erasmus to nevipadalo
29 zhledem ke studijňím visletkúm tak sem vibrala ten nejšileňejší pracovňi pobit kerej mňe
30 napadl, což bila farma v norsku. Bilo to přesne tak šílení jak sem očekávala, alé jako
31 norsko nádherní. Na farmňé, já sem se starala ó ila krafská farma tak sem se tam starala o
32 krávi celí dni sem kidala hnúj anebó s traktorem jezďila přez zamrzlí jezero zbírat klacki a
33 ti sem celí dni porcovala a nasekala sem dřeva tak na dvje zimi jako pro celou farmu, což
34 docela dobrí ae překvapivje mňe to bavilo jakože práce ze dřevem dobrí a odrod'ila sem
35 telata, ňekolik, mňela sem dokonje tak asi pocat' ruku f krávje, diž sem votáčela telátko abi
36 abi se nasmňerovali kopítka tak tagže sem zachráňila a vodrod'ila tele což bil zážitek kerej
37 asi jen tak ňigdi nezapomenu a kerej jen tak ňegdo nemá. tagže jó nó.

38 9:30 pracuju f krumlojé, d'elám tam, ta pozice se menuje efenpí administrátor, a je to
39 vlastné... F krumlojve sou dva hoteli, hotel Rúže a Ólt in, sou to takoví jako historickí,
40 krásní hoteli, rúže je pjetihvjezda. Potřebovali bi teda rekonstrukci ale sou krásní jinak.
41 Maj osobnost. Á máme tam vlasně pjet jakobi gastrostředisek, odd'eleních a moje práce je
42 organizovat veškerí akce vlastně f'echhleťech pjeti restauracích. Nám tam posílaj poptáfki
43 rúzní cestofki, a já tam rozmisťuju ti skupiní, a d'elám pro ně fšechno co voňi si vimislí,
44 jakože vobčas to neňi vúbec jednoduchí ale, ale je to docela zábavná práce. Baví mñe tó
45 teda až na jako určití případi gdi fak je těžší se domluvit z debilem. Gdí mi tam máme
46 takoví jako f'ipní situace jó, že třeba nám jednou, mi tam máme mraki azijatú, jakože
47 vječinu kljenteli tvoří azijaťi, á oňi jedou takoví sérije jako přes celou evropu že prostě
48 jedou jednu zemi za druhou a maj to naplánovaní na tři tejdni, šetří na to celej život, a
49 hodně si to chťej užít, akorátže azijaťi tšku nedávaj naše jako evropskí jídlo, á voňi začínaj
50 žejo, já nevím jesi třeba Portugalskó, Špaňelskó, pak třeba Anglije Francije a tam fšude si
51 jako prostě dod'elávaj ten žaludek řema těžkíma masníma jídlama, á jako poslední kapku
52 gdiš uš jako fakt nemúžou tag dorazí do čech, gde na ně čekaj svíčkoví s knedlíkamá a
53 podobní parádi, což už jako je fak na hranici jesli je to zabije, nebo nezabije, a azijaťi to ví
54 žejo, tagžé potřebujou ti jídla odlechčít a tím pádem nám posílaj poptáfki na hrozni
55 paskvili, jakože třeba chťejí svíčkovou s kachňího masa...
56 ...von sé vohomejtal po takovíhťech bitech f praze protože táta chodil do školi s Petrem
57 Mukem, na střední, a Muk ten jako hodně se angažoval f takovíhťech čteňích poezijé po
58 bitech a a vlastně voňi tam nahrávali spoustu, nebo hráli tam prostě spoustu muzikí Muk
59 mñel tenkrát takoví to temní šamanskí šílení období, a tak. No á vlastně tetka letos višla
60 višlo cédečko, kdé oňi já nevím vlastně ani kdo to vidal, mám ho tadi, sou to vlastně
61 nahráfki Muka a nahráfki s toho bitu a tak... Andrgraund templ stori se to menuje. nó á oňi
62 vlastně sezvali lidí kteří se taghle po řech bitech ochomejtali dó starího visvjeceního
63 kostela, s tím že tam ud'elaj vlastně jako takovej andrgraundovej křest tídletí deski. Celím
64 tím večerem provád'el Čuňas á s tím žé Čuňas prostě tam viprávjel takovou historku, že
65 gdiš uš je v tom kostele, tag že bi se potřeoval vispovídat a že bi přet fšema tadiřema lidma
66 prostě potřeoval se očistit z jední vjeci, že se musí přiznat, že on je zotpovjednej za smrt
67 Petra Muka. A teř jako táta žeo úple se d'ivil né a Čuňas viprávjel, že prostě asi ...(není
68 rozumět)... neš Muk umřel, tak jel po Praze, á řídil, nó a najednou to prostě do něj
69 šťouchnul nákej debil žejo, tak Čuňas vilezl s auta, stoupnul si, a s auta druhího vilezl
70 prostě takovej střízlik, debil uš vod pohledu. Á von to bil Petr Muk! A říkal Čuňasovi ti
71 hele, já ře znám, ti si na řech ná vlastně u Vodráškú na biře, což bil ten bit, kam jako, kde
72 voňi se slejzali říkal „Ti si u Vodráškú na biře prodával Vokno, časopis, mi sme si ho tam
73 vod tebe kupovali, já sem Petr Muk." A Čuňas na něj koukal a chvíli mu to nedocházelo, a
74 pak říká „Jo Múk! Moje cera říkala, že prej poslední dobou spíváš pjekní srački." Tak Muk
75 na něj koukal, nó a pak nějag jako sepsali nehodu a vodešel noa asi tři dni na to se zabil
76 ne a Čuňas pak říkal „Tak sem jenom chťel říci, že moje cera teda ta s toho je špatná
77 dodnes, že sem taghle jako to řek no, ale já sem přímou příčinou smrti Petra Muka."
78 2:28 á táta pak jakože gdiš uš jako bilo po tom křtu, tak voni tam lezli a bavili se, a Čuňas
79 scháňel jako někoho, gdo bude vozit to Vokno vlastně nebo ti Voknovini sem na jich Čech,

80 a bavili se s tátou a jakože domlouval, že táta bi d'elal dílera takle že bi to vozil s Prahi
81 sem no a táta mu říkal, že diš už to že diš už takhle jako se on vispovídal, tag že táta že bi
82 se taki potřeoval s něčim vispovídat, že prostě celej život hrozne t'íží jedna vjec, že diš padl
83 režim, tak táta vzal fšechni takoi ti samizdatovi kniški, a to co tam oňi si vidávali a tak, v
84 domněni že už vlastně to nigdi nebude potřebovat, protože už si fšechni ti kniški koupí. tak
85 je vodnesl do an'íku a tam je prostě zadarmo nechal. A říkal, že asi rok potom už si rval
86 vlasi, že todle ud'elal prtže mňel doma pokladi, fak jako pokladi a říkal Čuňasovi, že ho to
87 prostě strašne mrzí že jako celej život nat tím přemejšli, že to bila možná nejvječi
88 hovad'ina kerou gdi ud'elal a že čekal že Čuňas řekne takoi to ha to ud'áj fšichni a Čuňas
89 stál a koukal na něj a říka „To si ze mňe d'eláš prdel, to snat nemisliš vážne ti si nejvječi
90 kretén, kerího znám! Ti né že bueš vozit ti voknovini, ti je budeš nosit bosej pješki s Prahi
91 do řech Buďejc!"

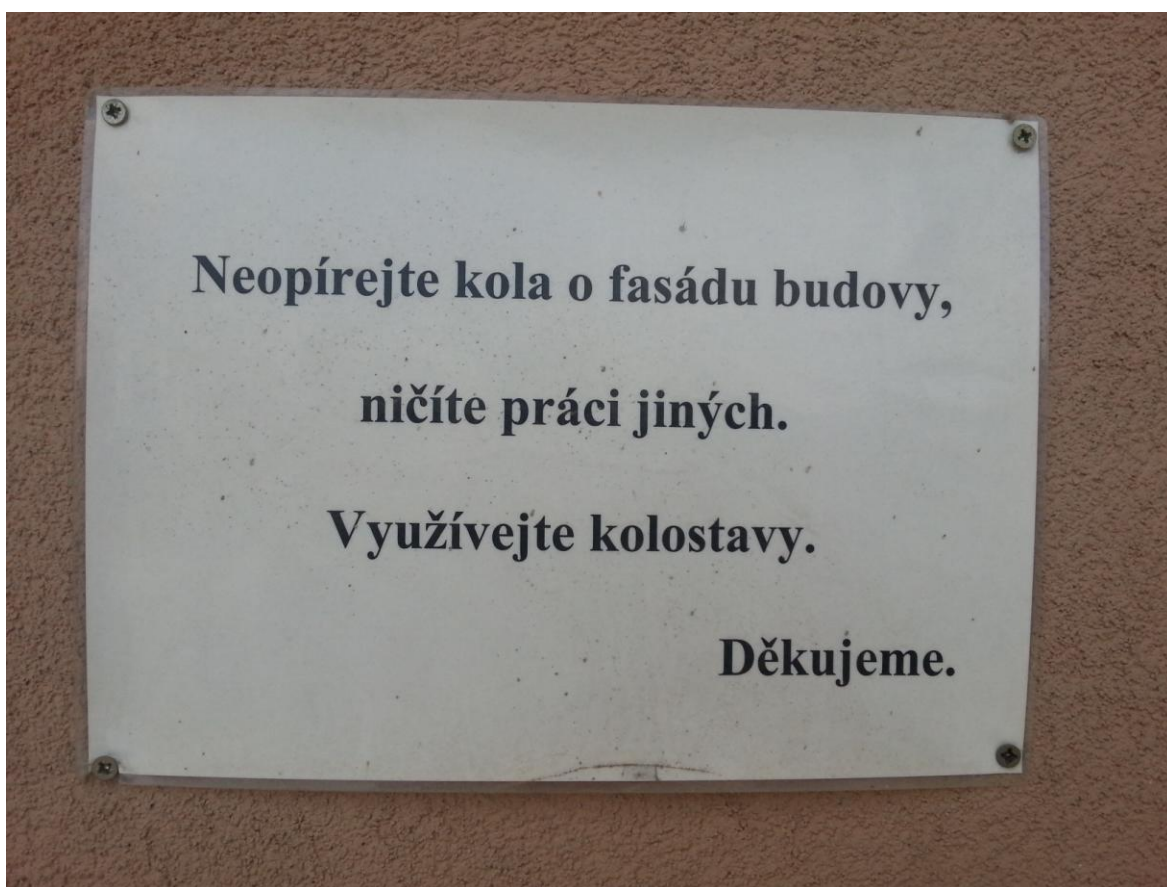
Druhá promluva

92 Tagže. F templu sme bili v ned'eli pjekne sme se prošli, to bilo fajn...tam sme mňeli spicha,
93 no tagže sme se sešli f tom á dí es, á přijel tam pak vlastně i Gavin, a museli sme si zout
94 botí a ponoški, á tam mňeli náki šátki tagže sme si museli přikrejt vlasi. Gagan nám vlastně
95 vůbec neřek jako co máme d'elat jo, tagže sme tam fstoupili a teť na praví straňe sed'eli
96 ženckí, a na leví chlapi tagže sme si tam šli s mamkou jako sednout, a teť sme se usad'ili...
97 a tam bil jakobi takovej oltář a za tím oltářem bil nejakej típek a teť sme fšechno vid'eli aš
98 gdiš sme si sedli no, tak ten tam mňel takovou jako oháňku tak se tam jako rozháňel, a teť
99 sme vid'eli že voňi se tam dou fšichni tomu ukloňit prostě tomu normálné si sedlí na kolena
100 nebo kleklí a čelem tagle vo zem tak sme tak jako koukali vůbec sme nevjed'eli že tohleto
101 máme d'elat né kort mamka ta bi nemohla se vlastně sehnout... a pak tam bilo takovi
102 pódijum tam bili náki tři muzikant'i a spívali, mňeli tam bubínek takovej pak nejakej nevim
103 co to bilo za nástroj a spívali do toho a pak tam bila promítačka a tam vlastně se
104 zobrazoval ten text kterej spívali. No a to pak bilo docela zajímaví co říkal Gagan, vlastně
105 o řech tíkách, že oňi vlastně nevěří v žádního boha, alé uctívaj nákou jakobi knišku o
106 morálních zákonech dejme tomu, tagže vlastně to vizdvihávaj, protože to to je vlastně podle
107 čeho oňi žijou no a pak ještě uctívaj nákiho človjeka kterej ten text napsal. A jakože to neňí
108 teda to jejich náboženství vo bohu, ale je to tai votom coš mi přišlo docela jako simpaticki.
109 Nó a ono to tam vlastně probíhá každej den jo, tagže každej den tam můžeš přijít, pokloňíš
110 se tam á můžeš se najíst zadarmo. Á prej že tam jakobi kolem f tí oblastí bidlí spousta indú,
111 kteri tam chod'í zadarmo na jídlo. tagže sme tam jakobi chvilku poseđeli já nevim štvrt
112 hod'ini sme tam sed'eli á pak se kuci zvedli zas se ukloňili á pak se šlo do takovi jiní
113 místnosti, gde teda jakobi bil ten objed jó. Tagže sme se zvedli vůbec sme se neukloňili a
114 rovnou sme to prošli na ten vobjed. Tam si sed'ela na zemi teť tam bilo, všichni sme bili
115 bosí žejo, tam už sme tea jako nemuseli sed'et odd'eleňe. Dostali sme takovej tácek, talířek,
116 a tam dicki chod'ili, a je to fšechno dobrobolní vlasňe, lid'i co to vaří, co se tam o to staraj
117 tak to sou fšechno dobrovolníci. Tam může gdokoli i já tam múžu jít ti tam múžeš jít. No a

118 tagže tam dicki s nabjeračkou a s kibličkem choďili, ti tam chrstli prostě kus tí omáčki na
119 talíř á a rejži a placku a bilo to strašně dobrí, fak strašně dobrí á pak sme se zase zvedli a
120 šli sme zase do jiní mísnosti, tam sme si .(není rozumět)..talíře, pak sme zase spátki
121 procházeli přes ten oltář, tak sem teda řekla že se ukloňim, tak sem se tam přet tema
122 tikama ukláňela.
123 7:40 ...tak si vem jako že celí buďejce se ti vejdou do stadijonu f poptaťe...
124 10.12 ...támle má ňáká žencká ž se nestidí nohi na křesle...
125 14:07 ...ale prostě Šejnovo maminka u ná je trošičku asi žárlivá protože vlasně Šejn mňel
126 spát u rodičů že jo gdiš vlasně mamka bila u nás. Nó ale spal tam vlatsně ale jenom ve
127 štvrték.
128 17:08 tagže v neděli, jag známo sme bili strašně unavení po sobotním vístupu na Šugrlou,
129 coš je příbjech hodnej viprávyjeňi ešťé následující (není rozumět) tagže Zdeno, jó, to se
130 pobavíš. To sme toťiš se rozhodli f sobotu, že pojedeme na Šugrlou, coš je takovej kopec -
131 koligže má metrú dvanáct metrú? Dvjeste, pjecet, pjecet metrú má. Tagže sme jeli přes
132 zacpanej Dablin jo, voňi toťiš bili nomae áki stáťki minulej víkend prej... no každopádne
133 sme jeli přes zacpanej Dablin asi dvje hodini, hodinu a půl, chtělo se nám čúrat, ňáká
134 holčička se nám s prominutím poblila skoro pod nosem, nó aňi votevření vokno
135 nepomohlo...
136 18:13 Nó a dojeli sme na Šugrlou, teda pot Šugrlou no a .(není rozumět).. chcalo jako
137 prase. No a Šejn mňel jedinej parádňi vibaveňi. Šejn a jeho pohorki, a kalhoti, kteří se daj
138 na kalhoti a sou jako vod'eodolní kalhotí, nó a vod'eodolou bundú, a vod'eodolní ponoški a
139 vod'eodolnej baťoch...
140 2:33-2:57 Všichňi sou ňákí vistreslí protože taťka Šejnovo bil v nemocnici ňág f pondělí na
141 ňákím višetřeňi s prostatou a že paňi Šejnová si mislí, že má rakovinu, ale nevim. Snat ne.
142 Vísletki se dozví asi příští tiden. Snat to dobře dopadne, no. Jako na druhou stranu taťinek
143 žije strašně zdravje, nekouří, nepije, žije zdravje, no.
144 3:03-3:19 Šejnovo taťinek je takovej jako starší Šejn. Víš co on si ráno, nebo přes den, si
145 šmejďi po domácnosti a uvaří si a mislim si, že moc nemá ňákí stresí, nebo nevim no. Jako
146 takovej jako pohodář tipickej.

147

Příloha č. 4 Fotografie - kolostav

Příloha č. 5 Fotografie - pikador

Příloha č. 6 Fotografie - zelňáky

